

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

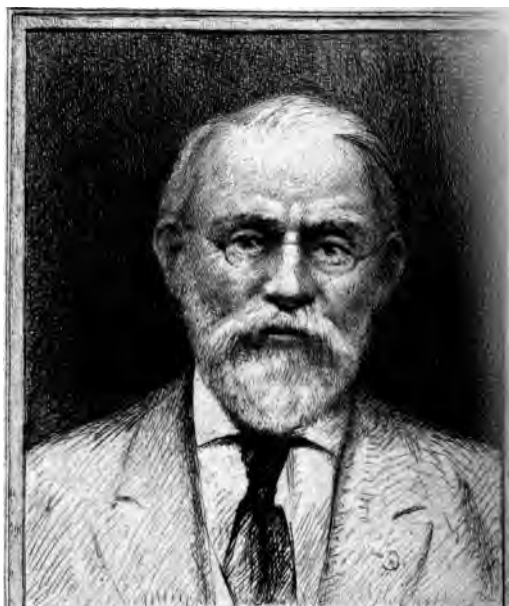
Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

B 909,072

SILAS WRIGHT DUNNING
BEQUEST
UNIVERSITY OF MICHIGAN
GENERAL LIBRARY

FROM THE LIBRARY OF
CHRISTIAN JENSEN

Almnes

Meninger.

Den danske Almues
overtroiske Meninger.

Samlede

af

J. M. Thiele.

København.

C. A. Reitzels Forlag.

Thieles Bogtrykkeri.

1860.

2010

Gunnfige Læser!

6-23-40
62
Ved det Markarbeide, som jeg i mine første Studenteraar havde paataget mig ude blandt Bønderne paa Landet, fik jeg, som bekendt, fire smaa Stafke af Danske Folkesagn revne sammen, og, da disse i nogle Aar vare veirede og luftebe, og abstilligt Mere var kommet til, førte jeg i 1843, — hvilket maaskee bedre erindres, — to svingende Læs af dette Ukrud ind i Bogladen.

Men der, hvor den ene af de fire Stafke havde staaet, var Noget blevet liggende, som jeg havde brugt til Strøelse, — noget uhyggeligt Tøieri — Kierlingetænder, Hyldeblomster og Bregner, St. Hans Urter, Huusløg og Fløve-Røn, — Fiirkløver, Viigkaal og Vandens Kiernemælk, — disse underlige, nedarbejdede Forbomme, Bonden med Kone, Børn og Tjende nu igiennem saa mange Tider har levet og er død med, næsten som om det var en Deel af deres Christentro.

Hvad skulde jeg nu gjøre med alt dette? — Der var baade for lidt og for meget, og tilmed vidste jeg ikke ret, om dette ogsaa var Noget at byde oplyste Folk inde i Hovedstaden.

Men, da jeg havde seet mig lidt om, mærkede jeg snart, at, om jeg bare holdt ved med at samle sammen, vilde der

endnu være et godt Forraad af deslige Sager, haade paa Præstens Bænge, i Grøften bagom Jordemoderens og i Doc-torens lille, pyntelige Have, og saa tog jeg det med, og, næsten uden at jeg mærkede det, havde jeg igien en lille Staf omme bag Huset, som jeg tænkte ved Leilighed at føre ind i den Bæde, hvor det, jeg tidligere havde bragt tiltorvs, dog havde fundet en ganske god Affætning.

Jeg hørte jo rigtignok, medens jeg saadan gik om og samlede sammen, meget forstandige Folk sige, at de kunde ikke begribe, hvad jeg vilde med alt det, og at jeg bare skulde lade det ligge, da det dog er Noget, som der hverken er Saft eller Kraft i. Men om dem havde jeg jo rigtignok den Mening, at de, en god Dag, forstaa sig paa det Slags Sager, — og saa er det da ogsaa underligt med dette Samleri, at, har man først faaet Noget samlet sammen, af hvad det saa end er, saa bliver det næsten som en Syge at faae mere og mere, og inden man ret veed af det, har man da der Noget, som dog kan være ganske brugbart, — ja, undertiden endogaa af meget stor Værdi.

Dette kan jo alle de Mange bevidne, som møjsommeligt sammenfante gamle Been og Glasstaar, — ikke at tale om de ærværdige Klude, og jeg glemmer aldrig min Overraskelse, da en nu afdød Papirmager engang fortalte mig, at han havde assureret sit Dplag af Klude til en Værdi, der overgik den højeste Gevinst i Lotteriet!

Saa kunde jeg da ogsaa sagtens tænke om de Klude, jeg havde samlet, at fik jeg dem blot vaskede, veirede og sorterede, saa skulde der ogsaa af dem kunne gøres Papir, — ja, en

heel, trykt Bog, som jeg da vilde kalbe: Den danske Almues overtroiske Meninger, — og jee! — her er den.

Men, — er det nu ogsaa forsvarligt, saaledes at udbrede al den tosfede og overtroiske Snak, som oplyste og forstaaelige Folk jo dog ikke kan være bekendt at agte paa? — Og er det dog ikke at vildebe og forføre den eenfaldige Almue, som jo har mere end nok af deslige Vildfarelseser, og som nu, naar den seer det paa Tryk, vil hænge end fastere ved det?

Saa dertil har jeg kun pro primo at svare, at jeg er ganske af samme Mening som den hellige Augustinus, at der gives intet kraftigere Middel til at adspredde saadant Mørke, end at bringe det frem for Dagens Lys, saa at jeg netop tør mene, at jeg her har arbejdet i Oplysningens Tjeneste.

Dertil vil nu sagten en eller anden rigtig oplyst Mand svare: „Saa, men nu er alt dette brevet over! Bonden har jo Politikken og Fæsteafløsningen at tænke paa, i Rigsstæderne har de jo deres Communal-Ansiggender, og hvad skal man da ialfald med dette herinde i Residensen?“

Saa, man skulde jo rigtignok tro, at det forholder sig saa, — men med al denne Kultur og Oplysning, som jo nu ligger som et Fællessgode for Hvermands Dør, er det dog en Kiendsgierning, der ikke saa let skal kunne afvises og som Enhver jo i sin egen Kreds kan overbevise sig om, at der er forstræffelig megen Overtro tilbage, og det ikke blot blandt Bønder og Almuesmænd, men midt herinde i Kongens Rigsenhavn, hvor mangen fornem Herre eller Frue ganske hemmeligt endnu have deres lille Stykke Havejord med altsens saadant Ufrud bagved

den stadselige Forhønsbygning, hvor der staaer kostelige Urtepotter i Binduerne ud mod Gaden.

Og heller ikke skal det kunne nægtes, at mangen veloplyst Mand, som er saalangt fra at tro paa Misser og Baerulve, at han end ikke frøgter for, i daglig Tale ved hvert tiende Ord at falde paa Fanden, dog endnu har sine Betænkkeligheder, ved at tage en Naal op fra Gulvet om Mandagen, helst udsætter at sliære sine Negle til paa Fredag, og, om han kommer hjem til Middagsbordet og erfarer, at han staaer i Fare for, der at blive den Trettende, jager han den Vilde fra Bordet, hvis man ikke ihast kan faae fat paa den Tiortende.

Men af alle disse Betragtninger skulde man jo næsten tro, at det har været Forfatterens Hensigt at forjage alle disse flemme Dunster? — Na nei! — Dette vilde have været et altfor ophøiet og uopnaaeligt Maal at stille sig. Dette vil denne lille Bog ikke kunne magte. Den Enе vil fremdeles lee af den Andens Overtro og i Bøndom bevare sit Arvegods alledybest inde, henregnende alt Saabant til de ligegyldige Ting, der ikke vedkomme nogen Anden.

Og saameget mindre har Forfatteren troet, paa denne Maade at modarbejde Overtroen, som han dog ikke kan fragaa, at han i visse Maader selv føler et Slags Respect for mange af disse, igiennem Aarhundreder nedarvede, Meninger, der ere saa udbredte og fælles for næsten alle europæiske Folkeslag, at man alene af denne Grund skulde tro, at der hist og her imellem dem er Noget, som man ikke saa ganske kan afvise.

Det er netop denne gamle, vidunderlige Udbredelse, som disse — vistnok ofte uhyggelige — Meninger have haft, der her

gør dem saa mærkbare og som baade i Frankrig, Tydskland og England, — for ikke ogsaa at nævne hele Scandinavien, — har skaffet dem et Slags Borgerret i Literaturen, hvor Gjenstanden er optagen som et meget brugbart Stof for historiske og sproglige Undersøgelser, og hvad ere Poeterne ikke mangengang istand til at gjøre af saadan en gammel, udslibt Pialt, naar de faae den breiet og vendt efter deres Behov?

Jeg kommer til at tænke paa de nye og saa velgørende Fortogstene, som vi nu have at træde paa i mange af Røbenhavns Gader! Neppe kan man gaa ti Skridt henover disse fra Rindakulla hente de Eliser, uden at træde paa en Nautilus med dens Skruegange, — en forhenværende levende Skabning, der for Artusinder siden er blevet indsejlet i Stenen, som saa manges En gaaer henover uden at lægge Mærke til, at hans Fod her træder paa et tydeligt Spor af den forhistoriske Urverden.

Ganske saadan forholder det sig med disse fra Oldtiden nedarrede Meninger, — ganske saadan ligge de indsmelte som Fosfiliier i den store historiske Masse. Og, ligesom Naturforskeren, — om han ikke i Museerne havde Overflod af Nautiler og andre deslige Forsteninger, — her vilde finde det Umagen værd, enten, for Videnskabens Skyld, at stære Stykker ud af vore brede Stene, eller ialfald at lade dem photographere og chemithypere til videnskabelige Bæfter, saaledes maa det vel ogsaa findes Umagen værd, at disse forstenede Meninger* for Danmarks Vedkommende blive befordrede til Trykken.

Men. det tilkommer vist langt fra ikke den ringe Samler og Udgiver af Danmarks Folkesagn, at føre Forsvaret for Noget, der er saa almindelig erkiendt og saa lybeligt udtalt af mange mere dybtgaaende, — maaskee i denne Sag altfor dybtgaaende, — Grandstere, baade herhjemme og i Ublandet.

Samleren af disse overtroiske Meninger har kun villet lange Steen til den store Bygning, som hine Grundmurere ere isærb med at opføre, og derfor har han, uden at indblæse sig paa de lærde Undersøgelser og en Discussion, der undertiden synes at være gaaet altfor dybt ned i Mimers Brønd, — her til Underretning for danske Læsere paaviist Paralelsteder hos andre Nationer og hift og her kun citeret den lærde Behandling af dette Stof, idet han trøstlig gjorde Regning paa, at det vil bifuldes, at denne Samling af Almuens overtroiske Meninger stilles i Forbindelse med Danmarks Folkesagn.

Det skulde da være, om det befandtse, at Sagen ikke var behandlet med behørig Flid og Tænksomhed; men i denne Henseende veed jeg jo nok, at jeg ikke gaaer Ram forbi, og der kan jo sagnetens ogsaa være Et og Andet, der burde være iagttaget.

Mange Andre kunde sagnetens have gjort det bedre, og alle Andre kunde ialfald have gjort det anderledes, — men saadan har jeg nu gjort det, og havde ikke jeg gjort det, var det maaskee blevet ugiort.

Smidlertid skal jeg dog, for at komme Kritikken lidt i Forkjøbet, selv paavise et Par Anker, som med Grund ville kunne gøres, og dette kan jeg saameget lettere, da det har været mig meget om at gøre, itide at møde dem.

Jeg er saaledes allerede giort opmærksom paa, at Afskilligt af hvad jeg har anført i Rækken af overtroiste Meninger, dog ikke saa lige ere at ansee som saadanne og altsaa helst burde være strøgne.

Dette gjælder især nogle af de Meninger, som ere opstillede under den første Afdeling, Mærkebage, eftersom en stor Deel af disse siges at være Udbytte af Sagtagelser igiennem lange Tider, og hvis historiske Grunde formenes at kunne opklares i Overensstemmelse med Naturens Love og Økonomi. I denne Henseende vilde man med Rette henvise mig til, hvad der herom er strebet af en kyndig Mand i Folke-Kalenderen for 1842, til hvilket Skrift jeg derfor ligeledes henviser mine Læsere.

Og paa samme Maade ligger der ogsaa hist og her, under de andre Afdelinger, sommetider noget visnok ganske sandt og rigtigt bagved en temmelig tyk Skal, saa at den rette Mening dog ikke afgiort kan henregnes under Overtro. Men Stebet til at afgjøre Sligt, er dog, som allerede sagt, ikke her, og da de nu dog ere optegnede i denne Forbindelse, ville de maaskee lettere give Anledning til en nærmere Opklaring.

Man vil ogsaa nu og da træffe paa gamle Udsagn, som ikke egentlig kunne siges at være overtroiste Meninger, men snarere ere at betragte som Hjælpemidler for Huustugt, Opdragelsen og Ordens Overholdelse, — Midler, som man har fundet bequemme for at afdæmpe de Umyndige, men alt Saadant har jeg beskuget maattet optage, eftersom det var umuligt at finde den rette Grændse, og kunde det maaskee være ubelabt, saa er den Plads, det optager, umærkelig og ringe.

Al større Vægt turde den Anke maaskee findes at være, at der ikke overalt er angivet den Landsdeel eller den Egn, hvor Samleren har faaet denne eller hiin Meddelelse, thi unægtelig vilde dette i mange Tilfælde kunne have sin væsentlige Nytte.

Men hertil har jeg først at bemærke, at dette, efter fattig Reislighed, allerede er iagttaget, hvor det lod sig gøre og som oftest vilde have været ganske ørkesløst. Thi, dersom Samleren selv havde stillet saadanne Forbringere til dem, der havde Noget at meddele ham, saa vilde Udbytten være blevet temmelig ringe, og al mundtlig Overlevering i de fleste Tilfælde afstaaen.

Og hvad vilde det saa vel have gavnet Sagen, om Samleren, til Exempel, her havde anført, at han havde hørt dette eller hint af en Kone fra Volborg-Herred, naar dog samme Kone maaskee havde hørt det af sin Moder eller Bedstemoder, — der var fra Lhh?

Men dertil kommer fornemmelig, at alle disse overtroiske Meninger, — paa saa Undtagelser nær — have, under mere eller mindre afvigende Former, — hjemme overalt i hele Landet, og ikke alene her i Landet, men i hele Norden, og ikke i Norden alene, men saa godt som i det hele, civiliserede Europa, og endda lidt udenfor.

Men nu Ordningen, — Opstillingen af det Hele? — Ja, hvor ufuldkommen denne endogsaa her vil findes at være, saa har den dog kostet adskilligt Arbejde, inden det kom faavidt, og har jeg end ikke været at lade Ordningen fremtræde meget iøinefaldende, saa er dog denne Sammenstilling Frugten af gientagne og forfastebe Forsøg, der hvilede paa andre Ubodelings Grunde; thi alle disse brogede og saa ofte

eensartebe Udværter og Enkleplanter paa Rundstabsens Træ vilde selv den store Pinnée have haft sin Nød med at bringe i System, endfige jeg, som forud havde indrettet Rubrikkerne, men snart, da jeg skulde indordne mit Herbarium, kom til den Overbeviisning, at disse Materialier ere af en saa uberegnelig Natur og Forfæiel, at der altid blev Meget tilbage, som ikke kunde finde dets Plads, med mindre jeg vilde gjøre saamange Underafdelinger, at den majsommeligste Ordning kun fik Udseende af Mangel paa Orden.

Som Samlingen her foreligger, vil det ikke være vanstelig at paavise Meddelelser i en Afdeling, der ligesaa godt, og med vel saa god Grund, kunde være henstillet under en anden Rubrik. At man skal vende sine Tøfler udenfor Sengen, er her henført til Sovestuen, men som et Middel mod Spøgeri henhører det til en anden Afdeling, hvor man vil savne det. Og saaledes, — det tilstaaer jeg — kan man let komme til forgivees at søge et saadant godt Raad; men, at anføre det Samme paa flere Steder, vilde heller ikke have bundet Bisalb. Nu troer jeg, at det omstændelige Register, som er tilføjet bag i Bogen, letteligt vil kunne møde saadan Ulempe.

Og saaledes var der endnu meget mere at tilføje om, hvad der i disse eller andre Henseender maa tiene til Undskyldning for, at Samleren har gjort det saaledes og ikke anderledes.

Men herom er der vel nu talet mere end nok?

Jeg har nu kun til Slutning, at takke de mange gode Mænd — og især Dvinderne! — baade her i Byen og rundt omkring paa Landet, for alt det, de — mangengang jo rigtig nok med lidt Undseelse og ikke uden nogen Overvindeelse, —

have indladt sig paa at meddele mig som smaa Bidrag til min Samling.

Nu see de dog her, at alle disse Bagateller, som man jo næsten ikke kunde være bekendt at tale om, dog, ved at komme sammen med alt det Øvrige i min Bøse, er bleven til en ganske fin, lille Bog. Og jeg troer at kunne forfikkre dem om, at, naar nu alt det, jeg her har samlet kommer sammen med det meget Andet af samme Slags, som man i andre Lande, især i de sidste Aar, har sammenskrevet om disse overtroiske Meninger, saa vil det ganske sikkert blive modtaget med Interesse af de lærde Mænd, som i deres Grandstninger have Brug for dette Stof.

Dernæst takker jeg de mange Forfattere — baade de døde og de levende, — i hvis Skrifter og Bøger jeg, som man vil see, har fourageret efter bedste Evne; men som bidragghende Medhjælpere maa jeg fornemlig takke Hr. Skolelærer Lars Nielsen i Keerslev, Inspecteur ved det store Kongelige Bibliothek, Hr. Carl Brøsbøll, og Hr. Boghandler Johannes Wolff for rigelige, værdifulde Bidrag og god Bistand i denne Sag.

Charlottenborg i Mai 1860.

Indhold.

Mærtebæge.	Nr. 1—59.
Abstilligt om Veir og Vind.	Nr. 60—115.
Dage og Læber.	Nr. 116—132.
I Huus og Hiem, Helb og Vanhelb.	Nr. 133—157.
Ved Maaltidet.	Nr. 158—186.
I Sovelammeret.	Nr. 187—202.
Angaaende Klæberne.	Nr. 203—215.
I Huusholbningen.	Nr. 216—248.
Om Huusdyrene.	Nr. 249—292.
I Mark, Have og Skov.	Nr. 293—330.
I Kiærligheds Sager.	Nr. 331—346.
Ved Bryllup.	Nr. 347—359.
I Barfelfstuen og ved Buggen.	Nr. 360—415.
Om Midler mod abstillig Sygdom.	Nr. 416—565.
Om særegne Tilkiendegivelser.	Nr. 566—646.
Varsler om Døden.	Nr. 647—676.
Døden.	Nr. 677—701.
Gienfærd.	Nr. 702—718.
Om Hæse og onde Dvinde.	Nr. 719—735.
Om abstillig Trolddom.	Nr. 736—740.
Om Ufærd og om Fanden.	Nr. 741—779.

1

Den danske Almues overtroiske Meninger.

„Augustinus siger; Efter at Troldsoldenes vedtagne
„ord bleffve almindelig aabenbarede, da haaffde de
„ingen mact ydermere, naar man dem opregnebe.“

D. N. Hemmingsen, Om Trolddom,
overs. af R. Hansen. Kbhvn. 1618.

(Mærkedage.)

1.

Skinner Solen paa Nytaarsdag blot saalænge, at man kan
fable en Hest, saa bliver det et frugtbart Aar.

2.

Er Solen rød paa Nytaars Morgen, betyder det Krig
og Uveir i det ny Aar.

Risøenh. Skilberi. 1820. Nr. 86.

3.

Med St. Knuds Dag (d. 13de Januar) ender Julen.
Derfor hedder det: „Knud bærer Julen ud“.

Risøenh. Skilberi. 1819. Nr. 103.

4.

Paa Fabiani Dag, (d. 20de Januar) stige Gasterne af
Roden op i Træet.

Jens Laurids. Wolffs Diarium.

„Fabian Sebastian

„Pet den Gæst int Holz gaen!“

A. Müllenhoff, Sagen etc. der Herzogth. Pag. 310.

5.

Kommer St. Pauls Dag, (d. 25de Januar) med Solstin, saa kan der i Aaret ventes en god Afgrøde. Om denne Dag hedder det: „Povels Dag driver alle Julemærker ud“.

Finn Magnussen, To hist. calend. Undersøgelser. Kjøbenh. 1829. p. 57.

6.

Om Frosten end er nok saa streng og vedholdende, saa bliver der dog altid mellem Juul og Rhndelmisse ibetmindste een Tø-Beirs Dag.

7.

Ligesaa mange Dage Lærken synger før Rhndelmisse, (d. 2den Februar), ligesaa mange Dage vil hun græde efter Voldermisse, (d. 1ste Mai).

Junge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 303.

8.

Om Solen skinner klar paa Rhndelmissebag, saa følger megen Sneee efter.

I Norge hedder det, at Bjørnen kommer ud af sit Vinterleie paa Rhndelmissebag, og finder den det da koldt, springer den af Glæde og bliver ude, men er det derimod mildt, trækker den sig endnu længer tilbage i sin Hule end før.

Danst Folkekalender for 1842. Pag. 10.

9.

„Rhndelmisse Knude

„Solber derude

„Med sine hvide Stude“

figer den jydste Bonde, naar det sneer d. 1ste Mai.

eller ogsaa:

„Rhndelmisse-Rnude

„Er her endnu ude.

„Kommen er Stær, Vibe og Gaas;

„Dog er ei Vinter end sin Raas.

„Ei heller gaaer den ganske bort,

„Førend her kommer Svalen fort“.

Dagen. 1825. Nr. 20. efter Peder Syv. II. 8.

10.

Er det ondt Veir ved Rhndelmisse, kan Bonden frit rive
Høet ud af Stakken med begge sine Hænder; men er det godt
Veir, skal han plukke det saa smaat.

11.

„Naar Dagene længes,

„da Vinteren trænges“.

Bugge, Elbgamle Bøndereglær.

Minerva. 1816. Pag. 415.

I Bayern sige de:

„Wenn die Tagen langen,

„Kommt der Winter gegangen“.

Leoprechting, Aus dem Lechrain. Pag. 155.

12.

Den 22de i Februar kaster St. Peder en varm Steen i
Vandet.

Derfor kaldtes denne Dag tilforn: Peders Steen, i
Almanakken, og ikke som nu: Peders Stol.

I Norge hedder den endnu: „Pær Barmestejen“.

Lybsterne sige:

„Sint Mathys weept eenen heet Steen int' Ys“.

Wolff, Beitr. z. deutsch. Mythol. p. 241.

13.

Som Veiret er paa Peders Stols Dag, vil det vedblive
at være i 40 Dage.

Dansk Folketænder for 1842. Pag. 19.

14.

Om den 24de Februar hedder det:

„Sanct Mathis brøder Is. Finder han ingen
„Is, saa gør han Is“.

S. Laur. Wolffs Diar.

Dansk Folketænder for 1842. Pag. 18.

I Tydskland hedder det:

„Matheis

„Bricht's Eis.

„Hat er keins,

„So macht er eins“.

15.

Ræven vover sig efter St. Mathiæ Dag ikke ud paa Isen.

S. Laur. Wolffs Diar.

16.

Som Veiret er de fyrrethve Ribberes Dag, (d. 9de
Marts) vil det blive i fyrrethve Dage.

Dansk Folketænder for 1842. Pag. 19.

„Wie die vierzig Ritter eingehen, halten sie es vierzig
Tage hindurch“.

Leoprechting, A. d. Lechrain. Pag. 166.

17.

„Gregorii Tø, (d. 12te Marts) er saa god som fire og tyve Læs Hø“.

18.

Fra den Kant, Vinden blæser paa Tamperdag, (d. 16de Marts) vil den vedblive at blæse et Fierdingaar.

19.

„Gjertrud og Venning blande til en god Rostel“
figer Almuen i Fyen, naar Veiret paa Gertruds Dag, (d. 17de) og Benedicts Dag (d. 21de Marts) veksler med Sneefog og Regnslub. Dermed sigtes til det graa Badmel af Hvidt og Sort, hvori man der pleier at klæde sig.

Molbeck, Dial. Lexil. Pag. 289.

20.

Om Veiret i Marts og i April synges der:

„Marts med sit hvide Skæg

„Lokker Børn udenfor Bæg;

„Men saa kommer Hakkepiil (April)

„Og quister dem ind igien til Alb“.

Molbeck, Dial. Lexil. Pag. 356.

21.

Om April hebdet det:

„Fare*) var aldrig saa bøs,

„At han jo gav baade Løb og Græs“.

Bugge, Eldegamle Bondebegier.

Minerva. 1816. Pag. 415.

*) „Fare“ o: Faaremaaned.

22.

Er det smukt Veir paa Palme-Søndag, saa bliver det et frugtbart Aar.

„Palmsonntog klar, frugtbar Aar“.

Aus dem Schrain. Pag. 170.

23.

„Langfredags Bæde vil komme fattige Folks Børn til at græbe“.

24.

Derfom det frøjer første Paaske-Nat, vil der i dette Aar kun blive Ribet af Hø og af Smør.

25.

Naar Frøerne om Foraaret begynde at kvække, skal Bonden faae sin Havre.

Junge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 302.

26.

Ligesaa mange Dage Frøerne kvække før St. Marci Dag (d. 25de April), ligesaa mange Dage vil de tie derefter.

J. Laur. Wolffs Diar. p. 81.

Dansk Folketalender for 1842. Pag. 21.

27.

„Tør Marts, vaad April og kold Mai følger Kielder, Labeguld og Høstænge“.

Bugge, Elbgamle Bønderregler.

Minerva. 1816. Pag. 415.

Junge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 308.

28.

Regner det den første Dag i Mai, da vil i det Aar ingen
Bæde kunne forslaa.

Junge, Den Nordsiell. Landalm. Pag. 308.

29.

Maiens Kulb
Gjør Læden fuld.

eller

En fuld Mai gi'er en varm Læde. (o: meget at høste).

30.

Regner det i Pintsebagene, bliver Aaret ikke synderlig
frugtbart.

31.

Hvis det regner paa Mebarði Dag (d. 8de Juni), vil
det holde ved med Regn i 40 Dage.

J. Laur. Wolffs Diar. p. 122.

Dansk Folkekalender for 1842. Pag. 22.

Aus dem Lechrain. Pag. 180.

32.

Hvis det regner paa St. Veitsdag (d. 15de Juni), vil
det vedvarende regne i 30 Dage.

Dansk Folkekalender for 1842. Pag. 22.

33.

Det Samme er at vente, om det regner paa St. Hansdag.
Og stær det, saa bliver tilmed i dette Aar ikke mange Hassel-
nødder.

J. Laur. Wolffs Diar. p. 116.

34.

Naar Giøgen holder ved med at tukke længer end til St. Hansdag, saa bliver der Dyrtd.

J. Laur. Wolffs Diar. p. 81.

Aus dem Lechrain. Pag. 184.

35.

Giøgen maa ikke gierne tukke længer, end til den har seet den første Høstaf.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 304.

36.

„Naar Rufferen har seet ni Høstafte, saa reiser han“.

37.

Regner det paa Gyssoverdagen, (d. 27de Juni), saa vil det regne i syv Uger derefter. — Nogle sige, hver Dag, Andre sige hver Uge, atter Andre kun af og til.

Bugge, Eldegamle Bonderegler. Pag. 25.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 308.

Lharsanders Schauplag. I. Pag. 199.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen der Gegenwart. Leipz. 1860. p. 89.

38.

Om det regner paa Mariæ Besøgelses Dag (d. 2den Juli), vil det holde ved med at regne i fyrrethve Dage.

Danst Folketalender for 1842. Pag. 23.

39.

Falder der Regn paa St. Margrethes Dag, (d. 13de Juli) kommer Vonden til at stæle sit Hø og sit Korn ind, og der vil i det Aar kun blive saa Nødber.

Finn Magnussen, To hist. cal. Afh. p. 71.

Danst Folketalender for 1842. Pag. 16.

40.

Regner det paa St. Margrethes Dag, vil det regne i syv Uger efter. Derfor hedder denne Dag „Margrethe Vandøse“.

Dansk Folketalender for 1842. Pag. 24.

41.

Falder det ind med Regn i de første af Hundebagene, vil det holde ved i fiorten.

„Wie die Hundstage eingehen, so gehn sie aus“.

Aus d. Rhein. Pag. 189.

42.

Har det været klart Veir tre Søndage før Jacobi Dag, (d. 25de Juli), saa vil det blive et godt Korn-Aar.

Finn Magnussen, To hist. cal. Unders. p. 229.

43.

Regner det paa Jacobi Dag, vil det holde ved. Derfor falder Almuen denne Dag: „Jacob Vaadhæt“.

Dansk Folketalender for 1842. Pag. 25.

44.

Om Natten til Jacobi Dag, siger Bonden, bliver Ugern- og Olden-Nødder stakte.

S. Laur. Wolffs Diar.

Finn Magnussen, To hist. cal. Unders. p. 75.

45.

Om det regner paa Peders Fængsels Dag, (d. 1ste Aug.) vil det regne i tre Uger derefter.

Finn Magnussen, To hist. cal. Unders. p. 116.

Dansk Folketalender for 1842. Pag. 23.

46.

Er St. Laurentii Dag, (d. 10de Aug.) klar, kan man vente en streng, — er den mørk og overtrukken — en baad Vinter.

47.

Ved St. Bartholomæi Tid (d. 24de Aug.) spores der gemeenlig en stærk Vind, som kaldes „Bartholomæi Blæsten“. Deraf kommer det gamle Ord: „Vertel brøder Straa“. Som Veiret er paa denne Dag pleier det at holde ved Høsten tilende.

48.

Er St. Egibii Dag, (d. 1ste September) klar, vil det holde ved med klart Veir den hele Maaned ud.

49.

Saa lang en Tid det frøjer før Mikkels Dag, (d. 29de Sept.), vil det frøje efter Volbborg, (d. 1ste Mai).

50.

Dagen før Mikkelsdag, Mikkels Aften, skal man give Agt paa Veiret. Blæser det da om Formiddagen og stiller Veiret af om Aftenen, saa vil Sæden blive dyr i Foraaret, men falde i Prisen i Efteraaret.

51.

Paa Alle Helgens Dag, (d. 1ste November) pleiede Bonden i forbums Tid at gaa ud i Skoven. Der huggede han sig en Spaan ud af et Bøgetræ, og af denne Spaans Bestaffenhed spaaede han, om Vinteren vilde blive mild eller streng. Derom hedder det i den Gamle Bonde-Practika, (1772) som saa:

„Vilt du vide, hvordan Vinteren være maa,
 „Saa stalt du Aller-Helgens Dag i Stoven gaa,
 „Og der stalt du en Bøg oplebe
 „Hvorpaa du det skal faae at vide.
 „Deraf stalt du en Spaan dig sticere;
 „Er den tør, da skal Vinteren varm være,
 „Men er den samme Spaan fugtig,
 „Da kommer en kold Vinter visseelig“.

Finn Magnussen, To Unders. p. 28.

52.

Naar Solen paa Alle Helgens Dag stinner paa Toppen af Træerne, saa vil det næste Aar blive et godt Olden-Aar.

Finn Magnussen, To Unders. p. 29.

53.

Af Brystbenet paa Gaasen, som man spiser Mortens Aften, (b. 11te Novbr.) kan man see, hvordan Vinteren vil blive. Man holder det nemlig, — naar det er afpillet, — op for Lyset, og de hvide Pletter ere da Tegn paa Sne, medens de brune bethde Frost og Kulde. Herved er end ydermere at bemærke, at den forreste Deel af Brystbenet spaaer om Vinteren før Juul, medens den bageste Deel spaaer om Vinteren efter Juul.

S. Laur. Wolffs Diar. p. 227.

Bugge, Oldgamle Bonderegler. Pag. 39.

Tharanders Schaupl. I. Pag. 201.

Gräter, Idunna u. Herm. I. p. 46.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1067—68.

54.

Er Mortens Dag vaad, saa følger der en ustabig Vinter; men er den klar og tør, vil Vinteren blive streng.

J. Laur. Wolffs Diar. p. 226.

Risbenh. Stilb. 1820. Nr. 86.

55.

„Efter Martini stiemter Vinteren ikke“.

Bugge, Ældgamle Vonderegler.

56.

Paa St. Andreas Aften, (d. 30te November) sætter Vonden et Glas saaledes hen, at Ingen kan komme det nær, og fylder det med Vand ligetil Randen. Næste Morgen seer han efter, og hvis Vandet da er løbet over, bliver det en vaad Vinter.

Risbenh. Stilberi. 1820. Nr. 86.

57.

En hvid Juul gjør en grøn Paaske, men „Jule-Sommer giver Paaske-Vinter“.

J. Laur. Wolffs Diar. p. 247.

Danish Folkekalender for 1842. Pag. 17.

58.

I forbums Tid gjorde Vonden sine „Julemærker“ for det næste Aars Veirsig, og til dem satte han sin Lid. Dette gjorde han saaledes: Med sin Kniv skar han tolv, dybe Skurer i en Vostbiælke over et af sine Vinduer, een Skure for hver Maaned i det kommende Aar, og omkring hver af disse Skurer skrev han en Krebs med Kribt.

Var da Himlen paa første Juledag sthyfuld, blev den Kreds, han havde strebet om den første Skure staaende urørt, var den derimod klar, blev den vislet ud. Var Halvdeelen af Dagen klar og den anden Halvdeel sthyfuld med Regn eller Snee, saa blev det Halve af Kredsens saaledes udslettet, at der kun blev staaende Kridt-Prækker tilbage. Saadan vilde altsaa den første Maaned i Aaret blive, og anden Juledag gjorde han ligesaa ved den anden Skure og saaledes fremdeles i de følgende Dage med hver af de andre Skurer. Dem kaldte han saa fine „Julemærker“, og vidste af dem, Aaret igiennem, hvordan Veiret skulde blive.

Bugge, *Widgamlie Bondebegier.*

Minerva, 1816. Pag. 415.

W. Mannhardt, *Die Götterwelt der deutschen u. nord. Völker.* Berlin, 1860. I. p. 140.

59.

„Jule = Taage gjenner Rhndelmisse = Snee i Raage“ (Dyng).

(Adskilligt om Veir og Vind).

60.

Naar Storken ved sin Ankomst her til Landet er sort og smudsig, er det Tegn paa en vaad Sommer. Er den derimod reen og hvid, er det en ganske anden Sag.

Andersledes forholder det sig i Pommern:

„Wenn die Störche im Frühjahr viele weiße Federn haben, so giebt es ein nasses Jahr; ein trocknes aber, wenn sie wenige haben“.

Temme, *Die Volksagen von Pommern und Rügen.* Berl. 1840. Pag. 340.

61.

Bygger Skaden høit i Træet, faa forventer Bonden høit Straa; men bygger den lavt nebe, bliver det kummerligt med Kornet i det Aar.

62.

Andre fige: Bygger Skaden høit, bliver det et vaadt Aar; men bygger den lavt, bliver det en tør Sommer.

63.

Naar Egen har baaret mange Agern, faa maa man belave sig paa en streng Vinter.

64.

Bygge Myrerne „øverligt“ om Efteraaret, faa følger der en mild Vinter; men bygge de langtnebe, faa bliver Vinteren streng, og desto strengere, jo lavere de have bygget.

65.

Torden og Lynild om Vinteren eller tidligt paa Foraaret bebuder et godt Grøde-Aar.

66.

Som Veiret er, naar „Nyet tænkes“, faadan holder det ved til Fulbmaane, og vedvarer det endda, faa vil det vare ved til første Qvarteer.

C. B. Tullin, Saml. Skrifter. II. Pag. 308.

67.

Om Løverbagen har man altid noget Solffin; thi da skal de Fattige have deres Løi tørret.

68.

De Søndage, paa hvilke Præsten i Kirken tager Texten af Lucas, føre som oftest Regn med sig. Derfor kalder Bonben Lucas's Evangelium med det Navn: „Baadmund“.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 635.

69.

„Søndags Regn og Mandags Slud
„Det holder hele Ugen ud“.

70.

„Søndags Veir til Middag
Er Ugens Veir til Fredag“.

71.

„Tirsdag gi'er Veir til Torsdag,
Fredags Veir gi'er Søndags Veir.
Tørbag har sit eget Veir,
Mandag enten værre eller be'er“.

A. H. Hansen, Characterbilber. Hamb. 1858. Pag. 11.

I Bøyer hedder det:

„Wie der Freitag, so der Sonntag“.

Aus dem Pechrain. Pag. 155.

72.

Naar Veiret paa en Fredag forandrer sig til det Værre, saa bliver det længe vedholdende ondt Veir.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 227.

73.

Naar det regner ved Solstin, saa vil det regne Dagen efter.

74.

Som bekiendt, siges her til Lands, naar det regner ved Solstin, at nu farer en Skrædder tilhimmels. I Sønder-Jylland siges de: „Hven de ræn' ved Solstin, saa far' „der en Vaadsmands Sæl te Himmerig“, og i Angeln hedder det: „Nu brænner der en Hæx i Helled!“

Molbechs Dial. Tysk. Pag. 461.

75.

Slaaer Regnen, som falder, Bobler paa Vandet, saa vil det ogsaa regne Dagen efter.

76.

Naar Uglen tuber huult, bliver det ondt Veir, men naar den siger: „Tivit!“ kan man vente en støn Dag.

77.

„Aften rød gjør Morgen rød;
Morgen rød, gjør Trøien blød“.

eller:

„Morgen rød gi'er Aften blød“
Aften rød gi'er Morgen rød“.

I Bayern: Abendroth, Morgen-Roth“.

Aus d. Pechrain. Pag. 154.

78.

Sømanden synger:

„Far kun sutjes, mine Gutter! med Sorgen!
„Saae-I Solen gaa slagflædt ned,
„Har vi Vind eller Varme imorgen!“

79.

„Sønge Peer Dæð Frøer om Aft'nen i Mosen,
Smiley Dagen efter i Solfskin til Mosen!“

80.

„Naar det sortner mod Vesten i Queld,
„Nabner Skjen om Morg'nen sit Væld“.

81.

„Naar det frøfer fra Sønden,
„Frøfer Tappen i Tønden“.

82.

„Søndenvind er som Qvindefind; — den ender
altid med Graab“.

83.

„Sjyboft=Blammer og Qvinde=Klammer endes
gjerne med Vand“.

„Klammer“ kaldes blandet Luft, som hænger med tunge
eller flammenne Skyer.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 39.

84.

Naar der ved „Morgen=Brødning“ viser sig blaa
Striber i Øst og i Vest nebe ved Horizonten, saa tyder det
paa Regn.

85.

„Naar Luften seer ud som en „Sjeile=Mave“*),
„Saa faae vi Regn inden trende Dage“.

*) Sjeile=Mave o: Brystet af en Brøkfugl.

86.

„Naar Luften seer ud som plukket Toe“*),
 „Saa faae vi Regn inden Dage to“.

87.

Vierge i Luften mod Sydbest bringe vaadt Veir to Dage
 efter.

88.

Naar Skyerne samle sig og ligge som Planterne i en
 Vaad, siger Bonden, at „Arken bygges“. Viser dette sig
 i Nordvest eller i Nordost, saa vil Veiret forandres til Væbe,
 og det vil blæse efter Enden paa „Arken“.

Efr. Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 310.

89.

„Naar „Nyet“ hænger med Sækken,
 „Saa giver det Vand i Bækken“.

Hermed er at forstaa, at Nyhmaanen vil give megen Væde,
 naar Vuen hænger nedad. Staaer den derimod mere opreist,
 bringer Maanestiftet Tørveir.

90.

Staaer Regnbuen ned i Sønder, bliver der fremdeles
 Regn; staaer den ned i Nord, bliver det Tørveir.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 311.

*) Naa Uld hedder om Foraaret „Lod“, men om Efteraaret „Toe“.
 Plukket Uld hedder om Foraaret baade „Toe“ og „Lod“.

91.

Et lille Stykke af en Regnbue, seet i Luften, kaldes en „Veirstol“ eller „Veirstump“, „Veirstaf“ eller „Veirstoppe“ og er et Tegn paa uroligt Veir.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 645.

Sunge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 311.

92.

I Nørre-Island hedder det, naar man i Sommervarmen seer Dunster i en bølgenbe Bevægelse henover Jorden: „Løke faaer Havre idag“, eller „Løke driver med sine Geber“.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 330.

93.

Naar Engen efter Solens Nedgang damper, hedder det, som bekiendt, „at Mosekonen koger Grød“.

Sunge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 509.

I Sønder-Island siges de: „~~W~~ Ræ koger Raddre“.

W. Mannhardt, Die Götterwelt der deutschen und nord. Völker. Berlin. 1860. I. p. 92.

94.

Er man tilspøes og har god Vind, maa man vogte sig for at fløite; thi da lægger Vinden sig. Er det derimod stille Veir, kan en lille Fløiten lokke Vinden frem.

Rasls Morstabslæsn. 1840. Nr. 51.

95.

Naar man i en tyst Sted seer en eller flere „Visole“, kaldes dette en „Søuld“, og saa kan man beløve sig paa Storm og Uveir.

96.

Naar Hanen galer, er der Forandring i Veiret.
 Junge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 302.

97.

Løbe Hønsene ind, naar det begynder at regne, saa vil
 Regnen ikke holde længe ved; men blive de ude, saa bliver det
 „Davs Vaand“ (Dagregn).

98.

Naar Hønsene strabe, bethder det Blæst; ligesaa, naar
 Ilden „sprætter“ i Ovnen.

99.

Naar Ratten vabster og klør sig bag Ørene med sine
 Poter, eller naar den strækker sig, bethder det Regn og Blæst.
 Men vabster den sin Bagdeel, da er det Tegn til Solstin.

„Strhyger Ratten sit Skiæg,
 „Flhyer Svælen lavt som et Æg,
 „Da er det Tegn
 „Paa Regn“.

J. Laur. Wolffs Diar. Pag. 214.

I England hebbet det: »When the cat washeth her face
 over her ear, we shal have great flow of raine».

Wolff, Beitr. p. 247. Nr. 547.

100.

Vabster og kæmmer han sig saa, at Labberne komme op
 over Ørene, saa skal det behude godt Veir. Riser han i
 Gulvet, er det Tegn til Blæst.

101.

„Sii! sii! — Souven flæber til Leil!“ siger Bonden, naar han seer Svinet samle Halm eller Slikt til sit Leie, og saa veed han, at der er Uro i Veiret.

Junge, Den Nordfæll. Landalm. Pag. 302.

102.

Det er ogsaa et sikkert Tegn paa, at der vil komme ondt Veir, naar Hundene lafter sig paa Siden og strækker sig henad Jorden.

103.

Endvidere er det Tegn paa ondt Veir, naar Spurvene om Vinteren flyde mod Vinduesruderne.

104.

Tilføies hedder det:

„Naar Søfladen ghynger i Ræer,

„Saa har du Vandingen kjær“.

105.

Naar Stranbfuglene flaggre ind over Land, saa er der Storm og Uveir ivente.

106.

Naar det knækker i Vostabet, er det Tegn til Blæst.

107.

Det Vostab, som knækker i Blæst, er giort af Vindfælber.

108.

Efter stærkt Løveir følger snart igien Frost. Bonden

figer: „Regn=Tø og Riøbstab=Mø, det varer ikke længe“.

109.

Har det hele Dagen været Blæst, og det stiller af om Aftenen, saa vil det tage paa igjen næste Dag.

110.

Naar der spises reent op ved Middagsbordet, hedder det: „Nu faae vi godt Veir!“

Wolff Beitr. p. 218. Nr. 190.

A. Ruhn, Märkische Sagen. Pag. 387.

111.

Naar man kan see saameget blaa Himmel, som til et Par Buxer, figer Vonden, saa bliver det godt Veir.

112.

„Nu gjør hun „Lyren paa Himmelen!“ figer den jydste Bonde, naar det midt under Regnen bliver klarere i et Hjørne.

I Ringkjøbbing Eggen hedder det: „Nu faae vi snart Tørveir. Hun begynder at slaae Lyrer i Skyen!“

„Lyrer i Skyerne“ kaldes de klare Steber paa den overtrukne Himmel, naar Skyerne forbeles sig. Om dette Ord hedder det, (Finn Magnussen, Eddalære. IV. p. 324) at man i Norge endnu kalder en Abning eller et rundt Vindue ovenpaa Taget: „Løren“ eller „Lyren“.

Cfr. L. J. Debes, Færoa. Rbh. 1673. Pag. 348.

113.

For at faae godt Veir, synge Vønderne i Salling i Jylland:
 „Klar op i Sky,
 „La' regn' i Thyel

„ Klar op hos os!
 „ La' regn' i Mors!
 „ La' Fovlen flyv!
 „ La' Taagen drøv!
 „ La' rige Mands Bar sidde haardt i Dy!
 „ La' fattig Mands Bar komme tare te Dy!
 „ Og giv os arme Sallingbohøvrer jen bitte KornDy!“

114.

Morsingboerne synge til godt Veir:

„ Mett', hun boer i Stæt,
 „ Hun Vøsten flæt,
 „ Hun ba te Gu, den „Gel“ (Vhge) sku let.
 „ Saa let den Gel, saa brøv den Doog,
 „ Saa skin den Suol, saa bis den Ro.
 „ Vis om e Ruor,
 „ Vis hjem til Muor.
 „ Robbel „lat“ (løb affted) og tirr!“*)

115.

Om Maanen blev det i gamle Dage sagt, at den er giort af en grøn Ost, og der blev ogsaa talt om Manden i Maanen; men det var kun Stiemt og Noget man bildte Vørn ind. Derimod er det ikke saa meget længe siden, at Bonden stød i den Formening, at Moskovitter og Rusfere kunde varme sig ved Maanen, som andre Folk varme sig ved Solen.

S. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 47.

Paa Island hebbet det, at „Manden i Maanen“ er Adam.

K. Maurer, Isländische Volkssagen der Gegenwart. Leipz. 1860. p. 185.

*) „Tirr!“ siges til Røerne, naar de bisse.

(Dage og Tider.)

116.

Den navnkundige, danske Stiernethyder, Tycho Brahe, var ikke heller af den Mening, at den ene Dag er ligesaa nyttig som den anden. Han troede, at der er To og Tredive Dage i Aaret, som ere uheldige for alle dem, som paa disse foretage sig noget Vigtigt, saasom at gifte sig eller at forandre Land og Bopæl. Disse Dage, som derfor kaldes „Tycho Brahes Dage“, ere:

3 Januar, d. 1. 2. 4. 6. 11. 12. og 20de.

3 Februar, d. 11. 17. og 18de.

3 Marts, d. 1. 4. 14. og 15de.

3 April, d. 10. 17. og 18de.

3 Mai, d. 7. og 18de.

3 Juni, d. 6te.

3 Juli, d. 17. og 21de.

3 August, d. 20. og 21de.

3 September, d. 16. og 18de.

3 October, d. 6te.

3 November, d. 6. og 18de.

3 December, d. 6. 11. og 18de.

Hoffmann, Gist. Efterr. III. 30.

Werlauff siger (Hist. Antegn. Kjøbenh. 1858. Pag. 161): „Angaaende Dage, hvilke Overtroen havde stemplet som uheldige, ere „enbeel samlede af den ældre Literatur i det store Zedlerske Univer= „sallexicon, 41 Deel. Coll. 1453—54“.

Dlaus Worm giver i Fasti danici en Fortegnelse paa de saakaldte „forbørpne“ Dage baade hos Egypter, Grækere, Romere, som ogsaa hos de Frænske og de Danske. Cap. 22—24. Cfr. Grimm, Deutsche Mythol. II. 1091—92.

117.

Naar man seer „Nytaars Næt tændt“, — det vil sige — den første Ny-Maane i det ny Aar, kommer det meget

an paa, om man er tomhændet, eller om man, uden at have tænkt derpaa, har Noget i Haanden. Den, som da tilfældigviis har Penge i Haanden, for ham bliver det et rigt Aar; har man slet Intet ihænde, bliver Aaret kun saa som saa.

118.

Paa nogle Egne, — saasom i Mols, — var det tilforn Skif og Brug, ved Nytaars Nyet at tage et Brød og at løbe ud dermed, for at ræffe det op imod Maanen, sigende:

„Nytaars Ny! Flejskebøste!

„Vorherre give os god Korn at høste!“

I Sverrig hilses Nytaars Nyet saaledes:

»Wälkommen, Nykong!

»Wälkommen, Herre!

»Med Korn og Kärne

»Med Fläsk och mod Böste,

»Med godt Korn om Hösten».

Dagen. 1825. Nr. 20.

119.

Paa Hellig Tre Kongers Aften, medens endnu alt Huusfolket sidder ved Nadverbordet, gaaer Huusbonden i al Stilhed ud og stiger op ovenpaa Husets Tag. Der raaber han da tre Gange som saa:

„De Hellige Tre Konger komme her,

„Jesper, Melchior og Baltheser!“

Saa vide omkring, som det høres, bliver der da i dette Aar ingen Ildsvaabe.

I det sydlige Tybftland har Almuen for Skif, paa Hellig Tre Kongers Dag at skrive med indviet Kridt »C. B. M.»

(Caspar, Balthasar og Melchior) tilligemed Aarstallet paa Døre og Vægge imod Ildsvaade.

Bernaleken, Wtthen u. Gebräuche. Wien, 1859. Pag. 344.
Leoprechting, Aus d. Lechrain. Pag. 157.

120.

Paaſte-Morgen, naar Solen ſtaaer op, da „leger“ den bag Skyerne og dandſer af Glæde, fordi Chriſtus er opſtanden.

F. Hammerich, Skand. Reſeminder. p. 24.
Kaſt's Morſtadsſæſn. 1840. Nr. 51.
Finn Magnuſſen, To Unders p. 152.

I Frankrig hebber det (Wolff, Beitr. p. 249.) dandſer Solen Paaſtedag, og paa Trefoldigheds Dag ſeer man tre Sole.

I Tydſkland figer man, at Solen Paaſtemorgen gjør tre Glædeſhop, idet den viſer fig.

A. Kuhn, Märkiſche Sagen. Pag. 311.

Rigeſaa i Schweiz.

Bernalekens Alpenſagen. Pag. 370.
Grimm, Deutſche Mythol. I. p. 268.

121.

Paa Chriſti Himmelfarts Dag ſkal man hænge ſine Gangklæder ud i Luften, ſaa gaaer der iffe Møl i dem.

I Heſſen iagttager man dette paa Skærtorsdag.

Wolff, Beitr. p. 229. Nr. 337.

122.

Den, ſom paa Syſſover-Dagen ligger i Sengen til Kl. 7, han vil komme til at ſtaa ſilbigt op hele Aaret igiennem.

123.

Jule-Nat, ved Midnatstid, reiser alt Dvæget sig paa Stalden.

Sixti Aspach, Diss. de variis superstitionibus. Hafniæ, 1797.

J. Laur. Wolffs Diar. p. 246.

Rasf's Noerflabslæsn. 1840. Nr. 51.

„Hver Julenat taler Dvæget med hverandre“.

Grunbtvigs Gamle danske Minder. I. Pag. 14.

Paa Island taler Dvæget med hinanden Nytaars Nat.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen der Gegenwart. Leipzig. 1860. p. 170.

Leoprechting, Aus d. Lechrain. Pag. 208.

124.

Imellem Juul og Nytaar maa man ikke lade vadse i Huset, thi da vilde der blive „flædet Tiig“, inden Aaret er omme.

125.

Fra Julebag til Nytaarsdag maa man ikke sætte Noget, som løber rundt, igang, altsaa hverken spinde eller vinde.

Blicher, Topogr. over Bium. Pag. 214.

Rasf's Noerflabslæsn. 1840. Nr. 51.

A. Ruhn, Märklische Sagen. Pag. 385.

Grimm, Deutsche Mythol. I. 248. II. 1098.

W. Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 141. Ibid. p. 287.

126.

„Du maa ikke bære Julen ud af Huset!“ hedder det mellem Juul og Fastelavn, naar man opfordrer en Giest til at tage til sig af hvad Godt, der er sat frem paa Bordet.

Risbenhavns Skilberi. 1819. Nr. 103.

127.

Skubaaret er ikke yndet af de gifte Koner, thi i saadanne Aar døer der flere Barfelfoner, end ellers. Med Pigerne er det en anden Sag, thi i et Skubaar er der altid flere Tro-lovelser, fordi Pigerne saa have Lov til selv at frie.

128.

Mandagen er ikke en god Dag til at begynde Noget.

Wolff, Beitr. I. p. 241. Nr. 498.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1092.

„Vana et otiosa facta aut omissiones sunt. ex gr. quod die Lunæ nolint quid de novo inchoare aut mortuos sepelire“.

Gisb. Voetii Disp. theol. P. III. p. 121.

129.

Om Mandagen maa man ikke tage en Knappenaal op fra Gulbet, da det vilde medføre Fortrædeligheder hele Ugen igiennem. Nogle sige jo rigtignok, at det ikke skal være farligt, naar Spidsen kun ikke vender imod En; men det er dog altid betænkeligt.

130.

Sine Negle skal man flære om Fredagen, saa faaer man en glad Søndag.

Finn Magnussens Eddalære. IV. p. 522.

I Tydskland hedder det: „Wer am Freitage seine Nägel und Haare abschneidet, der hat kein Ohr noch Augen-Weh zu befürchten“.

Gräter, Idunna u. Herm. I.

Wolffs Beitr. I. Pag. 238. Nr. 455.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1092.

131.

Fre dagen er den uheldigste Dag til at begynde et Foretagende, thi det faaer da altid en daarlig Udgang.

Der var engang en Mand, som vilde vise, at han ikke troede paa saadan Noget, og han lod bygge et Skib, som blev paabegyndt en Fredag, løb af Stabelen en Fredag, fik Navnet „Fredag“ og affeilede paa en Fredag, men samme Mand saae eller hørte aldrig siden Noget til sit Skib.

I Frankrig hedder det: »Le Vendredi est un jour malheureux, pendant lequel il ne faut rien entreprendre d'important».

I Tybskland: „Der Freitag ist ein Unglückstag für alles, was man an ihm beginnt“.

Wolff, Beitr. I. p. 237. Nr. 438.

Journal v. u. f. Deutschl. 1787. Pag. 454.

I Schweiz: „Wer am Freitage heirathet, kann sich auf „eine kinderlose Ehe gefaßt machen, und er wird häufig an „diesem Tage von Kopfschmerz geplagt werden“.

Bernalesen, Alpensagen. Pag. 396.

132.

Løverbag-Aften maa man ikke spinde. Gjør man det alligerel, maa man ikke forsømme, at tage Snoren af Rokkehiulet, ellers løber det om Ratten af sig selv og bringer Traaden i Urebe.

Der fortælles, at to Søstre, som pleiede desuagtet at spinde Løverbag-Aften, havde gjort den Aftale, at den af dem, som døde først, skulde komme igien og abbare den Anden, hvis der var nogen Gynod deri. Saa døde da den Ene, og tredie Aften efter Begravelsen, som den Anden sad alene, stete det, at en gloende Haand blev rakt ind til hende, og hørte hun da disse Ord:

„See, Søster min! hvad jeg dog vandt,
 „For jeg om Tønderdag Aften spandt!“
 Grundtvig, Gamle, Danske Minder. III. Pag. 84.

(I Huus og Hiem, Held og Vanheld.)

133.

Det har forðum, paa Volsborg-Dag, været Skik i Jylland, at Bonden aarle om Morgenens „signede“ sit Huus og Hiem og Alt, hvad hans var, ved en Lectie, der, ligesom disse mange andre Signeformularer, er en sær Blanding af Christentro og Hedenstak.

Han tog da, som sagt, før Solen havde reist sig, en „Flyve-Røn“*) i sin Haand og stillede sig med den ved sit Gaardsleed, med Ansigtet vendt imod Øster, og læste han da som saa:

„Hiælpe Gud til et godt Aar, en god Dag og en god Time, i Jesu Navn, Amen!

„Men nu beber jeg for mit Bo og for min Holig det „hellige Fredsens Bud. Hiælp mig, Gud Fader! Hiælp mig, Gud Søn! Hiælp mig, Gud den Helligaand! Amen!

„Nu beber jeg for min Thr og mine Stude, — for mine „Røer og mine Kalve, — for mine Heste og mine Føl, — „for mine Faar og Lam, — for mine Bukke og mine Geeder, — „for mine Svin og mine Grise, — for min Drne og for „min Galt, — for mine Gæslinger og mine Rhyllinger, — for „mine Bier og mine Duer, for min Romælf og Faaremælf, „for mit Smør og min Ost, min Brygning og Bagning, — „for mit Ol og for mit Brændeviin.

*) „Flyve-Røn“ er et Stud af Rønningen, som af en Fugl er henplantet eller saaet i et andet Træ, hvor den er voget ud.

„For alt dette beider jeg det hellige Trebsens Bud i dette
„Nar og fremdeles, medens Verden staaer!

„Jeg hyder alle Jetter og alle Troldfolk, som ere i denne
„By, i dette og i det Land, ved det Tornetræ, hvormed Jø-
„derne pinte den Herre Jesum Christum! Jeg sætter for deres
„Skud“ Jern, for deres Hierte Rødder, samt de 9 stærke
„Eder, baade for og bag! Jeg sætter alle Troldfolk og alle
„Jetter hen i den Fandens Vasune, som er baade Sønder og
„Nord, Øster og Vester, som er i denne By, i dette Sogn,
„i dette Land, — dem sætter jeg Fanden i Vold i dette Nar
„og siden, medens Verden staaer, i Navn — etc.“

En lignende Formular, som brugtes af Almuen paa Island, med-
deles i K. Maurer, *Island. Volkssagen der Gegenwart.* Leipz.
1860. p. 209.

134.

Den, som flytter ind i en ny Bopæl, maa vel iagttage,
at han, første Gang han gaaer derind, har Salt og Brød
hos sig, saa skal han, medens han boer der, ikke have Mangel.

Som bekendt, raabe Drengene, naar de i deres Leg ere
komne til „Fristedet“: „Salt og Brød for mig!“

I Byland har man brugt „at sværge paa Salt og
Brød“, for at befrie sig for Mistanke om Tyveri.

Hübertz, *Aktstykker*, vedk. Aarhuus. III. p. 44.

„Devoir quelqu'un le pain et le sel“, at slyde En
Huus og Hiem. Jules Sandeau, *Mademoiselle la Seiglière.*
Chap. XVI.

Efr. Schindler, *Der Aberglaube des Mittelalters.* Pag. 192
og *Magisches Geistesleb.* Pag. 293.

135.

Det Første, man skal føre med sig, naar man flytter ind
i et nyt Huus, er Ratten; thi dette giver Huusfred.

136.

Naar Svallerne bygge Nester paa Huset, bethyder det Lykke for Beboerne. Derfor forsthyrret man aldrig en Svales Nede.

I andre Lande ligesaa.

Westerbahl Beskr. Pag. 55.

Journal v. u. f. Deutschl. 1787. II. 342. Ibid. 1788. II. 184.

»L'hirondelle est dans le Périgord la messagère de la
»vie. Le peuple l'appelle La Poule de Dieu, et cet oi-
»seau et le grillon (Gaarehøllingen) sont comme des membres
»de la famille».

Wolffs Beitr. I. p. 232.

Fr. Rühls, Finnland. Pag. 307.

Grimm, Deutsche Mythol. II. 638.

137.

Naar Storken bygger sin Nede paa en Mand's Huus, saa bringer den Lykke med sig.

Junge, Den Nordsiæll Landnalm. Pag. 304.

G. L. Baden, Smaa Afhandl. Pag. 292.

Wolffs Beitr. I. p. 231.

Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 193.

138.

Det er i flere Henseender gavnligt, at have en „Tordensteen“ i Huset; derfor glemmes den varligt af den, som finder den. Blandt andet bevarer den et Huus mod Lynild.

„Tordenstenen“ eller, som den ogsaa kaldes, „Tordenkilen“ beskrives som en skarp Steen, en Kile eller en Øre, der farer med Lynet ned i Jorden, altsaa nok det Samme som de Voglerde antage at være en Levning fra Oldtiden.

Finn Magnussen, To Unders. p. 181.

Wolff, Beitr. I. p. 217.

Grimm, Deutsche Mythol. I. p. 164. Ibid. II. 1170.

W. Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 190.

139.

Torbenen flaaer aldrig ned i et Huus, hvor der er En, som hejder „Hans“.

Junge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 301.

140.

Den „røde Lynild“ er den farligste; thi, hvad den antænder, kan ikke slukkes med Vand. Derfor tænder den endog midt under Regnsfald.

J. Laur. Wolffs Diar.

W. Mannhardt, Die Götterwelt. I. 105.

141.

I Byland troede man i ældre Tider, at man kunde stille en Ildbrand i et Huus blot ved at kaste en blaa Klud i Ilden, sigenbe:

„Jeg staaer paa Jorden, hin grønne,

„Og seer til Himlen, hin skønne!

„Vi see den Ild at gjøre.

„O milde Gud Fader, Søn og Helligaand!

„Christus tog over sig Rappen blaa,

„Slaa over Ilden og forbyd den længer at gaa!“

142.

I gamle Dage havde man den Tro, at man kunde slukke en Ildbrand ved først at tage Jord op forved sin Fod og kaste det i Ilden og derefter at kaste en rød Hane ind i Flammerne.

Denne Overtro omtales af G. P. Baden i Minerva. 1802. Oct. Pag. 28 seq.

W. Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 192.

143.

Angaaende Penge, da hedder det, at det ikke er godt at tælle dem, thi da voxer Summen ikke.

Rast's Noerjskabsl. 1840. Pag. 317.

144.

At bære fundne Penge hos sig, bringer Syffe.

I England er det omvendt: »It is a sign of ill luck to find money».

Wolff, Beitr. I. p. 246.

145.

Taber man Penge paa Gulvet, saa kommer der Penge tilhuse.

146.

Den, som tilbligt paa Dagen kjober Noget hos en Handlende, giver „Handsel“ eller Syffe til Handelen. Men i denne Sag er den ene Kjober ikke som den anden, men et godt Tegn er det altid, naar der betales med ulige Penge.

147.

En „god Handsel“ Nytaarsmorgen giver en god Handel hele Aaret igiennem.

148.

Naar „ildefallende“ Menneſter „falle“ eller hyde paa Noget, som de ville kjoibe, og de ikke faae det, da er der efter den Tid ingen Syffe eller Trivelse ved Tingen, som der er budt paa.

Saaledes figes der paa Langeland.

Noibech's Dial. Fertil. Pag. 105.

149.

Den, som finder en „Fiirkløver“, hans eller hendes Ønske gaaer i Opfyldelse. Og finder man en Tvilling-Nød eller en Ni-Ørt, skal man giemme den, thi Saadant bringer Lykke.

Gräter, Idunna u. Herm. I. 28. Juli.

Journal v. u. f. Deutschl. 1788. Pag. 184.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1091.

Wolff, Beitr. I. p. 235.

150.

Finder Nogen paa Veien en „Hestesko“, især om der er 9 Huller i den, saa tage han den op og slaae den fast foran Dørrinnet, thi den bringer Lykke i Huset og afværger al Trolldom.

151.

Naar man „narrer en Fremmeds Komme“, det vil sige, naar man gientagne Gange feilagtigt troer, at det er ham, som kommer, saa, naar den Rette kommer, er han vred.

152.

Naar Edderkoppen spinder sig ned foran en Person og spinder op igien, da bringer den Lykke; men bliver den borte og forsvinder, bethyder det Fortræd.

I Frankrig hedder det:

»Araignée du matin, petit chagrin.

»Araignée du midi, petit profit.

»Araignée du soir, petit espoir».

Wolff, Beitr. I. p. 249.

153.

Naar Noget tabes paa Gulvet og ikke strax er til at finde, saa skal man ikke vedblive at søge, thi da er det de Underjordiske, som for en Tid have laant det, og det vil da snart findes liggende ligefor Haanden.

154.

Falder en Kniv eller en Sax saaledes paa Gulvet, at den bliver staaende paa Dden, saa vil der i Huset snart høres Klammeri.

155.

Den, som førend han har læst sin Morgenbøn, finder en afbrudt Synaal og tager den op fra Gulvet, faaer den Dag enten onde Ord eller Hug.

Holberg, Uden Hoved og Hale. I. 3.
Werlauff, Histor. Ant. 1858. Pag. 373.

156.

Reiser Nogen bort fra sit Hiem og har taget Afsted, da maa han ikke vende sig og see tilbage, thi det giver Uheld paa Reisen.

157.

Naar i gamle Dage Natmanden eller Rakkeren kom ind i et Huus og satte sin Kniv over Døren, da gjorde han hele Huset „uærligt“, hvorfor man havde stor Frygt for ham, naar man var nødt til at tage mod hans Besøg. Og var han saa igien vel borte, brugte Ingen den Kniv eller den Skee, han havde betient sig af.

Foerjom, Samling af danske Landskabsord. Pag. 36.

(Ved Maaltidet.)

158.

Førstegang man er tilgiest ved et fremmed Bord, maa man ikke lægge Salveten sammen, naar man har spist, thi gjør man det, kommer man ikke der oftere.

159.

Ved Gjæstebud maa man ikke sidde selv Trettende tilhørb, thi En af dem vil være død, inden Aaret er omme.

Rast's Moersklæbslæsn. 1840. Nr. 51.

3 Neue Mannigfaltigkeiten. 1 Jahrg. Pag. 278 er der herom en heel Afhandling: „Vom Aberglauben, wenn ihrer dreizehn beim Tische sind“.

Nützliches Allerlei von Goeze. Leipz. 1788. Pag. 196.

Journal v. u. f. Deutschl. 1786. 1. Pag. 181. Ibid. 1790. Pag. 144.

Goethe, Aus m. Leben. 9tes Buch. (Werke, 1830.) XXV. Pag. 245.

Ogsaa i Schweiz er Tallet 13 ominøst.

Bernalesen, Alpenfagen. Pag. 403.

Om det uheldige Tal 13, see Werlauffs Antegneller. I. 1838. Pag. 268.

160.

At spille Salt paa Bordet, varsler, at man den Dag faaer Hug, eller at det gaaer endnu værre.

3 Suhms Samlinger. VI. 3 Hefte. Pag. 3 fortælles: „Samme Dag, som han blev stunget om Aftenen, om Mid-
„dagen tilforn over Dr. Nielses Bord uforvarende omstødte
„han Saltkarret. Da sagde Nogle over Bordet, at dette var
„en ond, uhyggelig Fald, og uden Tvivl skal du vel tage dig
„ibare idag“.

3 Heffen hedder det: „Der Salz verschüttet, bekommt an dem Tage Zank“.

I Normanbiet: «C'est un signe de malheur que de renverser une salière».

I England: »That is ill luck to have the saltfeller fall towards you».

Wolff, Beitr. I. p. 239. Ibid. p. 247.

Finn Magnussens Eddalære. I. p. 324.

Grimm, Deutsche Mythol. II. 1090.

161.

Den, som ved Bordet kommer til at sidde imellem to Søstre, bliver ikke gift i syv Aar.

162.

Rnive maa man ikke lade ligge overkors paa Bordet, thi da bliver der Splid i Huset.

163.

En Rniv maa ikke heller ligge saadan paa Bordet, at den vender Eggen opad, thi da vil Fanden ride paa den.

I Østerrig hedder det, at man ikke maa gjøre det, „denn die armen Seelen müssen haarsuß auf der Schneide gehen“.

Bernalefen, Mythen u. Gebräuche. Pag. 353.

164.

Man maa ikke afvifte Bordet med Papir, thi det vil bringe Uenighed.

165.

Paa Skiærtorsdag skal man helst spise 9 Slags Naal og paa Langfredag Meelgrød. Gjør man det, saa faaer man ikke Rygpine.

Finn Magnussens Eddalære. III. 213.

166.

Den, som ved Maaltidet tager „Artybset“ i Smørkanden, eller tager Bløde i sin Kasse førend Sukker, bliver ikke gift i syv Aar.

167.

Den, som læser, medens han spiser, bliver tungnem.

168.

Den, som er hurtig til sin Mad, er hurtig til sin Gierning.

169.

Har man spist blødfogte Æg, maa man ikke forsømme at knuse Skallerne, thi ellers lægger Hønen ikke flere Æg.

Rigefaa i Hessen.

Wolff, Beitr. I. p. 221.

Mannhardt, German. Mythen. p. 418.

170.

Kommer en Høne til at drikke af en Æggefal, saa vil et Stib forlise. Andre fige, at den, der har spist Ægget, vil faae Hovedpine.

171.

Har man spist Silb, maa man knuse Benene, at ikke Hørene skulle tage Rødet af den, som spiste, for at sætte det paa Silbebenene igjen.

172.

En Øre maa man aldrig lægge paa Bordet, da dette bringer Ufred mellem Mand og Kone. Ja, der siges endogfaa herom, at ligger der en Øre paa Bordet og et Varn paa Alden, saa skal man først tage Øren bort.

173.

Den Ungkarl, som ved Maaltidet bryder Been efter Marv, skal komme til at bryde Muur og Vægge efter Qvindfolk.

174.

Den Karl eller Pige, som tager det sidste Stykke, der er paa Tabet, faaer en Enke eller en Enkemand.

175.

Den, som forsommer at pudse Bøstet paa Bordet, faaer en søvrig Rone.

176.

Naar der brænder tre Bøst i Stuen, saa forraader det, at der er en hemmelig Brud tilstede.

Wolff, Beitr. I. p. 211.

177.

Naar Alle paa eengang blive tause ved Bordet, saa flyver der en Engel igiennem Stuen, og den bliver hos den, som først bryder Tauscheden.

178.

Tales der ved Bordet om, at en eller anden Ting, et Glas, en Tallerken, eller noget Sligt, har varet længe, saa piffer Huusmoderen lønligt med sin Finger under Bordet, ellers vilde det snart være forbi med den Ting, der har varet saa længe.

Det er omtrent det Samme som, naar man tilføier, naar man har glædet sig over Noget: „Gid jeg maa sige det i en god Tid!

A. U. Hansen, Characterbilder. Pag. 11.

179.

Kommer en frugtommelig Kone tilfældigviis ind, hvor man sidder ved Maaden, da maa man give hende med beraf, ellers faaer man Uheld.

I Tybskland hedder det om det Samme: „sonst schadet es den Kindern“.

Wolff, Beitr. I. p. 206.

180.

Den, som træder paa Brød, vil friste Hunger før sin Død.

Paa „Kunstammeret“ forevistes i gamle Dage et Brød, som var forvandlet til en Steen, da en lille Pige, for at skaane sine nye Silkesto, havde lagt det under sin Fod, medens hun traadte over et Uføre.

Foersjom, Samling af danske Landstabsord. Kbhvn. 1818. Pag. 33.

Wolff, Beitr. I. p. 218.

181.

Fromme Mødre lære deres Børn, at, naar de tabe et Stykke Brød eller en gubelig Bog paa Gulvet, skulle de kysse det, naar de har taget det op.

182.

En Ungkarl, som lægger Brødet saaledes fra sig paa Bordet, at den underste Side kommer til at vende opad, faaer en sygelig Kone.

P. Holmii Progr. Othin. 1774. p. 4.

Bernalesen, Alpenfagen. Pag. 418.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 191.

183.

En ung Pige maa vel tage ivare, naar hun smører Smør paa Brødet, at hun altid smører paa „Stedmoder-Siden“, — saaledes kaldes den Side, der har den mindste Overflade, — thi ellers vil hun med Tiden faae Stedbørn.

184.

En affsaaren Brødside paa Brødet maa ikke vende mod Udgangsdøren, thi kom der i det samme En ind, som havde „onde Dine“, vilde der ikke være Forslag i den „Vægt“ Brød.

Rask's Moerskabsl. 1840. Nr. 51.

185.

Naar man stærrer Hul paa et nyt Brød, skal man først forse det med Kniven og sige: „I Jesu Navn!“ ellers er der ikke Betsignelse i det.

R. L. Rabbel, Hesperus. VIII. Pag. 488.

„Wird ein ganzes Brod angeschnitten, so muß es vorher „auf der untere Seite mit dem Messer bekreuzt werden, sonst „bringt es den Genießenden kein Gedeihen“.

Kuhn, Märkische Sagen. Pag. 311.

Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 157.

186.

Er man saa heldig, naar man stræller et Eble, at Strællingen bliver heel, saa bebuder det en ny Riøle.

3 Sovekammeret.

187.

Før man reiser sig om Morgenens, skal man spytte ud af Sengen, hvilket afværger al Smitføet.

188.

Det er ikke godt at synge tilbligt paa Morgenens, thi da kommer man til at græde inden Aften. Det hedder: „Den Fugl, som synger fastende, tager Ratten inden Aften“.

189.

Om Aftenen maa man ikke fløite, thi det lokker Fanden. Blicher, Venlige Forestillinger. Pag. 19.

190.

Børn maa ikke lege med Ild eller Eys, thi da gjøre de deres Senge vaade om Ratten.

3 Rhinlandene har det samme Følge.

Wolff, Beitr. I. p. 209.

191.

At skrive Timeglas paa Sengen, er ikke tilraadeligt.

192.

Naar man om Morgenens staaer ud af sin Seng, skal man passe, at Overbrynen skjuler det Sted, hvor man har ligget, at ikke En „med skelende Die“ skal see det.

193.

Sengeklæder, som soles før Maibag, er usunde at sove i.

194.

Kommer en Pige til at tage Særken vrangt paa om Søndagen, saa faaer hun et kært Møde i Løbet af Ugen.

195.

Skad man drømmer første Nat, man sover paa et fremmed
Sted, det gaaer i Opfyldelse.

Ligesaa i Norge.

Biörnst. Biörnsens Arne. p. 93.

Grimm, Deutsche Mythol. II. 1099.

196.

Naar man har drømt og fortæller sin Drøm, medens
man endnu er fastende, saa skeer det, som man har drømt.

197.

At drømme om Ild, bethder Penge, naar man har seet
Flammen.

198.

Drømmer man om smaa Børn, bethder det Dødsfald;
ligesaa naar man drømmer, at Tænder falde ud af Munden.

Wolff, Beitr. II. p. 213.

199.

Drømmer man om en Andens Død, saa lægger det ti
Aar til hans Levetid.

200.

Om røde Blomster eller om Bryllup, er det ikke godt at
drømme; om Perler bethder Taarer.

Wolff, Beitr. I. p. 239.

Schindler, Das mag. Geistesleben. Pag. 212.

201.

Man maa ikke lade en Bog, man har læst i, ligge op-
slagen om Natten, for saa kommer Fanden og læser i den.

202.

Vil man hufte godt, hvad man om Aftenen har læst, saa lægger man Bogen under sin Hovedpude.

Dette Raad giver man ogsaa Børnene i Hessen.

Wolff, Beitr. I. p. 240.

(Angaaende Klæberne.)

203.

Naar man førstegang har taget et nyt Klædningsstykke paa, skal man have Agt paa, at man drikker, førend man spiser, efter som dette vil bevare Klæberne mod Utsi.

204.

Et nyt Klædningsstykke skal man aldrig tage paa, førend man først har spyttet i det.

205.

Rigstaa skal man, naar man stifter Linned, tre Gange spytte deri. Ved Saabant kan man bespytte sig mod de Underjorbske.

206.

Linned og Gangklæber, som har tilhørt en Afsøb, skal man veie, inden de tages i Brug; thi ellers ville de henfalde og gaae itu, altsom den Afsøbes Legeme opløses i Graven.

207.

Finder man Rustpletter paa sit Linned, uden at vide, hvordan de ere komne, saa betyder det, at man vil blive rig paa Linned.

208.

Brænder en Pige et rundt Hul i sin Kiole, er det et Tegn paa, at hun bliver gift, inden Aaret er ude.

209.

Den, som afgrnider sine Sko med Rinned, kommer til at ligge uden Rinned i sin Grav.

210.

Naar man vender op og ned paa sin Kiole, saa vender man op og ned paa sin Lykke.

211.

Kommer en Pige ved Paaklæbningen til at vende Brangen ud af sin Kiole, saa hedder det, at hun den Dag vil blive vildfarende. Andre fige, at det betyder, at hun skal faae en god Ven at see.

212.

Naar man klæder sig paa, skal man først stifte den høire Arm i Kioleærmet, men naar man klæder sig af, skal man trække den venstre Arm først ud af Ærmet, thi dermed sikkrer man sig mod Trolldom og Spøgeri.

213.

Naar Skoene knirke, siges om den, som har dem paa, at han endnu ikke har betalt sin Skomager.

214.

Desligeste siges der, naar der viser sig en Ende af Skytraaden paa en Ryrtel, at den endnu ikke er betalt.

215.

Den, som med eet Pust kan afblæse en afblomstret „Fandens Kiernemælk“, vil faae en ny Røse.

(3 Huusholdningen.)

216.

Naar et Thende gaaer i en ny Tjeneste, maa det vel give Agt paa, hvem det møder paa Veien. En Gaaende bethyder Ondt, men en Ridende er et godt Varsel.

David Monrad, Den bedensle Christenhed. Mss.

217.

Et Thende, som har taget Tjeneste i en Gaard, skal, før hun gaaer ind i Stuehuset, see ned i Brønden, for at hun ikke skal komme til at længes efter Hjemmet.

Schindler, Das magische Geistesleben. Pag. 63.

218.

Naar et qvindeligt Thende, som er kommet i Tjeneste, førstegang træder ind i Røkkenet, gaaer hun strax til Skorstenen og rører uformærket ved Ildtangen. Derved faaer hun Evne til at finde Kreaturerne, naar de ere blevne borte.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 192.
Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 196.

219.

Det er ikke godt, naar et Thende kommer i den ny Tjeneste, førend den Anden, som skal stifte, er borte. Sker det alligevel, saa kan det Onde, som deraf vilde følge, afværges, hvis det lykkes den Ankomne at faae labet sit Vand i den Bortdragenes Sko.

220.

„Af siddende Rokkepiger og staaende Sygiger kan man faae syv for en Skilling og Skillingen igien“.

221.

En Tienestepige i Rjøbstaden lader sig ikke see for Huusbond eller Madmoder den Aften, hun er kommen i Huset, og hun maa ikke heller foretage sig nogen Huusgierning førend næste Morgen.

222.

Naar „Solen seer Ilden“ (stinner paa den), vil Ilden ikke brænde, „for Solen er den Stærkeste“.

223.

Visse Dyr og Ting maa til visse Tider ikke nævnes ved deres rette Navn. Man har da andre Navne til deres Betegnelse.

224.

Mellem Suul og Rhndelmisse nævner man hverken „Rotter“ eller „Muus“. Rotterne hedde da „de Store“ eller „de Langrumpebe“, og Musene kaldes enten de „de smaa Graa“ eller „Tede“.

Det gik hermed saavidt i forrige Aarhundrede, at en Præst i Haudrup, Thune-Herred, Hr. Laurids Muus, († 1774) af Almuen i den nævnte Tid blev kaldet „Hr. Tede“.

Rast's Moerskabsl. 1840. Pag. 585.

Verlauffs Antegn. 1858. Pag. 399.

Marknusen kaldes „Blakke“ og Rækatten „den Harske“.

Molbechs Dial. Feg. Pag. 205.

Paa Island maa man ikke efter Solens Nedgang nævne Ræven ved sit Navn, men da hedder den »Toa«; ellers kommer den at hente et Lam.

K. Maurer, Island. Volkssagen. p. 169.

225.

Band, som skal bruges til Brægning, maa man ikke kalde „Band“, thi da bliver Ollet ikke godt, men man kalder det „Løn“.

Blichers Topogr. over Bium. Pag. 212.

226.

Det Band, hvori Linneb og Klæder skal bygges, kaldes „Spad“ eller „Spæi“, og ved Slagtning nævner man ikke „Blod“, men „Sved“, thi Dyret bløder ikke, men det „sveder“.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 573.

Saadanne Vedtægter ere, som bekendt, gaaet over i Sagtlivet og har der dannet en vidtløftig Terminologi.

227.

„Guld“ nævnte Bonden ikke i forbums Tid; han kaldte det „Det Skinnende“.

228.

Paa Bornholm siges Fisterne ikke „en Mølle“, men kalde den „en Thrinte“. Høgen kaldes „Graana“. Fæberen kaldes de „Stif-Moderen“, eller „Kabben“ eller „det Iede Væst“ („lea Væsting“).

Thura, Bornholms Bestr. Pag. 16.

Stougaard, Bestr. over Bornh. I. 82, 112.

At saadanne Sifferhedsregler ogsaa ere bleve tagttagne i Sverrig, sees af Ihre, Diss. de var. superst. p. 75.

Westerdahl's Bestr. over Svenske Allmogens Seber. Pag. 40.

W. Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 141.

229.

Bøffer maa ikke heller nævnes ved deres rette Navn, saa længe de ere over Ilden for at koges, thi saa sprække de; men naar man kalder dem „Dingferne“, har det ingen Fare.

230.

Skolder man Svin, maa man ikke nævne det Ord „Svinebørster“, thi saa gaa de ikke løs.

Rask's Morstabsl. 1840. Pag. 583.

231.

Naar Huusmoderen har lagt Deig til Brød, gjør hun et Kors i Deigen, og naar Brøbene ere lagte, gjør hun ogsaa Kors i dem imod Trolbsfolket.

R. L. Rahbek, Hesperus. VIII. Pag. 488.

Blichers Topogr. over Winm. Pag. 213.

Blichers Venlige Forestillinger. Pag. 19.

Ligesaa i Norge og i Tydskland.

P. Hansen, Archiv for Skolevæsenet. II. Pag. 368.

Journal v. u. f. Deutschl. 1786. I. p. 180. Ibid. III. 29.

232.

Den, som opheber Ovnen til Brødbagning, maa ikke synge, thi da bliver Vægten ikke god.

233.

Imedens Ovnen ophebes til Bagning, maa ingen Fremmed see ind i den.

234.

Falder „en Rage“ (et Brød) af „Skodden“, naar den føres ind i Ovnen, saa vil der spørges Varnefødsel, inden der bages igjen.

235.

Vil man give et Brød bort af sin Vægt, da stierer man forinden et Stykke af dets ene Ende, da der ellers kunde komme en Ulykke over Huset.

E. Grundtvig, Gamle danske Minder. III. Pag. 85.

236.

Ved Slagtning maa Ingen være tilstede, som huses, thi saa kan Creaturet ikke saa let blive af med Livet.

Sixti Aspach, Diss. de var. superst. p. 15.

Wolff, Beitr. I. p. 220.

237.

Drægtig So maa ikke gives Pølsesuppe, thi da faae Grisene tintet Flesk.

238.

Naar Mælken efter en Malkning bliver affiet, maa ingen Fremmed komme ind i Røffenet; derfor lukker man helst Døren saalænge. Steer det dog alligevel, maa man skynde sig bort med Mælken, at den ikke skal blive forgiort.

239.

Man maa tage Vare paa Mælken, at den ikke roger i Ilden, thi steer det, da bliver Roen syg i Yveret. Men hændes det saa, kaster man et Par Korn Salt paa Ilden.

Paludan, Beskr. over Møen. II. Pag. 270.

Finn Magnussen, To Unders. p. 183.

240.

Vil man give en Fattig ved Døren noget Mælk, kommer man først lidt Salt deri; thi selv om det er en Hø, som faaar Mælken, kan hun da ikke gjøre Roen Skade.

E. Grundtvig, Gamle danske Minder. III. Pag. 85.

241.

Vil man have god Fløde paa Mælken, er det gavnligt at lægge tre „Zebedæi-Stene“ imellem Mælketarrene.

242.

Naar der skal kiernes Smør, slaaer Huusmoderen Kors over Kiernen imod alstens Forgjørelse. Og lader det til, at der dog er Noget iveien, saa har hun Pinde af Hylb eller af „flyvende Røn“ tilrebe, hvilke hun paa Krybs stikker ind i Kiernen.

Angaaende „flyvende Røn“ see Nr. 133.

Paa Island bruger man at gjøre et Kors i Smørret for at godtgjøre, at det ikke er kiernet af forheret (stiaalen) Mælk.

K. Maurer, Island. Volkssagen. p. 93.

243.

Det skal ogsaa mod Forgjørelse af Mælken være et godt Middel, at tage tre Rugkorn af en og samme Vippe og at stifte dem ind under et Baand paa Kiernen.

244.

Kommer Kierningen i Ulave derved, at onde Folk i Utide ere komne ind, og Fløden ikke vil sætte Smør, saa tager man tre Bygkorn, tre Rugkorn og tre Saltkorn og kommer alle dem i Fløden, saa hjælper det.

Landt, Bestr. over Færøerne. Pag. 446.

245.

Naar man afviser en Fattig ved Døren, som beder om Kiernemælk, faaer man ikke Helb med Smørret.

Hübertz, Bestr. over Grø. Pag. 288.

246.

Naar Fløden, som skal kiernes med alt det, der gøres, dog ikke vil give Smør, saa er den forgiort, og saa hælber man den i en Potte, lukker alle Husets Døre, heber Dønnen og sætter Potten paa Ilden. Naar da Fløden kommer i Kog, vil Heren indfinde sig ved Døren, gemeenlig i Skikkelse af en gammel Kierling, der vil ind, for at afværge, at Fløden koger i Ilden, thi steer det, da bliver hun ligesom stolbet i Ansigtet. Men, naar man da holder hende ude og Fløden er kogt, saa kan man kjerne i Fred for hende.

Verlauffs Antegn. 1835. Pag. 261.
 Brasch, Bemmestoftes Gift. Pag. 136.

247.

I Island hedder det, at naar onde Menneſter have forgiort en Ko, saa at hun malter Blod, skal man tage „9 Slags Træ“ og deraf gjøre en god Ild. Paa denne Ild sætter man da en Potte, som der aldrig har været Noget i tilforn, og i denne gyder man noget af Koens Mælk, efterat alle Døre ere lukkede og alle Huller stoppede til, saa at Ingen kan see derind. Naar Mælken da kommer i Kog, vil den rette Person strax indfinde sig, for at komme ind. Men da vælter man Potten med Mælken om i Ilden, og den, som staaer udenfor, vil da blive stolbet over sit Legeme, og Forgjørelsen vil da være forbi.

Om „Ild af 9 Slags Træ“ i Norge, Sverrig, Skotland, Tydſkland og ſelv i Indien, ſee Finn Magnussen, To Undersøgelser. pp. 160, 176, 177, 179, 180, 182, 183 og 202.

Om Betydningen af Tallet 9 i Oldnorden, Sammes Eddalære. III. p. 208. Paa Island 9 Slags Træbart ſom et Middel mod Roſen, Ibid. III. p. 213, Hytter i Indien, byggede af 9 Slags Træ, Ibid. III. p. 216.

248.

Naar en Hingst en Torsdag-Morgen, førend Solen endnu er staaet op, kommer til at puste ned i en Mællespand, saa kan den Mælk, som malkes i denne Spand, ikke forgiøres.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 624.

(Om Hunsdyrene.)

249.

Gaardhunden maa ikke blive over ti Aar gammel; — de Aar, den lever derover, drages fra Hunsbondens Levetid.

250.

Man maa hørken slaa Menneſter eller noget Hunsdyr med en Rost, thi da kunne de siden efter ikke trives.

251.

Paa en Kat maa man ikke styde. Den Bøsse, som har bræbt en Kat, træffer aldrig noget andet Dyr.

252.

Om Ratten hedder det, at den har ni Liv.

E. B. Tullin, Saml. Skrifter. II. Pag 68.

253.

I Hylland pleier man, naar man vil ride eller føre ud, først at gaa hen foran Hestene og at gjøre Kors for dem, at intet Ondt skal møde.

R. L. Rahbek, Hesperus. VIII. Pag. 488.

Zunge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 211.

254.

Efter en Hest, som skal sælges, Drene, naar den trækkes ud af Stalben, er det et Tegn paa, at den vil finde en Røber.

P. Holmii Progr. Othin. 1774. p. 5.

255.

For at det maatte lykkes at faae en Hoppe i Fol, har man tilforn brugt det Middel, førend Bedækningen at stille en Vogn i to Dele og da, naar Hoppen var breven beriggjennem, igien at trække Forvognen sammen med Agtervognen.

Om saadan Afstillelse af en Vogn og derefter at trække den sammen igien, see Grimms Deutsche Mythol. II. 1097.

256.

Naar Hesten skal tages ind paa Vinterfoder, maa dette altid skee ved tiltagende Maane.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 222.

257.

For at faae en Hest paa Stalben seeb og glindsende, gnider Karlen den, Morgen og Aften, efterat have striglet den, med en Lap af en hængt Mandes Trøie. Men skal en saadan Lap have rigtig Kraft, saa maa Karlen selv en Midnat have hentet den paa Galgebakken.

258.

Paa Mors hedder det, at Heste, som have truffet en Vogn med Liig, imellemstunder faae Liigfald. Naar saadant da hændes, tager Bonden, mens Vognen holder ved Kirkegaarden, Hammelstokken op og dreier Hestene om, saa at de staa med

Hovederne vendte mod Tiigkisten. Naar han da efter en Stund dreier dem igien, kan han frit sætte dem for Bognen.

Molbech's Dial. Peril. Pag. 324.

259.

Der er en Sygdom, som befalder Qvæget, naar Ilden bliver for gammel paa Gaarden. Denne Sygdom, som derfor kaldes „Ilden“, viser sig deri, at Dyrets Riib bliver ilbrødt. Derfor maa man, nu og da, lade Ilden paa Skorstenen gaad, at der kan komme „ny Ild“ i Gaarde.

Til en saadan Fornyeelse af Riiben-Ilden hos Perjerne, Grækerne og i det gamle Norden henvises i Finn Magnussens To Undersøgelser. p. 190 og 195.

Grimm, Deutsche Mythol. I. p. 572.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Bresl. 1858. Pag. 179.

Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 195. Ibid. p. 198.

260.

I gamle Dage har man i Byland haft for Skik, naar noget af Qvæget var sygt, at helbrede det, ved at sætte et udbødt Børn op paa dets Ryg.

Men dette blev af Kong Christian den Fjerde forbudt ved et Rescript af 8de Octob. 1645.

Hübertz, Aftstykke fra Aarhus. II. Pag. 111.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 624.

261.

Naar tilforn et af Bondens Huusdyr var sygt og antoges at være forhejet, blev en klog Kone kaldet til. Hun tog da en Træsto, som en af Karlsfolkene havde baaret paa sin høire Fod, og i denne Træsto lagde hun Gløder og strøede Svovl derpaa. Saa mumlede hun nogle Ord, medens hun

tre Gange har Træskoen avet udenom Dyret og tre Gange avet rundt om dets Krop, hvorved den onde Aand blev fordrebet.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 217.

262.

Imod Sygdom blandt Dvæget kan man forvare sig, ved at begrave en levende Hugorm under Dørrinnet ind til Stalden.

263.

Kom der Sygdom iblandt en Mand's Kreaturer, uden at han kiendte Aarsagen, tog han i gamle Dage til det Middel, at begrave et af dem levende i Stalden.

Grimm, Deutsche Mythol. II. 1095.

264.

I forlums Tid brugte man ogsaa, naar et Dvæghøved blev sygt, at lade en klog Kone læse over det og „maale“ det, hvortil en saadan Kvinde da benyttede Mandens Halsklud og „to, afbrudte Straastykker“.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 233.

265.

Dvæg, som er kjøbt og bringes hjem, maa førstegang føres baglænds ind i Stalden; saa løber det ikke bort fra sin Eier.

„Kauft man ein Kind, muß man es rückwärts in den Stall ziehen, so kann es nicht beherzt werden“.

Ruhn, Märklische Sagen. Pag. 380.

Die Volksagen d. Altmarkt. Pag. 79.

266.

I Island er det steet i gamle Dage, at man forloffebe Andres Kreaturer over til sit, ved at gjøre „Bendefors“ over dem, man vilbe tilegne sig.

I Hübner's Afstykker fra Aarhus. III. Pag. 162 meddeles en Retsdag imod en Dvinde, Lucie af Nimitofte paa Nyomgaards Gods, som havde gjort „Bendefors“ over et Lam, der tilhørte en anden Dvinde.

267.

Naar Koen har kælvet førstegang og skal føres ud paa Græs, sætter Bonden en Kniv i Kohnsdyren, at hun ikke skal blive forgiort.

Andre sige:

Naar Koen skal kalve, sætter man en Kniv eller andet Egstaal over Stalddøren eller over Koen's Daas.

Samme Skik i Norge.

P. Hansen, Archiv for Skolevæsenet. II. Pag. 388.

268.

Naar hun saa har kælvet, lægger man en Kniv eller en Nøgle i det Vand, hun skal drikke af; og det Samme gjør man ved den Øtte, hvoraf man giver Kalven at drikke.

269.

For at en nyfødt Kalv ikke skal „begi'e sig“ (dø), stikker man en Spaan af en Hjørnestolpe i Kalvehuset og brænder den til Kul, hvilket da blandes i den Drik, man giver Kalven.

270.

Viser den nyfødt Kalv Tegn til Svagelighed, saa stikker man det ene Øre af den og lader det bløde ned i Mælken,

som sættes for den til Drikke, og der i Mælken lægger man da ogsaa den afflaarne Ørelap.

271.

Naar en Dvie førstegang skal malkes, skal man malke hende igiennem et Sævie ind i et Æg med Huller i. Denne Mælk skal man da lade hende selv drikke, saa vil hun malke godt til Smør derefter.

272.

Naar et Dvæghøved om Efteraaret sættes ind paa Stalden, maa der ingen Gryder, Potter eller Pander staa paa Ilden. Derfor vaerfloes der ogsaa i Kiøkkenet, naar Dvæget kommer.
Hübertz, Beskr. over Vers. Pag. 284.

273.

De, som Julemorgen skulle give Dvæget og Smaafra-
turene Foder, maa ikke være fastende ved denne deres Gier-
ning. Derfor tager Thendet gjerne Æblestiver med fra Jule-
aftenen.

274.

Hver Juleaften maa man gnide Dvæget paa Lænderne
med Sod og Salt, at Troldene ikke skal gjøre det Fortræd.
S. Grundtvig, Gamle danske Minde. I. Pag. 14.

275.

Pigen, som malter, maa ikke smække med Fingrene, naar
hun har malket, thi Troldene høre det og gjøre Dveret ømt.

276.

Naar en So er „løbet“ — saaledes kaldes det, naar
den har været sammen med Ornen, — fikrer Bonden et

Mærke paa sin Negl nebe ved Negleroben. Naar dette Mærke er voget ud, har Soen gaaet sin Tid, siger han.

277.

Imedens Soen er drægtig, maa man ikke ringe hende, thi da ville Grisene komme til at ryste over hele Legemet i sex Uger, efterat de ere kastede.

278.

Slaaer man et Svin med en Koft, saa bliver Flestet tintet.

279.

Naar Faarene blive „vilde“, hugger man Hovedet af et af dem og sætter det op over Faarehuusdøren, saa stæer det ikke igien, saalænge det sidder der.

280.

Naar man har fløbt en Høne, straber man dens Klo ned ad Skorstenen, saa løber den ikke bort.

Andre lade saaban en Høne gaa over et Forklæde, hvilket skal have samme Virkning.

281.

De Æg, som Hønen lægger imellem „begge Vor Frue Dage“, (d. 15de Aug. og d. 8de Sept.) kunne holde sig i Aar og Dag.

De Æg, der samles i „Næet“ ere altid de bedste.

J. Laur. Wolffs Diar.

282.

Naar man kaster Æggestaller i Jlden, saa faaer Hønen „Bindelsyge“, hvilken bestaaer deri, at hun lægger „Bindelsæg“, det er Æg uden Skal.

283.

Hønen maa altid, naar hun ruger, ligge paa et ulige Antal Æg, om det skal lyffes.

Tunge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 188.

284.

For at bevare Fieberkræet mod Glenten, sætter man det, alt som man faaer det, i et Sold og dreier derpaa dette Sold tre Gange avet om, saa kan Glenten herefter ikke see dette Kræ. Men skal dette hjælpe, maa Kreaturerne dog først have rørt ved Jorden.

285.

Andre sige, at det skal være et godt Middel til at bevare et Fieberkræ mod Glenten, blot at putte det igiennem Husbondens høire Bugelaar.

286.

Naar man seer Glenten komme flyvende henover Gaarden, spørges der som saa:

„Glue, Glue, Glente!

„Skam skal du vente

„Paa Lever og paa Tunge

„Paa Tænder og paa Tunge,

„Paa alle dine Been.

„Du Gieslinge-Tyv!

„Flyv hjem til din Kone,

„Hun ligger i Varselseng

„Med tre rødho'bede Dreng.

„Den ene skal slagtes,

„Den Anden skal brændes.

„Den Trede skal ligge paa Taget og sulte ihjel!”

287.

Andre Steder synge de som saa:

„Flyv, Flyv, Glente!

„Tag ingen af mine;

„De er kun saa smaa!

„Flyv heller til Præsten;

„Han har store, graa!”

I Westerbahls Beskrifning om Svenske Allmogens Seder, hedder det Pag. 56:

„Når en glada fæs flyga i luften, tros hon ei kunna „bortsnappa lamb eller fillingar, höns eller kycklingar, om „någon henne tilropar: „gla-gla glänta, stam sta det hämta, „föra det öfwer stådt å stain, hugga å det båa dia bein”.

288.

Smød Ræven kan man beskytte Fieberkræet, ved, førend det har berørt Jorden, at soide Krudt af nedenunder det; for „Mikkel” holder ikke af at lugte Krudt.

289.

Gæssene kunne i Barringstiden let blive „flemseete” af onde Dine, og saa bliver der ingen Gæslinger. Dette kan man dog forebygge, ved at stifte en Sphnaal ind i en af Penneposerne af Gaasens Vinger.

290.

I Julen maa man ikke bore med Navreboer, at der ikke skal komme „Navle-Gæslinger”*) ud af Gaase-Eggene.

*) „Navle-Gæslinger” kaldes de, som naar de slippe ud af Egget, endnu have en Klump af Blommen hængende ved sig, ligesom en Navlestræng, hvilket forvolder deres Død.

Men kan det dog ikke undgaaes, at man maa gjøre saa, da skal man blot tillige bore tre Huller med Navret i en Høvelspaan og lægge den i Gaasereben, saa gjør det Ingenting.

Andre sige, at det alene er nok, naar man blot dreier det samme Navreboer nogle Gange adet om i det samme Hul.

S. Grundtvig, Gamle, danske Minder. I. Pag. 14.

291.

Jule-Morgen sætter man en Sax i Havren for Gæsfene, og i alle Kornbanterne lægger man Staal.

S. Grundtvig, Gamle, danske Minder. I. Pag. 14.

292.

Paa St. Mathis (d. 24de Febr.) maa en god Gaas have tre Æg i sin Rede.

(3 Mark, Have og Skov.)

293.

Det er af megen Vigtighed at vælge de rette Maanestifter, naar man vil lægge Sæden i Jorden. Gjør man det ved tiltagende Maane, saa maa det være før Middag, ved aftagende Maane efter Middag.

294.

Al Vaarsæd lykkes bedst, naar den lægges efter sidste Kvarteer; al Vintersæd, naar den lægges strax efter Fulbmaane.

295.

Derimod maa Sæden helst meies ved tiltagende Maane, og det Hø som slaaes i dette Skifte, bliver det kraftigste Foder til Mælk og Fløde.

296.

Alle Roe-Værter maa helst saaes ved aftagende, alle Urte-værter helst ved tiltagende Maane. Men Værter lykkes bedst, naar de udsaaes i sidste Maanestifte.

Herom hedder det i J. Laur. Wolffs Diar. „Alt, „hvad der saaes i „Mæet“, vøxer godt under Jorden, men „hvad der saaes i „Mæt“ vøxer godt over Jorden“.

297.

Værter skulle „sættes“ i „April-Mær“, ellers blomstre de, uden at sætte Frugt.

Paludans Beskr. over Møen. II. Pag. 270.

298.

Mjtaars-Aften tager Madmoderen ikke Dugen af Vordet som ellers, men hun søber den værligt omkring Brødet og lægger dertil Sædkorn af de forskjellige Slags ind derimellem, paa det at Sæden i dette Aar maa blive ret frugtbar i Marken.

299.

Skicertorsdag-Aften tager Bonden det fiernere Hiul af sin Plov, at ikke Høgene skulle bruge den, for at føre til Blotsbierg.

300.

Samme Aften kaster han Ører og Jernfiler ud paa de tilfæede Marker og fæster Staal over Dørene i Huset, at ikke „de gamle Kiærlinger“ skulle skade ham.

Junge, Den Nordfiæll. Landt. Pag. 239.

Werlauff, Antegn. Pag. 301.

Finn Magnussen, To Unders. p. 135.

Mannhardt, German. Myth. p. 138.

— Die Götterwelt. I. p. 225.

301.

Den første Gang om Foraaret, eller om Efteraaret, Bonden kommer ud paa Marken for at pløje, kaster han Plovøren og Rieppen overkors foran Hestene og fører saa Ploven tre Gange derover, at intet Ondt maa vederfares ham selv, hans Væster, eller Sæden, som skal lægges i Jorden.

Hübertz, Bestr. over Vrs. Pag. 238.

302.

Naar Bonden er kommen ud paa sin Mark for at tilsaae den, stiller han sine Sække med Saafæden hos sig der paa Stebet, men lægger strax en Haandfuld Jord paa hver Sæk, at ikke de Underjordiske skal forderve Spirekraften.

Andre sige, at han gør dette, fordi det ellers vilde kunne være til Skade for et drægtigt Kreatur, som kunde komme der i Nærheden.

303.

Naar Saaturven ikke bruges paa Marken, lægger Bonden den omvendt hen, med Abningen ned mod Jorden, og aldrig glemmer han da, at lægge en Jordklump ovenpaa.

Junge, Den Nordjæll. Landalm. Pag. 231.

304.

Naar han da er ved at saa, lægger han aldrig Saasækken, som han bærer over Skulderen, fra sig, uden først at løse den „Klanke“, som var slaaet om Sæffens Hjørne, medens han saae, da det ellers vilde kunne have slæmme Følger.

„Klanke“ kalder Bonden den Løbeknude af Sættebaandet, som han slaaer om det ene Hjørne af Saasækken, for at kunne hænges den over Skulderen. Molsbch, Dial. Lexik. Pag. 275.

305.

Den Sæf, hvori Bonden har haft Saaſæden ude paa Marken, maa ikke komme ind i Stuen igjen, førend Sæden er kommen op af Jorden.

306.

St. Hans-Aften tænkte Bønderne i gamle Dage Blus paa alle Høiene, for at afværge Brand i Sæden.

Junge, Den Nordfiell. Landalm. Pag. 292.

Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 201.

307.

Naar en Bonde har tilſaaet ſin Mark, og han har en ond Nabo, da kan denne gaa hen og ſaae Sæden om igjen, ſaa at det Hele gaaer over til hans Forder.

J. Grimms Deutsche Mythol. II. 1043 henviſes i Anledning af Saadant baade til Virgil og Tibull.

308.

Ved Høſtarbeidet, naar Karlen om Aftenen har afmeiet, gjør han til Slutning tre Strøg med Strøgſpaanen paa ſin Bæ, at den ikke om Natten ſkal blive „døvet“.

309.

Naar alt Kornet er indført i Læden, luffer helſt Konen eller Pigen Døren til, thi ſaa bliver der det Aar født meſt af Hunkønnet der paa Gaarden, hvorimod der fødes meſt af Hankønnet, hvis Manden ſelv luffer til.

310.

Naar Kornet er laſtet og lagt i Dønge, gjør Bonden

Rors i alle Dyrgerne med Riven, at ikke Ellefolket skal bestiæle ham.

Junge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 211.

Blicher, Venlige Forestillinger. Pag. 19.

Hesperus af Rahbek. VIII. Pag. 488.

311.

Smob Rotter og Muus har den jydste Bonde i ældre Tid haft for Skik at „sige“ sit Kornloft, sigende som saa:

„Her stiller jeg mit Korn og mit Korngulv under Guds trygge Beskiærmelse!

„Herudi forbyder jeg Rotter og Muus at røre den allermindste Bippe eller Kiernel! Det skal være dem saa forbudet, som Himlen er den Mand (forbuden), der gaaer til Thinge og Trætte og vinder med Urette. I Navn etc.“

eller ogsaa som saa:

„Her „stegler“ jeg tre Rierver ned
„Og forbyder Rotter og Muus herved,
„At de gjøre det ingen Meen,
„Mere end en jordsaft Steen!
„I Navnet etc.“

312.

Derfom det blæser Nytaars Aften, skal man gaa ud i Haven og ryste Frugttræerne. Men er det derimod stille Veir, skal man blot gaa ud at see til dem, saa vilde de bære god Frugt, naar Sommeren kommer.

Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 236. Ibid. p. 286: „Im Winter schlafen die seligen Götter — und mit ihnen schläft die ganze Natur. Bei ihrer Wiederkehr in den Zwölften (12 Dage efter Joul), rüttelt man die Obst-

bäume und sagt: »Bäumchen, wache auf, Frau Holla kommt».

313.

For at have Held med Vistader, maa man eie tre. Den ene skal man have kjøbt, den anden skal man have faaet i Foræring, og den tredje skal man have stiaalet.

314.

3 Nordfiælland hedder det, at det bringer Ulykke, naar man sælger et Vistade. Derimod kan man give en Anden et halvt Eod i et eller andet af sine Vistader; saa kan han faae sin Deel, naar Bierne sværme.

Sunge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 210.

3 Franfrig hedder det: »Les abeilles ne souffrent pas qu'on les vende, ni qu'on les achète; on ne peut faire l'acquisition d'une ruche que par don, ou par échange. Les abeilles volées déperissent chez leur ravisseur. Den samme Tro i England.

Wolff, Beiträge. II. p. 456.

315.

Ikke Alle have samme Held med Bierne og Diablen, og ved Dødsfald hænder det iblandt, at den Afsøde tager Øffen med sig i Graven.

316.

Naar man stendes om et Vistade i Sværmetiden, saa forlade Bierne dem, der strides, og søge hen til en Trebie.

Hübert, Beskr. over Trø. Pag. 288.

317.

Naar man bærer et Vistade fra et Sted hen til et andet, maa man ikke standse underveis, thi gjør man det, vil det ikke lykkes med Bierne.

Junge, Den Nordsjæll. Landalm. Pag. 209.

Wolff, Beitr. I. p. 233.

318.

Har man arvet et Vistade, saa maa Kurven den første Vinter staa paa den platte Jord.

Junge, Den Nordsjæll. Landalm. Pag. 210.

319.

Naar Rogen dør i en Gaard, hvor der holdes Bier, og fornemligt, hvis det er Husbonden eller Madmoderen, maa Bierne underrettes om Dødsfaldet.

Hüberg. Beskr. over Vers. Pag. 288.

Eigesaa i Lithauen og i Schweiz.

Büsching, Leben, Kunst u. Wissensch. im Mittelalter. I. Pag. 224.

Ogsaa i Frankrig og i Tybskland: »Vererbte Bienen
•liegen weg, wenn der Erbe nichts taugt. Man bittet die
•Bienen bei Todesfällen, in ihrem Korbe zu bleiben und
•sich nicht zu entfernen, auch verspricht man ihnen, dass
•man sich ihnen ferner ebenso freundlich bezeigen wolle,
•wie der frühere Besitzer es gethan».

Wolff, Beitr. I. p. 248. Ibid. II. p. 450.

Bernaleken, Alpenjagen. Pag. 401.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 175.

320.

Naar Manden eller Konen dør i en Gaard, hvor der holdes Bier, blive Vistaberne paa Begravelsesdagen omhængte med hvide Linsklæder.

I Frankrig og i England viser man ogsaa Bierne saadan Opmærksomhed. »Quand quelqu'un meurt dans la maison il ne faut pas négliger de suspendre un lambeau d'étoffe noire aux ruches, en signe de deuil, sans quoi toutes les abeilles déserteraient en peu de jours».

Wolff, Beitr. II. p. 456.

321.

I Thyland har man brugt, naar Bierne vilde sværme og forlade Gaarden, at „signe“ som saa:

„Hold bi, I Bier! og lad af at vandre, lige-
„som Christus lod af at vandre i Urtegaarden! I
„Navn af etc.“

Naar dette var sagt, tog man Muldet under sin højre Fod og kastebe det efter Sværmen.

322.

Ved Fiskeri maa man vel vogte sig for at komme i Trætte om Fangsten, og aldrig maa man lade spore nogen Misundelse, thi ellers forlade Fiskene strax Stebet.

Wolff, Encom. Regn. Dan. p. 544.

Ras's Moerstaabsl. 1840. Nr. 51.

I en Indberetning af Svabo paa en Reise paa Færøerne. Mss. hedder det: „Fablen siger, at Islænderne „skulle have nedsendt et Galdebrev ved Færøerne, og fra „samme Tid skal det færøiske Fiskeri ikke længer være saa godt“.

323.

Kommer en Fattig til Fiskeren ved Stranden og beider ham om en liben Fisk, da tør Saabant ikke nægtes ham; ellers vilde Fiskeren ikke komme til at fiske der ret længe.

324.

Naar et Træ skal fældes, maa dette, for Vebbets Skyld, helst skee paa tredie Dag, efterat Nøet er tændt.

Sunge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 222.

325.

Det Tømmer, som fældes i de to sidste Dage af December og først i Januar, bliver ikke ormædt eller raadent, men med Tiden bliver det haarbt som Sten.

J. Laur. Wolffs Diar.

326.

Naar man møder en Jæger, som gaaer paa Jagt, maa man ikke ønske ham til Lykke, thi da skyder han ikke Noget den Dag.

Wolff, Beitr. I. p. 240.

327.

Man maa ikke „blodspænde“ en Vøsse, thi da springer den. Saaledes siges i Byland.

„Blodspænde“ o: at spænde om Løbet med Haanden.

Molbeck, Dial. Legic. Pag. 41.

328.

Er en Vøsse forgiort, kan man gjøre den god igien, ved at lade den med en Hugorm og derpaa at fyre den af i Luften.

St. St. Blichers Noveller. (1857) V. Pag. 10.

329.

Oftes seer man, at den, som skærer eller brækker en Riep over, derefter spytter paa Stykkerne, men saavidt vides, veed han ikke selv, hvorfor han gjør det.

Blicher, Venlige Forestillinger til danske Bønder. P. 18.

330.

Den, som bliver vildfarende paa sin Vej, behøver blot at aftage et af sine Klæbningsstykker og at vende det, saa vil han strax see, hvor han er.

(3 Kærligheds Sager.)

331.

Uheld i Spil forraader Lykke i Kærlighed, og ombendt.

332.

En Ungkarl, som holder af Hunde, faaer smukt Veir paa sin Bryllupsdag.

Den, som ikke holder af Katte, vil ikke komme til at elske sin Kone.

E. B. Tullin, Saml. Skrifter. II. Pag. 68.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen. p. 170.

Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 288 Anm.

333.

Den, som gierne spiser Rager, bliver en god Ægtemand.

334.

Naar en Karl har et Andenæb indshyet i sine Buger, blive alle Piger forelskede i ham.

H. C. Andersen, Nye Eventyr. IV. Pag. 62.

335.

Saamange Gange Fingrene knække i Ledene, naar man trækker i dem, saamange Kiærestes har Vedkommende.

3 Rhinlandede prøver man det ligesaa.

Wolff, Beitr. I. p. 210.

336.

Gaaer en Piges Forklædebaand løst af sig selv, saa hedder det, at Kiæresten svigter hende.

337.

Imedens en Pige sjer paa et Klædningsstykke, som hun har paa, bliver der tallet om hende af onde Tunger.

338.

Ligesaa mange Sting, en Pige sjer paa et Klædningsstykke, hun har paa, ligesaamange Aar skal hun sidde ugift.

339.

Naar en Pige gaaer til sin Gierning med Strømpe paa det ene Been og ingen paa det andet, saa kan hun tælle sine Trin, thi saamange Aar skal hun endnu sidde ugift.

340.

Den Pige, som stæler et Æg, faaer syv Sønner.

341.

En Vorte paa Hagen kaldes en „Enkevorte“, og den, som har en saadan, vil engang komme i Enkestand.

342.

Saamange Vorter, en Pige har i Ansigtet, saamange Gange bliver hun Enke.

343.

Naar paa Vangeland ugifte Mandfolk føre stiemtsom Tale om Giftermaal med Qvinder, hedder det nu og da:

„Ja, vi to skal vel engang samles paa Skrøbeløvs-
Hebel!“ Og, naar en Pige er knibst, siger man stundom til
hende: „Vogt Dig for Skrøbeløvs-Hebel!“

Disse Talemaader komme deraf, at der tilforn, førend
Skrøbeløvs-Mose var bleven opdyrket, altid var saa fuldt af
Viber og „Skronnihorser“, som sløi deromkring med deres
Skrig. Thi om disse Fugle hedder det, at naar de gamle
Ungkarle dø blive de „Skronnihorser“, og at de ugifte
Piger blive Viber, ja, at man tydeligt kan høre, at Viberne,
idet de flyve hen over Mosen, hvor „Skronnihorserne“ ligge,
skrige: „Hvi vi' do it? — Hvi vi' do it?“ (Hvi vil du
ikke?), hvortil de Andre dernebe svare: „Jo jæ turr' it! Jo
jæ turr' it!“ og derpaa ligesom i Vatter istemme: „Haa —
ho — haa!“

Molbechs Dial. Lex. Pag. 500.

344.

Unge Forlovebe, som spåsfere sammen, maa ofte see sig
tilbage; thi om En kastebe en Steen imellem dem i Dævelens
Navn, saa vilde de ikke faae hinanden.

345.

En Ungkarl maa ikke holde Garn for en Pige, thi da
vinder hun Lykken fra ham, og har faaer Nei, naar han en-
gang frier. Det gjør imidlertid ikke Noget, naar hun, som
vinder Garnet, lader ham beholde den sidste Ende deraf.

Rasfs Moersflaas. 1840. Nr. 51.

346.

Uden Beberlag maa man ikke give sin Kiæreste Noget,
som har Odd eller Egg, thi det stifter Kiærligheden ud og
sønderstærker Venstabet.

Rasfs Moersflaas. 1840. Nr. 51.

I et gammelt Vers hedder det:

„Knappenaal og Knive
 „Skal Kærlighed fordrive.
 „Sage og Steer
 „Skal Kærlighed formeer!“

I Island hedder det lidt anderledes:

„Knappenaal og Kniv
 „Kan Kærlighed fordriv,
 „Men Synaal og Sem (Søm)
 „Hjælper Kærlighed frem“.

Molbech's Dial. Lexil. Pag. 284.

„Die Brautsleute dürfen sich ja kein Messer schenken;
 „das würde die Liebe zerschneiden“.

Temme, Die Volksagen von Pommern. Pag. 340.

„Man darf dem Geliebten nichts schenken, was sticht
 »oder schneidet, sonst sticht oder schneidet man die Liebe
 »entzwei«.

Wolffs, Beitr. I. p. 210.

„Giebt man jemand, den man lieb hat, eine Nadel,
 so muss man sie ihm mit dem Nadelkopfe voran reichen
 und ein freundliches Gesicht dazu machen“.

Ibid. p. 239.

„That it is naught for any man to give a pair of
 knives to his sweetheart, for feare it cuts all love, that
 is between them“.

Ibid. p. 246.

(Ved Bryllup.)

347.

Om Væbningerne af Veiret paa Bryllupsdagen er man ikke saa ganske enig. Nogle sige, at naar det regner paa Bryllupsdagen, varsler det et uheldigt Ægteskab.

P. Holmii Progr. Othin. 1773. p. 5.

Dette finder Medhold i Nord Tydskland:

„Regnet's der Braut am Hochzeitstage in den Kranz, wenn
„sie zur Kirche geht, so wird die Ehe unglücklich“.

Kuhn, Märkische Sagen. Pag. 386.

348.

Andre sige, at naar det regner paa Bryllupsdagen, saa regner det Guld i Brudens Skjød.

Saadan troer man ogsaa i Hessen:

„Wenn's am Hochzeitstag regnet, so werden die Leute
reich.“

Wolff. Beitr. I. p. 211.

Mannhardt, German. Mythen. p. 152.

349.

Bruden maa ikke selv sh paa sin Brudekjole; det vilbe staa hendes Lykke imod.

350.

Det varsler intet Gødt, naar Brud og Brudgom gaa ud fra det samme Huus.

351.

Naar to Søstre blive gifte paa den samme Dag, saa tager den Ene Lykken med sig.

352.

Veiret paa Vielsesdagen er Brudens og Dagen efter er Brudgommens. Derefter have de, hver for sig, at tage Varsel om deres Fremtids Lykke.

353.

Paa Møen hedder det, at det ikke er godt at holde Bryllup, naar Maanen er i Aftagende, da det volber, at „Næringen“ da aftager.

Paludan, Beskriv. over Møen. II. Pag. 270.

354.

Naar Brudeparret staaer for Alteret, giver man Agt paa, hvo af dem der først gjør en Bevægelse; thi den skal først dø.

P. Holmli Progr. Othin. 1773. p. 6.

S. C. Andersen, Kun en Spillemand. I. Pag. 109.

355.

Brudefolkene, naar de staa for Alteret, maa staa hinanden saa nær, at Ingen kan see imellem dem, ellers vilde de i Fremtiden ikke kunne forliges.

Ganste den samme Tro i Schweiz.

Bernaleken, Alpenfagen. Pag 397.

I Nord-Lydskland hedder det: „Geht ein Brautpaar zur „Kirche, so geht voran die Braut; zurück voran der Bräutigam; dann müssen sie so dicht hinter einander gehen, daß „niemand zwischen ihnen durchgehen kann, sonst giebt's steten „Unfrieden“.

Ruhn, Märkische Sagen. Pag. 383.

356.

„Sætter Bruden frem den høire Fod,

„Saa raader hun over Manden god.

„Men sætter den Brudgom høre Fod frem,
„Saa holder han Konen i Tøile stram!“

357.

For at faa at vide, om Bruden eller Brudgommen først skal dø, tæller man Begges Navne sammen, og efter Antallet af Bogstaverne siger man da: „Adam dør“. — „Eva dør“. Den, som det da ender med, giver det saalebes tilkiende.

H. C. Andersen, Kun en Spillemand. I. Pag. 109.

358.

Bryllupsbordet maa ikke pyntes med hvide Blomster, thi da blive Børnene sthygge.

359.

Den af de nyligste Folk, som paa Veien fra Kirken først seer tilbage, vil være den, som dør først.

I Schweiz hedder det: „Brautleute dürfen, wenn sie zur Kirche gehen, um sich trauen zu lassen, sich nicht umsehen, „sonst bekommen ihre Kinder krumme und dicke Hälse“.

Bernalenzen, Alpenfagen. Pag. 396.

(I Barselsstuen og ved Buggen.)

360.

Naar en frugtformelig Kone bliver forstræffet over Noget og i sin Forstrækkelse griber med Haanden et eller andet Sted paa sit Legeme, saa hænder det ofte, at det Varn, hun føder til Verden, faaer sammesteds paa sit Legeme ligesom en Afbildning af det, der forstrækkede Moderen. Et saadant Tegn kaldes da et „Modermærke“ og for at undgaa Sligt, som

kunde vanhelde Barnet, griber derfor Moderen gierne, under saadanne Omstændigheder — og naar hun har Sands og Samling nok dertil — hen paa et Sted af Legemet, hvor Mærket ikke vil blive synligt paa Barnet.

361.

Et gammelt Vers siger:

„Bliver du „løsen“ (køjet), saa ta'e ikke til din Næse,
„For det lader sig af Moersliv læse,
„Men tag dig heller bag paa Rumpen;
„Det skæmmer ikke Stumpen!“

Mere herom i Riisbenh. Stilberi. 1821. Pag. 164.

362.

En Kone i saadanne Omstændigheder maa vel vogte sig for at gaa over et Sted, hvor man kan have hvæstet en Kniv, thi det vilde volde hende en haard Forløsning. Sliber man i et saabant Huus en Kniv paa Dørtrinnet, maa man derefter spytte tre Gange.

Goeze, Kùhliches Allerlei. III. Pag. 43.

363.

Har man veiet Brød paa en Bismær, og der er en frugt-sommelig Kone i Huset, maa man agte vel paa, at hun ikke kommer til at spise Noget af det Stykke Brød, hvori Bismær-trogen har siddet, eftersom Barnet derefter let kunde faa den Sygdom, som kaldes: „Bismærorm“.

364.

Man bør aldrig hugge med en Øre i Dørtærskelen, thi hændes det, at en frugt-sommelig Kone, førend nogen Anden, gaaer derover, saa vil hændes Barn faa et „Hareskaar“.

365.

Andre fige, at faadan Ulykke kommer over hende, hvis hun kommer til at gaae over et Sted „hvor en Hare har bygget“.

366.

En Qvinde, som er med Barn, maa aldrig ved Flytning af Bostad eller deslige gaae baglænds, thi da vil Fosteret fødes bagvendt.

367.

Hun maa ikke heller holde Barn over Daaben, thi gør hun dette, kommer et af Børnene til at staa tilbage i Væxt.
Bing, Bøst. over Læsø. Pag. 185.

368.

Hun maa ikke heller brænde en gammel Rost, inden hun har snittet Bindet over; men hvad Skade, hun kunde tage deraf, vides ikke.

369.

I en vis Tid af sit Svangerskab maa hun vogte sig for at lade sit Vand paa en Kirkegaard; thi skete det, vilde hendes Barn aldrig kunne ligge tør.

370.

Hun maa ikke heller sætte sig til Hvile paa en Grav paa Kirkegaarden, thi om den i det samme sank, vilde hendes Barn blive plaget af Eligfald.

371.

Sætter en Frugtformelig sig paa en Grav i Nyhaane, bliver hendes Foster stedsø blegt.

Yunge, Nordfjæll. Landalm. Pag. 222.

372.

Ikke heller maa hun sætte sig paa en Kiste, som ikke er tillaaset; thi om Laasen i det Samme smæltebe i under hende, vilde hendes Varn blive plaget af Vylber, og mod disse Vylber vilde der da ikke være andet Middel, end at lægge Varnet i den samme Kiste og at smælte Laaget i over det.

373.

En frugtommelig Kone maa ikke gaa ind under en Stige, thi det volder paadrager hun sit Varn den Sygdom, som kaldes „Stige-Skæver“.

374.

Hun maa ikke heller gaa ind under udspændte Snore, thi det volder en haard Forløsning.

Grimm, Deutsche Mythol. II. Pag. 1098.

375.

Derfor en frugtommelig Kone kommer til at see en aaben Skade, Saar eller deslige paa en Anden, da heles denne Skade ikke, før samme Kvinde har overstaaet sin Varselseng.

376.

Kommer en Kone, som er med Varn, i en Vaad, da skal hun spytte tre Gange, ellers faaer hendes Varn Vylber.

Bing, Beskr. over Læssøe. Pag. 185.

377.

Naar der tages efter Jordemøberen, kan Vonden jage paa Hestene, saameget det skal være. De tage ingen Skade og styrte ikke af det.

378.

Har Bonden, naar han fører, en frugtfuld Qvinde paa Vognen, og der paa Veien ligger et Træ, saa fører han ikke derover, uden at spytte tre Gange; ellers vilde hun faae en haard Forløsning.

379.

Rygte Hestene sig for Vognen, naar den holder i Gaarden med Jordmoderen, saa dør enten Moderen eller Barnet, om ikke begge To.

„Tobverfündend ist es, wenn das Pferd des zur letzten Delung gerufenen Priesters das Haupt senkt“.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 174.

380.

For at hjælpe en Qvinde, som var med Barn, til en snarlig og let Forløsning, havde man i gamle Dage den Skik, at skrive nogle Ord af Johannes Evangelium paa en lille Seddel, hvilken man gav hende at bære om Halsen.

Niels Hemmingsen, Om Overtro. Kjøbenh. 1618. 8.

381.

Baade i Jylland og paa Derne anbefales det Qvinde, naar de ere i Barnsø, at sige som saa:

„Jomfru Maria! Laan mig Nøglerne dine,

„At jeg maa aabne Lænderne mine!“

I Domcapitulet i Lund opbevarede i gamle Dage en Reliquie, Jomfru Marias Særk, hvis Tilstedeværelse bragte saadan Hjælp i „Barnsø“. Der er et Brev af 1468 fra Kong Christian d. Første til Capitulet om at laane dette Stykke,

„som gotha quinnur uti barns buhrb gangsfá nýte-
„lthg ár“.

Sisborg, Samlinger til Skaanes Hist. 1 Hefte. Pag. 96.
Minerva. 1802. IV. Pag. 39.

382.

Som et Middel for Barfelfkoner mod haard Forløsning
nævnes ogsaa, at indtage „pulveriseret Harespænd“, —
saaleedes kaldes Harens Dagbeen.

Olavius, Om Skagen. Pag. 342.
Rolfbechs Dial. Lex. Pag. 195.

383.

Over barnløse Qvinder have Signefiærleringerne i Island
i gamle Dage signet, figende som saa:

„Vor Herre Jesus Christus og Jomfru Maria
„gik til Bierget, min Barnløse!

„Da skal jeg binde hende, sagde Jesus, med
„mine ti Fingre, med mine Ord og med min Tale,
„— med Englerøft og med Jesu Trøst, som Jesus
„bandt hende paa Jomfru Marah. Jeg skal binde
„hende fra dit Hjerte og til din Navle; der skal hun
„ligge saa stille, som Jesus laa i St. Hanses Favn,
„da de bøbte ham i Jordans Flod, i de tre hellige
„Navne o. s. v.

Denne Signe=Formular er i sin Tid opstrevet af Pastor Faber,
efterat han ved Trusler havde tvunget en Signefiærling til at forefige
den. See Iris for 1793. I. Pag. 242—43.

384.

Er den Nyfødte et Drengbarn, saa lægger man ham
strax i „et Sædeløb“ at han kan blive en god Saamand.

„Sædeløb“ o: Kurven, som bruges ved Saaning.

385.

Jordemoderen strøer da Rug paa Barnet og foresiger Moderen disse Ord: „Ligesaa mange „Guds blide Ansigt“, som her ere, ligesaa mange Fald skal Vorherre bevare dig fra!“

Paa den spidse Ende af Rugkiernen sidder der ligesom et Ar, hvilket Almuen kalder: „Vorherres Ansigt“.

386.

Man maa ikke veie et Varn strax, naar det er kommet til Verden, thi da vil det ikke trives.

387.

Det Menneſte, som er kommet til Verden i „en Seiers-sfiorte“, eller „Seiersfærk“ har megen Lykke ivente.

Saaledes kalder Almuen den fine Pinde, hvori Fosteret under en hurtig Forløsning slumdom kommer til Verden, og dette kostelige Stykke bliver derfor omhyggeligt bevaret og ikke selbent af Jordemoderen indsyet i den Lilles Klæder, fordi det anses at afværge al Ulykke for den lykkelige Børn. Hermed kan jevnføres, hvad M. Saxtorph beretter om denne Overtro i Bibenskab. Selsk. Skrifter. Ny Samling. II. Pag. 147.

Skandin. Selsk. Skrifter. 1817. p. 419. seq.

Finn Magnussens Eddalære. IV. p. 35—36. Ibid. 141. Ibid. 543.

Grimm, Deutsche Mythol. I. 362. II. 828.

Wolff, Beitr. II. p. 297. I England. Ibid. I. p. 246

388.

Det Stykke af Navlestrængen, som er ved Barnet, naar det fødes, skal man bevare og siden brænde til et Pulver, hvilket, naar det gives Barnet ind i en Drif, bevarer mod Steensmerter og Krampe.

Finn Magnussens Eddalære. IV. p. 140.

»Näht man einem Kinde die abgefallene Nabelschnur in die Kleider, dann kann es nicht verloren gehn. In der

»Mark wird sie zu Pulver gebrannt und dem Kinde eingegeben, damit es keine Krampfe bekomme».

Wolff, Beitr. I. p. 207.

389.

Man maa vel lægge Mærke til, hvilket Dyr det spæde Barn først kommer til at berøre. Er det en Hund, da vil Barnets Saar i Fremtiden villigt læges; men har Barnet først rørt ved en Kat, da bliver dets Rind usundt til at læges.

390.

Er Buggen rebt, førend Barnet er født, faaer det kun et stakket Liv her i Verden.

391.

Man maa ikke førend Daaben kalde et Barn ved det Navn, man har tiltænkt det.

392.

Sørgelæbte Personer maa ikke sy Klæder til spæde Børn.

393.

Man maa ikke vugge den tomme Bugge, thi da bliver Barnet derefter vrangent og uregeerligt.

Rigefaa i Østerrig.

Bernalefen, Mythen und Gebräuche. Pag. 353.

I Hessen hebber det derimod: »Wenn man wiegt, ohne dass das Kind in der Wiege liegt, so wächst es an».

Wolffs Beitr. I. p. 208.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 191.

394.

Naar Moderen er ude og horte fra sit Varn, og Glutten berhiemme da vaagner og græber, saa føler hun i sit Brøst, „at Mælken falder til“.

395.

Løfter man i Spøg et Varn ud af et Vindue, og det tages ind igiennem et andet Vindue, saa bliver det aldrig større.

I Westerdahls Beskr. om Svenske Allmogens Sedar. p. 52, hedder det: »Barn må ei krypa genom fönster, ei heller må någon stige ofwer Barn på Golfwet eller är i waggan; ty då tros det ei bli större än det är och aldrig sedan wäxa».

„Wenn man ein Kind durch das Fenster hinaushebt und „nicht wieber durch dasselbe zurück, so wächst es nicht mehr“.

— »Les Bretons considèrent comme un présage fâcheux de faire passer un enfant par dessus la table à manger. Si cela arrive par inadvertance, il faut alors pour détourner les malheurs qui menacent cet enfant, le reporter par le même chemin. De Nore. 225».

Wolff Beitr. I. p. 208. Anm.

396.

3 et Huus, hvor der er et „Føbningebarn“ o: udøbt Varn, maa Spinderoffen ikke røres saalænge.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 199.

397.

Man maa vel vogte paa et Varn, som endnu ikke er døbt, at det ikke bliver forbyttet af Troldsfolket, og en Skifting

Lægges istebet. Derfor hæfter man gjerne en Sax eller en Kniv ved Varnet, eller lægger en Psalmebog hos det i Buggen.

Holbergs Uden Hoved og Hale. IV. 2.

Werlauffs Antegn. 1858. Pag. 411.

Münter, Feire. Pag. 57.

Finn Magnussen, To Unders. p. 135.

Goetze, Nützliches Allerlei. III. Pag. 49.

398.

I Nordfiælland afværger man saadan Forblyttelse ved Hiælp af to Synaale, af hvilke den ene hæftes paa Moderen, den anden paa Varnet, indtil det er døbt.

Sunge, Den Nordfiæll Landalm. Pag. 239.

399.

I Jylland lægger man to Synaale overkors for Døren mod saadan Forblyttelse, eller hiælper man sig med, altid at have et tændt Lys hos Varnet.

Holberg, Peder Paas. I. 4.

Holberg, Varselsstuen. III. 2. Hæveri eller bl. Alarm. I. 4.

Werlauff, Antegn. 1858. Pag. 159.

Blichers Topogr. over Bium. Pag. 214.

Finn Magnussen, To Unders. p. 135. Ibid. p. 181.

Journ. v. u. f. Deutschl. 1787. I. Pag. 186.

I Thüringen hiælper man sig med at hængte Mandens Buxer paa Baggren. Ibid. 1790. Pag. 27.

Grimm, Deutsche Mythol. I. p. 437.

400.

Mærkes det i Huset, at Varnet er blevet forblyttet, saa er der intet andet Middel, end at mishandle Stiftingen, der er lagt istebet, saalænge indtil Troldsfolket, af Medbynd med deres eget Varn, henter det tilbage og bringer det andet igien.

I Fyen lægger man en saadan Stifting paa Gulvet og feier det med Rosten tre Gange over Dørtærskelen. Andre

Steder gjør man det paa andre Maader, for at faae det rette Varn tilbage.

Danmarks Folkesagn. II. Pag. 277.

Ihre, Diss. de superst. hod. Ups. 1750. p. 23.

Bräuners Curiositeten. Jrf. 1737. Pag. 9.

Büsching, Wöchentl. Nachr. 1816. I. Pag. 251.

Grimm, Deutsche Sagen. I. Pag. 153. Ibid. 144.

Grimm, Fries. Elfenmärchen. XLIII.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen der Gegenwart. Leipz. 1860. p. 12.

401.

En Kone, som har været i Varselseng, maa ikke træde over en Vej, førend hun har holdt sin Kirkegang.

Wolff, Beitr. I. p. 212.

402.

Naar en Varselskone holder sin Kirkegang, maa hun ikke see sig tilbage; thi gjør hun det, saa kommer hun snart igien.

403.

Møder en ung Kone, som førstegang holder Kirkegang, paa Veien først et Qvindfolk, saa bliver den Næste et Pige-barn, men møder hun et Mandfolk, saa bliver det næste Varn en Dreng.

Wolff, Beitr. I. p. 212.

404.

I Island hedder det, at, kommer man spisende ind til en Varselskone, saa kan man efter den Dag albrig møttes.

405.

Den, som bærer Varnet til Kirken, naar det skal døbes, maa sørge for, at det faaer Solen at see, thi da bliver det i Tiden ikke solbrændt.

406.

Naar en ung Pige førstegang skal holde et Barn over Daaben, og Barnet er et Pigebarn, saa vogte hun sig vel, at hun herefter ikke bliver forloftet. Er det et Drengbarn, da giver han hende Styrke til at holde over sin Tre.

407.

Den, som holder et Barn over Daaben, maa see vel til, at hun ikke taber Noget af Barnetsøiet; thi steer det, bliver samme Barn siden kluntet paa Hænderne.

408.

Hun maa ikke heller ryste Barnet, medens hun staaer for Præsten, thi da kommer Barnet til at føre et uroligt Liv.

Ruhn, Norddeutsche Sagen. Page. 271. 432.
Mannhardt, German. Mythen. p. 634.

409.

Læser hun Ordene smukt efter Præsten, bliver Barnet „letnemmet“.

410.

Den, som holder et Barn over Daaben, maa vogte sig for at sige oftere „Ja!“ til Præstens Spørgsmaal, end der behøves.

411.

Ikke heller maa hun sætte sig ned med Barnet, medens de andre Faddere gaa op til Offeret, thi alt Saabant gjør Barnet Fortræd.

Grundtvigs Gamle danske Minde. I. Page. 16.

412.

De Børn, som strige høit, medens de holdes over Daaben, komme med Tiden til at synge godt.

I Tydsland hedder det: »Wenn Kinder bei der Taufe schreien, werden sie nicht alt. Nach Andern werden sie klug, wenn sie bei der Taufe schreien».

Wolff, Beitr. I. p. 206.

413.

Naar ved „Grøbgilbet“, efter Barnets Daab, Grøden bliver spist reent op, saa mener man, i Thyen, at Barnet vil faae lange Hæle.

Molbechs Dial. Fex. Pag. 182.

414.

Om En er kommen til Verden om Natten eller om Dagen, det skal man kunne kiende deraf, hvordan han folder sine Hænder. Thi de, der ere fødte om Natten, lægge altid den venstre Tommelfinger ovenpaa den højre, og omvendt.

Schad, Portraitparalleler. Pag. 130.

415.

Naar Forældre ere blevne saa velsignede med Børn, at de nu ikke ønske flere, saa behøve de kun at opkalde den Yngste efter Faderen eller Moderen, saa kommer der ikke flere.

(Om Midler mod adskillig Sygdom).

416.

Enhvert af Menneskets Lemmer er undergivet et af de tolv Himmeltegn. Vædderen regerer Hovedet, Thren Halsen, Tvillingerne Skulbrene, Armene og Hænderne, Krebsen

Lungen, Maben og Milten, Løven Hjertet og Ryggen, Tomsfruen Bugen og Indvolbene, Vægten Nyrrerne og Blæren, Skorpionen de hemmelige Dele, Skytten Lænderne og Leveren, Steenbukken Knæene og Fiskene Fødderne.

Paa den Dag, naar Maanen giennemvandrer eller befinder sig i et af disse Tegn, maa man ikke bele eller handle med det Lem, som er undergivet samme Tegn, det være sig enten ved Aareladning, Ropsætning eller deslige.

J. Laur. Wolffs Diar.

417.

Ropsætning maa foretages under et godt Tegn, saasom under Krebsens, Vægtens, Skorpionens, Vandmandens og Fiskenes.

Ibid.

418.

Man skal ikke „bade“ udi „hidfige“ Tegn, hvilke ere Bæbberens, Løvens og Skyttens, og ikke udi „Ny“ (tiltagende Maane), men udi „Neie“ (aftagende), naar Maanen er i Tyrens, Tvillingernes, Krebsens, Vægtens, Skorpionens og Fiskenes Tegn.

Ibid.

419.

Maanen beles og stiftes i fire Qvarterer.

Det første er varmt og vædsterigt, — da er det godt for unge Folk at lade sig aarelabe.

Det andet er varmt og tørt, — da skulle de, som ere over 30 Aar, lade sig aarelabe.

Det tredje er koldt og tørt, — da er det Tid for dem, som ere over 50 Aar, og

Det fjerde er kolbt og vædsferigt, — da er det gavnligst for de Gamle.

Ibid.

420.

Naar Maanen er ubi et vandagtigt og jordist Tegn, er det ikke godt „at lade nogen Aare“. Saadanne Tegn ere Lyrens, Somfruens, Steenbuckens, Krebsens, Skorpionens, Fiskenes, Tvillingernes og Løvens. Men, naar den er i Bødderen, Skytten eller i Vandmanden, er det godt, — dog med den Skiel, at man „lader“ paa det Ledemod, som samme Tegn regerer.

Man skal da ogsaa agte paa, om Veiret er klart. I Nordenveir er det allerbedst at aarelade.

Ibid.

421.

Henrik Smith omtaler i sin „Lægebog, (Moskø, 1599)“ at Somme holde for, at der er visse Dage, som ere uheldige med Hensyn til Sygdomme og Aareladning, idet han bemærker følgende:

Hvo, som aarelades d. 17de Januar, han dør i samme Aar, om han ikke bliver starblind.

Om Nogen dør den sidste Dag i Januar, han raadner ikke efter Døden.

Aarelader man Nogen d. 23de Februar, da enten dør han, eller tages han af Krampen.

Den sidste Dag i Februar er flabelig.

Hvo, som aarelades d. 3die April, han dør trede Dagen efter, eller ogsaa faar han en svar Koldfeber.

Hvo, som aarelades d. 7de eller d. 23de Mai, bliver galen.

Hvo, som aarelades d. 3die Juni, faar enten den faldende Syge, eller bliver han spedalsk.

Aarelades Nogen d. 3die eller d. 25de Juli, da døer han, eller mister Hufommelsen.

Svo, som aarelades d. 15de Aug., døer femte Dagen efter.

Svo, som aarelades d. 3die eller 29de Septbr., om han ikke døer i samme Aar, bliver enten blind eller gal.

Det Samme har den ivente, som aarelades d. 21de Octbr. Ibid.

422.

Den, som bliver syg paa en Søndag, med ham vil det bedres inden den 9de Dag, eller ogsaa er det et Tegn paa, at han neppe kommer sig af denne Sygdom.

Bliver En syg paa en Mandag, bliver han enten karst inden 9de Dag derefter, eller, hvis han ligger syg i fiorten Dage, da er det Dødens Tegn.

Falder Nogen i en Sygdom paa en Tirsdag, og ikke føler Bedring paa den tredie Dag derefter, men ligger til den syvende, da er det for ham et Dødens Tegn.

Er En bleven syg paa en Onsdag og paa den syvende Dag derefter kommen til Rolighed og Søv, da bliver han karst, om han ikke døer syvende Dag herefter.

Svo der bliver syg paa en Torsdag, og ikke finder Bedring før den 9de Dag er gaaet tilende, han kan være vis paa Livet.

Bliver Nogen syg om Fredagen, bedres det ei med ham før den syvende eller ottende Dag, hvis ikke vil han blive liggende til den 21de Dag.

Den, som bliver syg paa en Lørdag og hvis Sygdom tiltager til paa den siette Dag, han døer almindeligviis paa den 9de Dag derefter.

„Dog ubi Pestilente og hixige Febre observeris dette ikke saameget“.

Nicol. Helvaderii Prognosticon f. 1633.

423.

Naar man offerer ved hellige Rilber, skal man iagttage, at det altid maa være ulige Penge.

«Numero impari Deus gaudet».

S. M. Beyer, Beskr. af Egipt. Pag. 93.

424.

Skal Vandet have Kraft, hedder det om Regissæ Rilbe ved Frørup i Thyen, saa maa det kigges for Penge og bruges tre Aar efter hinanden.

Hüberq, Beskr. over Vers. Pag. 127.

425.

I Bølborg Herred have Bønderne haft for Skik, naar de, formejst Sygdom, vilde offere i Kirkeblokken, at kaste Tæring for at afgjøre, til hvilken af de omliggende Kirker de skulde bringe Offeret.

426.

Den, som er født efter sin Faders Død, kan fordrive Koldfeber, med hvilket Middel han selv vælger; kun maa han ikke give samme Raad mere end een Gang.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1105.

427.

Imod „Kolden“ har Bønden det Middel, at han, førend Solen er staaet op, stiller sig udenfor sit Huus ved den østre Gavl og der, — efter hvad Dag i Ugen det er, at nævne dens Navn, idet han siger som saa:

„I dag er det (Mandag) kolde.

„Gud hjælp mig fra denne Kolde,

„Som mig daglig Plager volde“.

og derefter læser han sit Fadervor tre Gange.

428.

Man bruger ogsaa mod Kolbfeber at stikere den Syges Negle paa Hænder og Fødder, og da at samle det Afstaaarne i en Klub, som bindes paa Ryggen af en levende Krebs. Naar man da sætter Krebsen i Vandet, saa løber den af med Feberen.

429.

Universitetets Vice-Cantoler, Nicolai Hemmingsen, (f. 1513, † 1600), skal have givet det Raad til at sætte en Kolbfeber, at Patienten stulbe paa Feberdagen spise et Stykke Smørrebrød, paa hvilket var skrevet følgende Vers:

»Fecana, Cageti, Daphenes, Gebare, Gedaco,
»Gebas stant, sed non stant Phepas, Hecas &
Stedas».

Saaledes hedder det i Riibenhavns Stilberi. 1822. Nr. 72.

I Junge, Nordsiæll. Landalm. Pag. 241. forklæres det som en Spøg, der heldigt er bleven benyttet, ved at blive anvendt for Albor. Den nævnte Lærde, Nikolai Hemmingsen har netop paa sin Tid ivret stærkt imod al saadan Overtro i en Bog om Trolddom, udgiven i dansk Oversættelse i Riibenhavn 1618.

I denne Bog hedder det: „Item, naar man faar Raalbefiuge, da søger mand til dem, der skulle skriffue for, huilke der somme skriffue et Ord, oc somme et andet, somme skriffue Calamitas, somme Kalamaris, oc andet saadant Gæderi, huilket mand skal paa atskillige Tider æde vdi sig. Somme skriffue en lang remse, at henge paa Halsen, saasom den: „„De ni Systre de vbrede, de tre i Øster, de tre i Vester, etc.““ En Part skriffue paa Latine: Per patris clementiam, per Filii Sapientiam etc. Oc mene, at saadanne vedtagne ord skulle kunde hielpe dem, ibet at de enten æde dem, eller bære dem

paa sig, huildet altsammen er idun Dieffuelens Raagleri".

430.

En Koldfeber kan man ogsaa sætte, naar man en Søndag-Morgen ganske stiltiende skriver i Skorstenen, hvor der er mest Soeb, den Sygtes Navn, samt de Ord: „Er ikke hiemme“. Altsom Røgen udsletter Skriften, vil ogsaa Feberen gaa bort.

„Fieber! bleib aus

N. N. ist nicht zu Haus!"

hejder det i Hertugdsommerne.

Müllenhoff, Sagen. Pag. 513.

431.

Et andet Middel er der mod Koldfeber, nemlig at lade den Syge stiltiende tygge tre Mundfuld Brød og efterhaanden udsphytte det til en And eller et andet Dyr, der saa tager Feberen.

432.

En, som leed af Koldfeber, købte til en Priis af 3 Mark en Seddel af en klog Mand, hvilken Seddel uaabnet stulbe kastes i rindende Vand af Patienten „i alle hellige Mænds Navn“. Paa denne Seddel stod skrevet:

„En Drm har ingen Lunge,

„En Mand har ingen Tunge,

„En Due har ingen Galde,

„Thi skal den Kolde dig frasælbe“.

433.

Saa skal det ogsaa være et godt Middel til at sætte Koldfeberen, naar man, uden at tale et Ord, stikker en Hylde-

pind i Jorben, thi da vil Feberen holde sig ved Pinden og hænge sig ved den, der kommer til Stedet og tager den op.

434.

Man siger ogsaa, at man skal kunne blive Feberen qvit, naar man binder sig en grøn Pabbe eller en tør Tudske om Halsen.

435.

Førstegang man om Foraaret har seet en Svale, skal man tage sin Spade og gaa ud i Marken. Hvor man da graver i Jorben, vil man ved de første Spademaal finde et Stykke Kul. Dette kaldes „Svale-Kul“, og, binder man det om sit Haandled, faaer man ikke Feber i det Aar.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 572.

„Wer Frühlings die erste Schwalbe erblickt, steht alsbald still und gräbt eine Kohle aus der Erde“.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 264.

„Gräbt man an diesem Tage (St. Johannis) den Boden der Wiese auf, so findet man schwarze Kohlen in der Erde. Die muss man heimtragen etc.“

W. Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 201.

436.

Mod Gigt skal det være et godt Middel, at bære en Ring, som er gjort af Blø, hvilket man St. Hans Nat har hentet fra et Kirketag.

I Hessen hedder det:

„Ein eiserner Ring, von Sargnägeln gegossen, ist gut wider die Gicht“.

Wolff, Beitr. I. p. 226.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1121.

437.

Naar man om Foraaret plukker de første Stub af en Hylbebusk, stænkter Vand derpaa og drikker det, da er dette, som bekendt, et godt Middel mod Gigten. Men i Sylland hedder det, at der er Forskiel paa, hvorledes man plukker; thi de Spirer, der plukkes nedad, virke afførende, medens de, der plukkes opad, forvolbe Brækning. Som Svedemiddel maa de derfor plukkes ligend.

438.

Imod „tør Værk“ raader man den Lidende, at begive sig til et affides liggende Sted paa Marken, og der først at vende sig mod Vst, og saa at stæere rundt om det Sted, hvor han staaer, en Krands ud i Grøntørven, saa stor, at en heel Person kan krybe derigiennem. Naar dette er istand, lægger han sig ned paa Ryggen, løfter Krandsen forsigtig op over sig og kryber ud nedenunder. Grøntørven lægger han da ned igien, som den laa før, og i al Stilhed ligger han bort fra Stedet. Altsom Krandsen da groer til, ville hans Smerter ogsaa vige.

Schinbler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 180.

439.

Paa Færøerne have de en Sygdom, som kaldes „Gis“ hvilken bestaaer i en Hævelse eller Stramhed i Haandledet. Gamle Kiærlinger fordrive denne Sygdom, ved at holde den syge Haand over Emmer eller gloende Aske, og da med Fingeren paa den anden Haand afvejlende at pege paa det syge Sted og paa et andet Sted, som er karst, sigende trende Gange:

„Giv mig her!
 „Giv mig ikke der!
 „I Stof og i Steen
 „Intet Menneſte til Meen!
 „Herneſt ſkal du fare!“

Landt, Beſtr. over Færſerne. Pag. 454.

440.

Mod „Lændepine“ bruges, ganſte ſtiltiende at gaa ud paa Marken, der at lægge ſig ned hos en ſtor Steen og at trille ſig henover den, ſigende: „Tag min Lændepine!“ Naar dette er gjort, kaſter man et lidet Stykke Papir iveiret, og ad den Kant, ſom det bæres af Vinden, liſter man ſig bort derfra.

441.

Gigten eller „Jægten“, ſom Bonden kalder det, kan man ogſaa læſe bort fra den Syge, naar man berører ham med fire Fingre af den høire Haand og ſiger:

„Jægt eller Jægt, far af! — Hvad enten Du er „Hovedjægt, Armjægt, Rygjægt eller Laarjægt, — „far af! ſiger jeg. Far af, al Slags Jægt, i en Eg, „i en Bøg! Far af i Navnet o. ſ. v.“

I Hammonds nordiſke Miſſionshiſt. Kbhvn. 1787. Pag. 119 meddeles en Signeformular mod Rendsel o: Gigt og Ledeværk, fra Nordlandene:

„Jefus gif ſig efter Veien frem,
 Der mødte han Slangen.
 Hvor har du agtet dig? ſagde den Herre Jefus.
 Saa ſvarede han: „Til den, ſom ſvag er!“

Saa svarede den Herre Jesus:

Seg skal dig igien vende,

Hiem igien sende!

Svarede den Herre Jesus.

Jesus sagde: Seg skal sende dig ud i Vierget blaa,

Der skal du staa,

Saalænge som Verden staaer.

Seg skal binde Dig! sagde den Herre Jesus,

Med mine ti Fingre

Med tolv Guds Engle!

Udi tre Mænds Navn o. s. v."

Om saadanne Signe-Formularer, hvoraf der i det Følgende vil forekomme flere, hebber det: „Der Segensprüche „zur Heilung der Krankheiten ist schon mehrgeacht, sie reichen „bis in das Alterthum hinauf, und wie wir sie bei Griechen „und Römern finden, so begegnen wir ihnen bei den Scandi- „naviern, Iren und Deutschen, ja es lassen sich ihre Spuren „oft durch Jahrhunderte verfolgen“.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 184.

Das magische Geistesleben. Pag. 75.

442.

Naar Varnet førstegang taber en Tand, skal man presse den ind i et Egetræ, saaledes at Varken siden kan lufte sig over den, — saa vil dette Varn faae stærke Tænder.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1125.

443.

For at lette Tandstiftet hos Børn, skal man lade dem bære om Halsen i et Baand en Tand af et aargammelt Føl. Derom har Almuen et Vers:

„Af Getaarsføl en Tand i Baand om Hals at bære,
„Det forebygge fand, for Tand=Udbrud at sliære“.

J. L. Wolff anbefaler i sin *Diarium* en Ulvetand til dette Brug.
Grimm, *Deutsche Mythol.* II. 624. Ibid. 1127.

444.

Naar Barnet mister en Tand, skal man kaste den ind
under Sengen, sigende tre Gange:

„Muus, Muus! giv mig en Veentand for en
Gulbtand!“ saa faaer Barnet sin Tand igien.

I Thyssland puttes en saadan Tand ned i et Musesul,
idet man siger:

„Maus, Maus! komm heraus!“

„Bring mir einen neuen Zahn heraus!“

Wolff, *Beitr.* II. p. 208.

445.

Den, som lider af Tandpine, kan gjøre sig fri for
denne Plage ved at tygge en Mundfuld Brød og da stiltiende
at gaae til en „Myrebo“ hvor han udspytter Brødet med
de Drb: „Der er min Tandpine! Tvi!“ Efterhaanden som
Myrerne fortære Brødet, vil Tandpinen gaa over; men til
dette Sted maa han da vogte sig for at komme igien.

Schindler, *Der Aberglaube des Mittelalters.* Pag. 183.

446.

I Byssland har man det Raad mod Orm i Tænderne,
at lægge Tømmelfingeren ind i Munden og de fire andre
Fingre udenpaa kinden, mens man siger:

„Orm! est du herinde,

„Skal jeg dig med mine ti Fingre (finde)“

„Eft du hvid eller rød,
 „Skal du dog dø.
 „Eft du blaa eller sort
 „Skal du dog bort,
 „Saa snart jeg min Haand mod Jorden
 „sætter, i Navn etc.“

447.

At tage en Hyldepind i Munden og dernæst at stifte den ind i Bæggen med de Ord: „Viig bort, du onde Aand!“ skal ogsaa være et godt Midbel mod Tandpine.

448.

Det hebdter ogsaa mod Tandpine, at man skal gaa hen at opføge et affibes Træ; deraf skal man udfikere en Splint, hvormed man stikker de Tænder, som forvolde Smerte. Naar dette er gjort, gaaer man atter til Træet og sætter den afslaarne Splint ind igjen paa Stebet, saa ville Smerten høre op; men til dette Træ maa man vogte sig for at komme igjen.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 181.

449.

De, som herom dog nok vide nærmere Bested, fige: Man skal aarle om Morgenen, før end Solen er oppe, gaa til en Hyl, for der at udføge en „Marvgreen“ fra dette Aar. Naar den er funden, stiller man sig med Ansigtet mod Øst, saaledes at man har Grenen paa sin venstre Side, og gjør med en Kniv et Snit fra oven nedest, uden dog at løse Splinten foruden fra Træet. Man høier da denne Splint saaledes, at man dermed kan stange den syge Tand tilblods, og, naar dette er gjort, høier man igjen Splinten

tilbage paa sin Plads og binder den til med et Plaster af usaltet Smør paa en Lærredsklud og vikler en Ende rødt Uldgarn syv Gange omkring. Naar alt dette er besørget, gaaer man som skyndeligst bort uden at tale et Ord; men den, som kommer der og seer Baandet, inden det er fortæret af Veiret, vil faae Tandpinen.

Om saalebes at plante Sygdomme ind i Træer, see Grimms Deutsche Mythol. II. 1122.

450.

Imod Tandpine kan man ogsaa stange Tænderne tilblods med et Søm af en opgraven Viigkiste.

451.

Man kan ogsaa stille En ved hans Tandpine ved uventet at spørge ham: „Har du Tandpine?“ og, naar han da svarer: „Ja!“ at raabe med høi Røst ligeind i Ansigtet paa ham: „Du Ihver! Du Ihver! Du Ihver!“

452.

Men det allersimpleste Middel mod Tandpine er dog dette, at man paa sin Vej gaaer ind til en Kræmmer i hans Bod og der begierer for to Skilling af Nogetsomhelst, hvilket man betaler med tre Skilling; men at man da saa hurtigt kommer bort derfra, at Kræmmeren ikke faaer Leilighed til at give en Skilling tilbage.

453.

Den, som er plaget af Snue, kan gjøre sig fri derfor, ved at gaa hen til et Sted, hvor der ligger et Viig og da at tage dets ene Haand og dermed at berøre sin Næse, sigende: „Tag dette med dig i Graven!“

454.

Sin Hikke kan man standse ved at sige saamange Gange som muligt, uden at trække Veiret, denne Remse: „Hikke Prikke mødte mig. Vandløs Krukke gi'er sød Mælk at drikke“.

455.

Mod Dientsygdom er det et gavnligt Middel, at stryge sig med en „Svale-Steen“ omkring Diet. Denne Steen findes, — naar man er saa heldig at finde den, — i Maven paa de unge Svaler, som endnu ikke have berørt Jorden; men i hundrede Svaleunger finder man neppe een „Svale-Steen“.

456.

I Thyen hedder det, at, naar en Ro „bander“, — det er, brøler ad En, som gaaer forbi, — kan den Forbigaaende let faae en Sygdom, som kaldes „Robande“, hvilken bestaaer i en Udvæxt paa Dielaaget.

Molbechs Dial. Lexik. Pag. 289.

457.

Imod Drepine skal det hjælpe, at tage en Tragt og at holde dens Pibe ind i sit Ore, medens en Anden raaber derind: „Kom herud!“ Men den gode Ven, som staaer bi, maa see til, at han som snarest faaer Munden fra Tragten, at han ikke skal faae den Andens Pine.

458.

Der er mange Midler til „at sætte Vorter bort“. Et af de almindeligste er, „at stryge dem af“ med et Stykke Fless eller Risd, hvilket derefter nedgraves under en

Steen. Altsom Flesket eller Riødet forraadner, ville da ogsaa Borterne gaa bort.

459.

Man bruger ogsaa, at tage en Pile-Pind og deri at sticere saamange Hakker, som man har Borter at fordrive. Derefter stikker man hver af Borterne tilblods med en Naal og bringer noget af Bloet ind i Hakkerne paa Pinden. Naar dette er gjort fastes Pinden hen, helst i rindende Vand. Borterne ville da forsvinde; men tager Nogen Pinden op, saa faaer han dem.

460.

Man kan ogsaa stiltiende, naar Solen er gaaet ned, gaa op paa Kirkegaarden og der vadste sine Borter bort i det Regnvand, som er blevet staaende paa Vligstenene.

Foerjom, Samling af danske Landskabsord. Kbhvn. 1818. Pag. 35.

461.

Man kan ogsaa vadste dem bort i Maanestkin. Da tager man, ved Midnat, en tom Spand og stiller den i Maanens Skin, medens man gjør de samme Bevægelser, som om man vadste sig i Spanden.

462.

Naar man holder en poleret Sølv-Skaal imod Maanen, da samles Straalerne i Skaalen, som derved bliver ganske fugtig. At toe sine Hænder med denne Vædste og at gientage det ofte, skal være et useilbarligt Middel til at fordrive Borter.

E. B. Tullin, Saml. Skrifter. II. Pag. 125.

Schindler, Das magische Geistesleb. Pag. 62.

463.

Man kan ogsaa tage et Baand, som har nogen Værbi, og derpaa knytte saamange Knuder, som man har Vorter. Dette Baand kastes da hen, men den, som tager det op og løser Knuderne, vil faae alle Vorterne.

464.

Man kan ogsaa „tælle Vorter bort“, ved at kaste Erter i en Brønd og tæller saamange, som man har Vorter.

465.

Andre sige, at man skal tage saamange Erter, som man har Vorter, og dem skal man, en efter anden, kaste i en Brønd, men saa lydløst, at man ikke selv kan høre dem plumpe i Vandet. Den, som da kommer først til Brønden og trækker Vand op, han trækker ogsaa Vorterne op med det Samme.

466.

Imod Vorter skal det ogsaa være et godt Middel, at „strøgne dem af“ paa et Liig.

Ligesaa i Tydskland og Frankrig.

Wolff, Beltr. I. p. 252.

467.

Man kan ogsaa i den første Rhemaane-Time strøgne dem af, en efter anden, med Erter. Derefter bindes alle bløse Erter sammen i en Klub, som man kaster bag ud over sit Hoved. Den, som finder Klubben og tager den op, vil da faae Vorterne.

468.

Naar der i Huset anmeldes et Mandfolks Dødsfald, kan et Fruentimmer blive fine Vorter qvit, hvis hun i samme

Stund kan sige: „Na, lad ham tage mit Utøi med!“ eller omvendt, naar det er en Qvindes Dødsfald der meldes.

469.

Naar En, som er beladt med Vorter, tilfældigviis seer to Personer ride paa een Hest, saa kan han stryge Vorterne af efter dem, sigende: „To —! Tag den Trede med!“

I Frankrig stiller man sig af med dem, ved om Morgen at hilse dem med: »Bonjour» og om Aftenen med: »Bonsoir!»

Wolff, Beitr. I. p. 252.

470.

Man bruger ogsaa imod Vorter, at tage en hvid Skovsnegl og at gnibe dem med den. Naar dette er skeet, stikker man en Pind igiennem Sneglen og sætter den op mod et Træ; men til dette Steb maa man da vogte sig for at komme tilbage, hvis man ikke vil have sine Vorter igjen.

471.

Ringorme kunne forbrives, naar man med Hovedet af en Knappenaal beskriver Svøftiernen ovenpaa dem. Men dette maa da altid gøres fra Venstre til Høire, og, naar det er gjort, kastes Naalen bort.

472.

Man kan ogsaa „afringe“ en Ringorm, ved tre Torsbæge efter hinanden, førend Solen er oppe, at besmøre den med fastende Spyt og derefter med Fingeren at beskrive tre Krebsen udenom Stebet.

473.

Man kan ogsaa fordrive en Ringorm ved først at stifte den tilblods og derefter at breie en overflaaren Citron abet om paa den, medens man tæller til Hundrede. Naar dette er giort, spier man den overflaarne Citron sammen igien og enten kaster den i rindende Vand eller nedgraver den i Jorden.

474.

Udslet kan fordrives, naar man i Marts Maaned toer sine Hænder i „Frø-Leg“, det er den Slim, som da findes i stillestaaende Vand, hvor der er Frøer.

S. Laur. Wolffs Diar.

475.

Naar unge Svaler blive „flygtige“, skal man brænde Vand af dem, hvilket er et godt Midbel mod Udslet.

S. Laur. Wolffs Diar.

476.

I nogle Egne af Sylland bruger man at slaa Ud over den, der lider af Udslet; men skal det hjælpe, saa maa dette gøres af En, der ikke har Navn, som nogen Anden der i Øen.

477.

Naar Pinneb har hængt ube om Natten, maa man, førend man tager det i Brug, først spytte deri, da det kunde være befængt med „Ratild“.

478.

I Sylland sætte Hyrderne sig ikke ned paa Jorden, uden først at have spyttet paa det Sted, hvor de ville tage Sæde. Dette gjøre de imod giftige Orme, som kunne paaføre dem Sygdom.

479.

Paa Mors skal der findes en meget farlig Dm, som de kalde „Blæsvorm“, forbi den blæser Gift fra sig. Om denne hedder det:

„Den kan blæs giennem syv Kirkemuur; men den „kan et (ikke) blæs giennem æ Pindhoes“*).

Molbeck, Dial. Lexic. Pag. 43.

480.

De Huller, som Drengene, i deres Leeg med Knapper, bore i Veien med Hælene, maa man spytte i, naar man gaaer derover, thi træder Nogen i et saadant Hul, kan han ellers faae en flem Bullenslab i sin Fod deraf.

481.

Rigesaa skal man ogsaa spytte, førend man paa Marken gaaer henover et Steb, hvor en Hest har „trillet det Stive af sig“, eller hvor en Ko har ligget, da man ellers let kan faae deres Stivhed i Lemmerne.

482.

Imod Gualfoet skal det være et godt Middel, at hænge en udhulet Gulerod, hvori man har labet sit Vand, op i Skorstenen, da Sygdommen menes at afdage, altsom Røgen fortærer Guleroden.

Syrianus, P. P. P. Malmø, 1771. 8to. (i den Lurborffte Samling. Vol. 17.

483.

Man bruger ogsaa det Middel, at lade Vandet paa et Lommestørklæde, og at hænge dette op at tørres i Luften.

*) „Pindhoes“, det er, en strikket Strømpe.

Altſom Tørflædet da bliver guult, vil den Syges Hud derefter blive hvid igien.

484.

Almuen bruger ogsaa mod Guulſoet, at ſoge Suppe paa en „gulbenet Høne“. Paa Færøerne lægge de en Ørneflo i Vand, hvilket derefter drikkes.

Landt, Beſkr. over Færøerne. Pag. 453.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Breslau. 1858. Pag. 163.

485.

Et andet Middel mod Guulſoet ſkal være, ſtiltiende at lade en Træ-Glød falde tre Gange imellem Linnebød og Kroppen, og at gientage dette hver Torsdagsaften, indtil Sygdommen ophører.

486.

For at helbrede mod Guulſoet, har man tilforn tilkaldet en gammel Kærling, ſom forſtod ſig paa Sligt, og hun lod da frembære et Hjørſkab med Gløder og læſte Noget over det. Derpaa maalte hun den Syge, baade paalangs og paatvers, ſlog Knuder paa Traaden og kaſtede den paa Gløderne. Naar det var giørt, ſagde hun ſom ſaa: „Her ſpytter a ud mi Guulſvot!“ Saa ſpøttede hun. „Her ſpytter a ud mi Svindsvot!“ Saa ſpøttede hun igien. „Her ſpytter a ud mi Svotter!“ ved hvilke ſidſte Ord hun af al Magt ſpøttede mangfoldige Gange og gif ſaa bort.

Føerſom, Samling af danſke Landſkabsord. Pag. 35—36.

487.

Mod den Sygdom, ſom kaldes Roſen, bruger man at tage et Stykke ubleget Lærred og at dyppe det i „Padderleg“, og, naar Hævelſen under Sygdommen viſer ſig, da at lægge

benne Klub derover, efterat man har vædet den i sit eget Vand, hvilket gientages abstillige Gange.

488.

I Island har man signet mod „Rosen“ sigende:

„Jesus han under Espen stod,
 „Han svebte Vand, han svebte Blod.
 „Du er det ægte Rosens Fange.
 „Flå, ægte Rosen, for Ordet, som den Døde
 „under Jorden, som Duggen for Dagen!
 „Jeg binder dig med min Haand og med
 „Jesu Haand, med Jomfru Marahs Haand,
 „med hvid Uld, grønt Græs og den hellige
 „Aands sande List, i Navn, o. s. v.

I Iris for 1793. I. Pag. 242—43, hvor disse usammenhængende, mystiske Phrafer findes meddeelte som Optegnelse efter en Signe-kærlings Dictat, antages dette at være brugt mod „Egten“ (Gigt). Men efter den Smule Mening, som er deri, maa det vel rigtigst henføres til „Rosen“.

I Hertugdømmerne har man brugt at signe mod Rosen ved at sige:

„Rode Ros' un witte Ros'
 „Dunkle Ros' und helle Ros'
 „Verswinn
 „Wie de Dau vör de Sünn!“

Müllenhoff, Sagen. Pag. 314.

489.

Imod Moderfjæge signebe man sig forbum i Island, sigende som saa:

„O, du Moder! hvi river du mig?
 „Vedst du ei, jeg er født med Dig,

„Og du med mig? —

„Seg binder Dig, liig den Mand, der Veelsebud
bandt, i Navnet o. s. v.“

490.

Naar Børn vare libende af Orm, signebe man som saa:

„Ormen leger her!

„Snart skal du forsvinde,

„Som Dug i Solen,

„Som Kul i Ovnen,

„Som død Mandes Been under Muld“.

491.

Vil man helbrede et Barn for den saakaldte „engelske“ Syge, klipper man tre Løkker af blets Haar, samt blets Negle og stopper det Afflaarne ind giennem et lille Hul paa et Æg. Dette Æg hensesættes da i en „Mhyrebo“, og altsom Mhyrerne fortære det, vil ogsaa Barnet komme sig.

492.

Derfom Barnet har faaet „den engelske Syge“ deraf, — hvilket kan være Tilfældet, — at det i Bøndom er blevet seet af en Skigge, saa kan denne Sygdom helbredes, blot naar man kan faae Reilighed til at vise samme Skigge Barnets blottede Bagdeel.

493.

Der er en Børnesygdom, som Almuen kalder „Skæver“ eller „Skæversyge“, men af denne er der som det vil sees, afskillige Slags.

Der er allerede nævnet den, som kaldes „Stigeskæver“, hvilken Moderen kan paadrage sit Barn, naar hun under Svangerskabet er gaaet ind under en Stige. (Efr. Nr. 373).

494.

En anden Slags Skæver er „Horeskæver“, som paadrages Barnet derved, at en løsgtig Kvinde har seet det nøgent. Denne Sygdom curerer man ved at lade Barnet drikke af en Sko, der tilhører slig en Kvinde; dog maa Skoen være hende hemmeligt fralistet.

Skougaard, Bestr. over Bornh. I. Pag. 78.

495.

For at helbrede et Barn for Skæver, stifter man det i al Stillehed tre Gange ind igiennem et sammenboret Træ, idet man for hver Gang læser Fadervor.

496.

En Moder kan ogsaa helbrede sit Barn for denne Sygdom, ved at lægge et stort Baal tilrette i Vagerovnen og da, ganske nøgen og med sit Barn paa Armen, at antænde dette. Medens det da flammer op, siger hun tre Gange som saa:

„Her staaer jeg med mit Barn for Baal for Hoerskæver, Moerskæver, Stigeskæver og alle Slags Skæver, i Navn o. s. v.“

Finn Magnussen, To Unders. p. 171. 209.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1118.

497.

Der nævnes ogsaa et andet Middel mod „Skæver-sygen“ nemlig, stiltiende at gaa op paa Kirkegaarden og der at tage en Haandfuld Jord af den yngste Grav. Dette lægger man i en Pose, som man hænger om Barnets Hals. Naar

det syge Barn da har baaret denne Pose i otte Dage, gaaer man atter, ligesaa stilfærdig, op igien paa Kirkegaarden og lægger Jorden der, hvor man har taget den, sigende: „Taf for Laan“.

498.

Men har man Frygt for, at Barnets Sygdom turde være „Horeffæver“, saa gjør man bedst i, naar man, som ovenfor sagt, henter Jord fra Kirkegaarden, deriblandt ogsaa at tage lidt af Sandet i Kirkebøren, forbi det dog kan antages, at en Stølge er kommen derhenover.

I en gammel Lægebog: „Den filosofiske Læge“ af A. Ugerbech. Kiøbenhavn. 1758. Pag. 28. hedder det om denne Sygdom: „Paa Bornholm er Atrophia meget gængs; hos Børn kaldes det „Horeffæver“, og „Mandslæt“ hos de Gamle. Jeg veed vist, at Moberen forretter Curen med at „sliffe Barnet, tre Torsdag Morgener, op fra Næsen til Haaret „i Panden og med at indgive Barnet et Pulver af Haar, „som de staae fra en Løn-Hore“.

499.

Der er en Sygdom, som Doctorerne ikke kende eller kunne curere; den hedder „Mobsøet“. Den bestaaer i en ulidelig Qualme og Mæthed og kan have forskjellig Oprindelse; blandt Andet kan man paadrage sig den, ved at kaste sit Vand ud igiennem Døren, eller ved fastende at komme til at gaa over en Luus. Er det et Fruentimmer, som har denne Sygdom, da skal hun have tre Luus af et Mandfolk, som kun har eet Navn, paa sit Smørrebrød. Er det et Mandfolk, maa Lægemidlet tages af et Fruentimmer.

Mere om denne Sygdom, see Werlauff, Hist. Antegn. (1857) Pag. 134.

Molbech's Dial. Lex. Pag. 363.

Agerbech siger i sin Bog, „Den filosofiske Læge“, om denne Sygdom: „I Fjersningen kaldes den Hectica, „og siden Malum Hypochondriacum, paa Dansk Mobsoet; „thi al Mobet fandt saaledes forgaae saadanne Menneſter, at „de fandt blive daareſte-galne, og har jeg hørt det kalde „Miltſoet“.

500.

Mod Horeſſiæver, Mobsoet og andre saadanne Sygdomme bruger man paa Bornholm at blande Aften af brændte Haar eller af „Hofestaster“ med rindende Vand, der af et fastende Menneſte er hentet om Morgen, førend Solens Dgang, under en Bro, med den Forſigtighed, at den, der henter det, gaaer baglænds til Vandſtedet.

Skougaard, Beſkr. over Bornholm. Pag. 79.

501.

Naar Nogen har Lede til Mad, ſaa at han ikke kan ſpiſe, da ſkal han gaa til Hundehuset, og medens Hunden æder, ſelv ſpiſe lidt af Truget, ſaa vil han derefter ſaa Madlyſt.

Skougaard, Beſkr. over Bornholm. Pag. 79.

Paa Bornholm, hvor denne Sygdom kaldes „Mabale“ bruger man ſamme Middel.

502.

Om Viigſald og Slagtilfælde har Almuen den Tro, at diſſe Sygdomme kunne helbrede ved at føre den Syge til Retterſtedet og der at give ham at drikke af den Henrettebes Blod. Dog ſige Nogle, at ſkal det hjælpe, ſaa maa man forſt „tigge“ ſig en Leerpotte, hvori Blodet ſkal opfanges. Andre ſige, at, er det kun et Varn, der ſkal helbrede, ſaa er det tilſtræffeligt, at lade det drikke kolbt Vand af den Haand, ſom har udgød det Blodet. (Skarpretterens).

H. C. Andersen, Kun en Spillemand. I. Pag. 79. Ibid. 102.
Kahls Minerva. 1805. IV. Pag. 29.

Wolff, Beitr. I. p. 219.

Grimm, Deutsche Mythol. II. 1125.

503.

I en gammel Opkrift („Ex veteri manuscripto“) skal der have et „Raad mod falvende Soet“, hvilket tillægges Kong Frederik den Første og findes aftrykt i Chr. V. Tullins Samlede Skrifter. II. Pag. 123, saaledes lydende:

„Man skal tage Hovedpanden af en Karl, som enten har været hængt eller steilet, og skal Røddet være slet afraabnet af Hovedpanden, medens den haver været i Veiret, enten i Galgen eller paa Steilet; hug samme Pande tværtover, digt ovenfor Dinene, og læg samme øverste Part paa en Røst og sæt den paa en sagte Ild, og lad hende saa saggelig steges, indtil der kommer meget guult Fidt igiennem hende; vend den saa om paa den anden, og lad den ligesom før saggelig steges, til Fidtet gaaer ind igien og hun bliver tør og mørstegt; støb hende saa og tag trende Pion Korn, og støb dem ogsaa smaa; tag siden et Quintin af samme Pandes Pulver og de støbte Pion Korn og kom det i to eller tre Skeefulde Rødvindvand og rør det vel omkring, og giv den Syge to eller tre Morgener fastendes eller imod Sygdommen vil komme, og skal den Syge vare sig; at han ikke gaaer over nogen onde, eller farlige Broer, stiger eller kryber høit op, hvoraf han kunde snarlig forfærdes eller forkrækkes.

„Dette Raad haver hiulpet mange, — ja og de som vel hypperlige have været. Herhos maa agtes, at naar Væderens Tegn er, da skal dette Raad ikke bruges, og man ikke da skal give Syge deraf“.

504.

Imod Apoplexi og Liigfald skal det være et godt Middel, at tage Skjorten af den Syge, medens han er lidende, og gaanske at opbrænde den.

505.

Mod. Krampe skal det være et godt Middel, at bære en Snogeham paa Brystet.

506.

Der er en hvidgraa, glat og glasagtig Steen, som man kalder „Rattesteen“. Faaer man tilfældigviis en saadan i Haanden, da maa man spytte tre Gange og kaste Stenen bagud over Hovedet, ellers faaer man „Rattebølber“ deraf.

507.

Bølber curerer Almuen ved at stifte en Sølvskilling ind i Saaet, saa at den bliver vaad. Derefter kastes Skillingen, uden at man figer et Ord, hen paa et stiult Steb.

508.

Naar Nogen har været saa uheldig at faae et Fiske-Veen, i Halsen, skal han som snarest tage et andet af samme Slags Veen og trykke det mod sin Pande, saa vil Venet i Halsen gaa løs.

Diavins, Beskr. over Slagen. Kjøbenh. 1787. Pag. 343.
C. B. Tullin, Saml. Skrifter. II. Pag. 125.

509.

Andre sige, at naar man ved Maaltidet faaer et Veen af Fisken i Halsen, skal man blot stiltiende vende det Stykke Brød, man har til Maden, saa gaaer Venet ned.

510.

For at standse Blodet, naar man har skaaret sig, skal man strax binde et Stykke Linned om den blodige Kniv og sætte den ind mellem en Dør, bag et Speil, eller i Klemme af en Skuffe, og da at iagttage, at man ikke kommer nær ved dette Steb, saalænge Saaret endnu bløder.

511.

Man kan øieblikkeligt standse Blod med et „Korsknæb“, hvilket stæer ved at væde den høire Haands Tommel- og Pege-Finger og dermed at sammenknibe Saaret, idet man siger:

„Røde Blod, stands! Du maa hverken bulne eller bløde, saasandt Maria fødte en Søn!“

R. Müllenhoff, Sagen der Herzogth. Pag. 511.

512.

Den, som er plaget af Næseblod, skal paa Christi Regens Dag (d. 23de Juni) Kloffen tolv om Middagen, opgrave Roden af en Kornblomst og holde den stukt indeni sin Haand.

513.

Man kan ogsaa hjælpe sig mod Næseblod, naar man har en Jaspis-Steen med røde og grønne Aarer og da holder den under Tommelfingeren.

Schinbler, Der Aberglaube des Mittelalters. Bresl. 1858. Pag. 159.

Paa Island bruger man til at standse Blod en Steen, kalbet: »Blotstemnusteinn».

K. Maurer, Isländ. Volkssagen. p. 184.

514.

Det skal ogsaa standse Næseblod, at lade en Draabe falde paa en gul Udberkop, som løber bort med den.

515.

For at et Saar, man har givet sig med en Kniv, snart igien maa heles, gjør man bedst i, strax at sætte Kniven i Olie.

I Tybskland hedder det: „Ein Messer, womit man sich „geschnitten, muß man an einem feuchten Ort in die Erde „stecken; wie das Messer rostet, so heilt die Wunde.“

Wolff, Beitr. I. p. 225.

516.

I Jylland har man i gamle Dage brugt at stille Blod ved at sige:

„Jesús red over Jordans Flob,

„Og lærte han dem at stille Blod.

„Stat stille Blod!

„Stat stille Blod,

„Som Jesús stod stille ved Jordans Flob!”

517.

Paa andre Steder i Jylland signede man som saa, for at stille Blod:

„Maria gik til Strømmen hen,

„Hun havde Jesum i sine Arme.

„Saa stiller jeg den Flob,

„Saa stiller jeg det Blod

„I tre Mænds Navn o. s. v.“

Til Standsning af Blod har man i Norge brugt to Formularer; den ene som en Bøn, den anden i „affhyelig“ Udtryk, hvilken først brugtes, naar den første ikke vilde gjøre Virkning, hvorfor den ogsaa af Bonben kaldes: „Naaestemmen“.

P. Hansen, Archiv for Skolevæsenet. II. Pag. 389.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Breslau. 1858. Pag. 118.

518.

Naar Blodet flød af et Stiksaar, signede man som saa:

„Ribder Lucibarius!

„Hvi stak du Christus?

„Stik det Spyd i Jorden

„Og stil Blodet!

„Eigesaa formeent skal det Blod være at løbe
„dette Menneſke til Meen, som Himmerig skal være
„den Mand formeent, der gaaer til Thinge og Dom,
„— veed Ret, men gjør Uret! I Navn o. s. v.

519.

Mod Hugsaar signedes som saa:

„Jomfru Maria tog sin Silkesærf og signede
„Jesu Saar! — Dette skal hverken bulne eller bløde;
„det skal hverken svie eller værke! I Navn o. s. v.

520.

Eller paa andre Egne saaledes:

„Jomfru Maria tog sin Silkesærf og signede
„Jesu Saar! — Det skal forbindes og forsvindes
„som Dug i Solen, som Kul i Dvnen, og som døb
„Mands Haand under Muld, i tre Mænds Navn osv.

521.

I gamle Dage har man ogsaa her i Danmark forstaaet
„at gjøre sig haard“, hvilket vil sige at gjøre sig usaaerlig
mod alſtens Vaaben.

Dette giortes i de catholſke Liber ved at slynge „fem Messer
om Guds Legeme“ paa fem Torsbæge efter hinanden, med Mære,
hvilket nærmere kan sees af en gammel Opſkrift, som er aftrykt i Dan-
ſke Magazin. Trebie Række. I. Pag. 256.

522.

De havde ogsaa i Island en Signen, hvormed det for-
meentes, at man kunde døve Sværd:

„Jesus reb i Herrefærd,

„Han lærte dem at døve Sværd!

„Hansdøvede dem med fem Fingre, med ti Fingre,
— med Apostlernes Hænder!

„Du skal ikke bide paa Risd eller Been

„Mere end paa en graa Kampesteen!

„I Navn af o. s. v.“

I Niels Hemmingsens Bog: Om Trolddom. Kbhvn.
1618, hedder det: „Somme binde paa dem Suerdbreff,
„Raarffens Tegn, Characteres, vnderlige Ord,
„skreffne med Rune bogstaffue, eller andre, som de
„ikke selff kiende oc mene daarligen, sig der med at
„kunde bevaris fra Hug oc Slag, Skud, saa der
„ikke skulle kunde bide paa dennem, som saadant
„haffue paa sig, enten Vøsse, Piil, Rappier eller
„andet“.

523.

Endvidere signe de man for at jtille Fienders Brede,
og da hed det saaledes:

„Vi skal vandre idag, sagde Sanct Peder.

„Der er Fiender iverien, sagde Sanct Michael.

„Da binder jeg dig, sagde Jesus.

„Hvormed? sagde Sanct Paulus.

„Med mine ti Fingre og algode Guds Ord.

„Under den Steen saa graa

„Under den Himmel saa blaa

„Med store, stærke, Fjernbaand.

„Alle mine Fiender og Uvenner skal bøje sig for
mig i Rnæ, som Løv for Træ,
I Navnet o. s. v.“

524.

Eller ogsaa signe de mod Fienders Brede, saaledes:
„Her seer jeg dig, og du seer ikke mig!
„Med tolv Dine: fire med Ugles, fire med Dues,
og fire med „Kindsstrands“ Dine!
„Du skal tie for mig!
„Seg skal tale for dig!
„Seg skal tale for dig, ligesom Englen, der talte
til Maria!
„Seg skal binde dig, ligesom Jesus, der han bandt
Diævelen i Helvede!
„Seg binder din Lever og din Lunge,
„Seg binder dine Hænder og din Tunge,
„Din Mund og dit Mæle og alt det, som er i dig
indvortes i denne Stund,
„Ligesom Jesus blev bunden af Søderne i Urte-
gaarden! I Navn o. s. v.“

525.

Der er ogsaa Folk, som forstaa, at binde en Snog, saa at den ikke kan stikke. Men saalænge den, der besværges Snogen, holder den i sin Haand, maa man vogte sig for at nævne hans Navn, thi da bliver Snogen strax fri og gjør ham en Ulykke. Naar Snogen igien skal løses, maa Manden stynde sig, at faae sine Hænder vaskede, thi da formaaer Snogen ikke at tilføie ham Skade.

Det hedder i Niels Hemmingsens Bog: Om Trold-
dom. Rispenh. 1618: „Saasom, naar Hugorme oc

„Snoge besuerriis oc manis, at de skulle holde deres
 „Edder og forgifft hof sig, oc icke givre den nogen
 „skade, som tager paa dem, oc bær dem, men skulle
 „siunis lige som de leegte met dem“.

I Mémoires de la Duchesse d'Abrantes. Tome IV. p. 158
 —63., fortælles om en Jaakalbt Pysle eller Slangebesværger i Egypten,
 som i Overværelse af Napoleon foreviste sine Kunster.

· Schindler, Das magische Geistesleb. Pag. 66.

526.

Mod Hugormens „Slag“ signede man i Byland, sigende:
 „Her kommer Giorden gangendes frem,
 „Sun hælber med „Lokken“ sin.
 „Hvorfor hælber du med Lokken din? —
 „Seg maa vel hælbe med Lokken min,
 „Thi den Hugorm haver slaget mig.
 „Ja, haver den Hugorm slaget mig,
 „Da skal det ikke skade dig.
 „Det skal ei falbe paa Stof eller Steen,
 „Men paa Døde, eller ubi døde Mænds Been,
 „Som ligge under Muld.
 „Det skal forsvinde som Dug om Dagen og Kul i
 Dvnen, i Navnet o. s. v.“

527.

Imod Gift eller Forgiftelse signede man saaledes:
 „Hesten staaer paa Høien bunden,
 „Dragen haver ham slaget.
 „Seg signer dig for blaa Edder,
 „Og graa Edder,
 „Og alleslags forgiftige Edder!
 „Saa snart skal du faae Lindring og Ro
 „Eller Vaand og Vo.

„Dg det skal blive Edderen ligesaa hart, at
„gøre mere Ondt, som det er en gammel Mand (for-
„meent), der gaaer inden Thing og sværger værre
„og veed bedre! I Navn o. s. v.“

528.

Den, som bides af en Hund, skal see til, om han kan
komme til at rive Haar af den, hvilke da skulle lægges i
Saaret.

Dette Raad følges baade i Normandiet og Tybskland.

Wolff, Beitr. I. p. 225.

529.

Naar Solen gaaer igiennem Krebsens Tegn (fra 12te
Juni til 13de Juli), skal man fange Krebs og brænde dem
til Pulver, hvilket er godt, baade mod Bid af galne Hunde
og imod Kræftskabe.

I Laur. Wolffs Diar.

530.

Imod Forvridning af et Ledemod signede man i Sylland
ved at sige:

„Jesus op ad Vierget reb;

„Der bred han sin Fod af Led.

„Saa satte han sig ned at signe.

„Saa sagde han:

„Jeg signer Sener i Sener,

„Marer i Marer,

„Riød i Riød,

„Dg Blod i Blod!

„Saa satte han Haanden til Jorden ned,

„Saa lægedes hans Fodeled!

„I Navnet o. s. v.“

531.

I Nordlandene har man brugt en lignende Signeformular for Beenbrud:

„Jesús reb sig til Heede,
 „Der reb han „syndt“ (istykker) sit Folebeen.
 „Jesús stigebe af og lægte det.
 „Jesús lagbe Marv i Marv,
 „Jesús lagbe Been i Been,
 „Jesús lagbe Risp i Risp,
 „Jesús lagbe derpaa et Blad,
 „At det skulde blive i samme Stab (Sted).
 „I tre Navne o. s. v.“

Hammond, Nord. Missionshist. Pag. 120.

532.

Har man Blegner eller „Philippenser“ i Ansigtet, saa kan man blive af med dem, ved at væde Tommel- og Pege-Fingeren paa den høire Haand og dermed at knibe Blegnerne overfors, i det man siger: „I Hundens Bag!“ ved hvilke Ord man ligesom kaster det bagud og griber sig selv i Wagen.
 „Korsknib“ Nr. 511.

533.

Mød Tunghørighed anpriser det som et godt Middel, at bære Ringe af „Kirkebls“ i Ørene.

Sunge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 193. Ibid. 238.

534.

Naar Nogen er dødsyg, og der kun er ringe Haab tilbage, da har Almuen endnu yderste Midler at forsøge:

Saalebes har man brugt at grave et Hul midt paa en Korsvei og at lægge den Syge dermed under Planter og Jord,

som fylbes paa, og naar dette saaledes var giort, førtes Ploven tre Gange der henover.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1118. Ibid. 1121.

535.

Naar den Syge i Dødskampen ikke kan blive af med Livet, da troer man i nogle Egne af Syssland, at man kan lette ham hans Hedenfart ved at gaa op paa Mønningen af Huset, og der at vende en Mønnetørn.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1070. Ibid. 1133.

536.

I Syssland var det i gamle Dage en Overtro, at den, som var behæftet med en ulægelig Sygdom, dog kunde befrie sig derfor, ved under Gudstienesten, medens Præsten stod paa Prædikestolen, at komme aldeles nøgen ind i Kirken og der at løbe op til Alteret og tre Gange udraabe Navnet paa sin Sygdom.

Dr. Hübertz meddeler i Aftstykke fra Aarhus III. p. 393 et saadant Optrin, som 1751 fandt Sted i Hørring-Kirke, da en Kvinde forsøgte dette Middel.

537.

I Vendsyssel mener Almuen, at det bedste Lægemiddel i haard Sygdom, — naar man kun kan erholde det — er „Mesfeviin“, det er den Rest af Vinen, som er tilbage i Kalken, naar Præsten har uddeelt Sakramentet.

Et Forbud herimod af 1573 omtales af G. L. Baden i en Afhandling. Minerva. 1802. Oct. Pag. 26.

Blicher, Venlige Forestillinger. Pag. 20.

S. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 17. Ibid. 95.

Sunge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 255

538.

Som et andet Midbel ansees den grønne Røst, som ved Midnat er stræbet af en Kirkekloffe.

Blicher, Venlige Forestillinger. Pag. 20.

E. Bøyes Digt: Kirkekloffen i Farum.

539.

I Hjertet af en Hjort skal der findes et Been, som, naar det udtages imellem begge Bor=Frue=Dage (d. 15de Aug. og 8de Sept.), er et fielden godt Lægemiddel.

J. Laur. Wolffs Diar.

540.

Den, som lider af Knuder i Halsen, skal en klar Aften, ved tiltagende Maane, stille sig ude paa et Markeskiel med Ansigtet vendt imod Nord. Derpaa dreie han sig om mod Høire til Øst, og videre til Syd, saa til Vest og atter om til Nord. Derefter dreie han sig mod Venstre, indtil han seer Maanen ligeind i Ansigtet, uden at blinke, og da sige han, saa høit han kan, idet han gnider sig med Haanden paa Halsen: „Hvad jeg seer, tage til! — Hvad jeg gnider tage af, i Navnet o. s. v.“

Müllenhoff, Sagen der Herzogth. Pag. 515.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 678.

541.

Den, som har Hævelse i Rinden, — en Sygdom, som i Norge kaldes „Rusma“, skal give Agt paa, hvor et Svin har stubbet sig op mod en Væg, thi om han stryger sin Rind mod samme Sted, vil Hævelsen falde.

E. B. Tullin, Saml. Skrifter. II. Pag. 125.

542.

Det almindeligste Middel mod Halspine er at binde sig sin høire Strømpe om Halsen, saaledes, at Hælen kommer til at ligge foran.

I Hessen foretrækker man at bruge den venstre Strømpe.

Wolff, Beitr. I. p. 220.

543.

Om den Knude, som alle Mandfolk have foran paa Halsen og som kaldes Adams Æblet, hedder det skientviis, at da Adam var ved at spise det Æble, som Eva havde raft ham, fik han Kiernehuset i Halsen, og der sidder det endnu hos alle hans Efterkommere.

544.

Imod svebige Hænder skal det være et probat Middel, at holde en Trø i sin Haand, indtil den er død.

545.

Naar en Arm eller et Been „sover“, skal man blot trykke med en Nøgle mod Stedet, som værker, idet man tre Gange tæller til Syv.

546.

I gamle Dage, da der endnu brugtes Løbere foran de kongelige Bogne, havde man for Skik at stikere Milten ud af de Børn, man i Tiden vilde have anbragt i saadan Tjeneste.

Grundtvig, Gamle, Danske Minder. V. Pag. 227.

547.

Imod den Feil, at tale høit i Søvn, skal det være et godt Middel, stiltiende at gabe over det Sted paa en nhlig flagtet Stud, hvor Riødet endnu bævrer.

548.

Naar man spyttter i Alben, eller paa en ophebet Døn,
faaer man Blegner paa Tungen.

Finn Magnussen, To Unders. p. 183.

Wolff, Beitr. I. p. 235.

549.

I det Aar, et Børn „gaaer til Præsten“, voxer det,
figes der, mere end i andre Aar.

S. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 48.

550.

Børn maa vel vogte sig for at stele, vrænge eller „fikere
Ansigtet“ for Vørs Skjlb, thi, om Binden idetsamme
vendte sig, saa kom de altid til at see saaledes ud.

551.

Hvide Pletter paa Neglene forraade ligesaa mange Usand-
heder.

I Rhinlandene hebbet det: „Wer weiße Flecken auf den
„Nägeln hat, lügt; — jeder Flecken ist eine Lüge“.

Wolff, Beitr. I. p. 240.

Mannhardt, Germ. Mythen. p. 616.

I Grimm, Deutsche Mythol. II. hebbet det:

„Wenn die Nägel blühen, d. h. weisse Flecken zeigen,
»blüht auch das Glück«.

552.

Mod Svimmelhed kan man hjælpe sig, ved at spise
Hiernen af en Rat.

553.

Den, som bærer en „Fireblads=Kløver“ hos sig, ham kan hverken Gøglerne eller Tastenspillere „hverre“ eller blænde. *Molbechs Dial. Tysk. Pag. 226.*

554.

Imod Driffælbighed har man i Sylland det Raad, at tage en Genskilling, som er slagen af den nuregerende Konge, og at lægge den under en død Qvindes Tunge fra Sol staaer op, til Sol gaaer ned. Derefter tager man en Rinnedklub, svøber Skillingen deri og lægger det Hele i Brændeviin. Og, naar man da har givet den Driffælbige deraf at drikke, begravdes Skillingen med Klubben under en Hjørnestolpe saaledes, at han ikke kan komme til at gaa over den.

555.

Her tillands hedder det, at man skal fange en Snog og lade den løbe sig tilføde i Brændeviin. Derefter giver man Dranferen deraf at drikke, saa faaer han siden Fede til Drik.

556.

Sit Haar skal man kun lade klippe ved tiltagende Maane, saa voxer det godt ud igjen.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 256.

557.

Det Hovedhaar, som afrebes med Kammen, maa man kaste paa Ilden; thi, hvis Fuglene fandt det og byggede Rede deraf, saa vilde det volde den, som har haaret det, Hovedpine.

Finn Magnussens Eddalære. IV. p. 523.

558.

I Thyen har Almuen den Tro, at de ved at gjøre sig smaa Kors af 9 Slags Træ, og at bære disse paa sig, kunne beskytte sig mod Sygdomme.

Finn Magnussen, To Unders. p. 180. Anm.

559.

Saaledes har man ogsaa brugt at skrive nogle Ord af Johannes's Evangelium paa en lille Seddel, hvilken da enten blev indstøbt „i Klude“, eller giemt i Træ, Leer, Gulb eller Sølv og baarne om Halsen som et Midbel mod Feber, Gigt eller andre Onder.

Niels Hemmingsen, Om Trolddom. Kjøbenhavn. 1618. 8.

560.

Har Nogen haft et Syn, da maa han vel vogte sig for at see Pys eller Ild, førend det har bestinnet ham, thi ellers vil han blive slemt plaget af Sygdomme.

561.

Naar man kommer noget Ondt for nær, kan man let blive „dæmlestødt“ eller forgiort, og da maa man helbrede ved „Støbning“.

Skougaard, Beskr. over Bornholm. Pag. 112.

562.

I gamle, fremfarne Dage var det, som bekendt, en almindelig Almuens Overtro, at kloge Koner forstode at fordrive adskillig Sygdom ved „Signen“, „Maalen“ og ved Noget, de kaldte „Støbning“.

Hvad „Signen“ angaaer, da er det i det Foregaaende, maaskee til Overflod, paavist, hvorlunde man har benyttet sig af visse Formularer, der for største Deel ere nedarbejde fra

Hedenstabet med en usammenhængende Indblanding af Ord, tagne af den hellige Skrift, hvilke næsten synes at være valgte saa afavet, for derved at vilblede de Genfølbige.

Angaaende „Maalen“, da er der vel nu tilbogs ikke mange, som vide, hvordan dette foregik. Men herom hedder det, at man tog sin Tilflugt til gamle Rierlinger, hvilke med en Traad, de selv havde spundet om Søndagen under Høimessen, maalte den Syge baade paalangs og paatværs og derefter signebe ham med deres Formularer.

Dr. Niels Hemmingsen, Om Trolddom. Kjøbenh. 1618. 8.

Brasch, Hemmetoftes Gist. Pag. 138—39.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1116—17.

563.

„Støbning“ er et Middel mod afstøfflig Sygdom, som kloge Koner forstaa sig paa. Dertil tages først fire Slags Bly, nemlig almindeligt Bly, „Rødebly“, som tages af stemplet Klæde, „Kirkebly“, af et Kirke-Bindue, „Rorsbly“, som tages af Binduesblyet, hvor det korser sig, og endelig „arvet Sølv“. Alt dette smeltes ved 9 Slags Ild, det er af ni Slags Træ, og støbes derefter over den Syges Hoved igiennem en aabnet Sax, et Sold eller deslige, i en Bøtte Vand. Imedens dette skeer, fortfarer den kloge Qvinde med uforstaaelig Mumlen at sige, hvad der skal siges, med afstøfflige Gebærder. Saadan „Støbning“ foretages baade over Mennesker og Dyr.

Stougaard, Bestr. over Bornholm. Pag. 79.

At man endnu i 1858 har brugt dette Middel i Sverrig, sees af en Beretning fra Aftonbladet, optagen i Fædrelandet. 1858. Nr. 71.

Finn Magnussen, To Unders. p. 179—80.

564.

Mød alstens Forgjørelse siges det, at man med en god Ven, ganske stiltiende, skal gaa op paa Kirkegaarden og

der lægge sit Hoved til den yngste Grav, medens Vennen tre Gange læser Fadervor, uden at sige fejl. Erfarne Folk ville imidlertid vide, at det hartad aldrig lykkes Vennen, at læse uden Feil.

565.

En Signe-Formular mod Forgjørelse og beslige er optegnet af Olavius i Stagens Beskr. Pag. 346, saaledes lydende:

„I Jesu Navn gaaer jeg ud og gaaer jeg ind.
„Herren er med mig paa alle mine Veie. Fri er jeg
„(N. N.) fra Trolldom, Forgjørelse, Colik, alt Ondt,
„baade indvortes og udvortes, ja! for alt Spøgeri
„og Fandens List. Min Frelser er Jesus Christ!“

Dagen. 1823. Nr. 28.

(Om særegne Tilkiendegivelser).

566.

Viser en Romet sig paa Himmelen, ret ligesom et Riis, da bebuder den en stor Ulykke, saasom Krig, Pestilents eller Dyrtd.

Risbenh. Skild. 1819. Nr. 26.

567.

Indtræffer der en Solformørkelse, saa maa man være beløbet paa, at Verden gaaer under med det Samme.

268.

Seer man Udfugler eller gloende Drager falde ned giennem Skorstenen, da veed man, at den bringer Penge eller andre saadanne Goder til Huset.

Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 204.

569.

Ønster man sig Noget, og seer man i samme Stund en Stierne falde, saa faaer man sit Ønske opfyldt.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 685.

570.

Andre siqe, naar en Stierne falder fra Himlen, saa bøer der i samme Stund et Menneſte paa Jorden.

ſ. Bierregaard, Om Døertro. Pag. 47.

»Sternschuppen sind Seelen, welche in den Himmel eingehen. Die Wünsche, welche man thut, während man sieht, werden erfüllt».

Wolff, Beitr. I. p. 248.

571.

Naar en Regnbue naaer heelt ned til Jorden, saa ligger der en Skat paa det Sted, hvor den støtter sit ene Been.

572.

Naar man staaer paa det Sted, hvor en Regnbue støtter mod Jorden, kan man i dette Dieblif opnaa alt det, man ønsker.

Samme Tro skal man ogsaa have paa Island.

Finn Magnussens Eddalære. II. 187.

K. Maurer, Island. Volkssagen. p. 184.

573.

Saamange Rhyſer, man har „paalangs“ i Panden, saamange Gange ti Aar er Levetiden; saamange paatværs, saamange Vørn.

574.

Vifer der sig i den brændende Ehfetaande en lille, klar
Gnist, saa bringer den enten Brev eller Penge.

Wolff, Beitr. I. p. 216.

A. U. Hansen, Characterbilder. Pag. 11.

575.

Odpager Nogen, at en Poppe har sat sig paa hans
Haand, da betyder det, at en god Ven ønsker at tale med
ham eller hende.

576.

Naar Ilden falder ud af Raskelovnen, saa veed man, at
der kommer Fremmede.

Rask's Roerskabslæsn. 1840. Nr. 51.

577.

Naar Ilden „flabdrer“ i Ovnen, faaer man Besøg af en
flabderagtig Ven.

I Tydskland hedder det:

»Wenn das feuer brummt, bekommt man zank».

Wolff, Beitr. I. p. 235.

578.

Flyver en Svale ind i Stuen, saa forkynder den Bryllup.

579.

Sætter en Stade sig paa Huset, saa kan man vente
Besøg.

»Om Skator skria, kommer främmade.»

Westerbåhl's Beskr. over Svenska Allmogens Sedar.
Pag. 38.

580.

Hører et Qvindfolk førstegang om Foraaret Storken „knæbbrende“, uden at see den, saa vil hun komme til at slaa adskillige Leerfade itu. For et Karlsfolk er det et Tegn paa, at hans Redstaber jevnligt ville gaa istykker.

Fædrelandet. 1853. Nr. 49.

581.

Naar et Thynde førstegang om Aaret seer Storken flyvende, betyder det, at han eller hun endnu i samme Aar skal komme til at stifte. Sees derimod Storken staaende, saa stæer der ingen Forandring.

David Monrad, Den hedenske Christenhed. Mss.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 304.

G. F. Baden, Smaa Afhandl. Pag. 293.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1083.

582.

Den, som seer Storken førstegang i Aaret flyvende, han vil i samme Aar komme til at reise.

Fædrelandet. 1853. Nr. 49.

583.

Den, som førstegang seer Storken staaende i sin Rede, han vil blive boven til at staa op om Morgen.

584.

Bliver man, idet man gaaer ud af sit Huus i et Grinde, nødt til at vende om igjen, s. Ex. fordi man har glemt Noget, saa maa man hellere udsætte dette Grinde til en anden Dag, thi det vil ellers faa et daarligt Udsalb.

585.

Har man det Uheld, idet man gaaer ud, at enten et Høsebaand eller en Skorem gaaer itu, da blive man heller hjemme, thi dette varsler ikke noget Godt.

Solberg, Uden Hoved og Hale. I. 1.

Verlauffs Antegn. 1858. Pag. 373.

586.

Naar man om Morgenens gaaer ud, skal man give Agt paa, hvem man først møder. At møde en gammel Kiærling, en Hare eller en Kat, naar de løbe over Veien, ere flemme Tegn.

David Monrad, Den hebenfke Christenheb. Mss.

„Naar Tycho Brahe ved sin Udgang hjemmefra møbte en „gammel Kiærling eller en Hare, vendte han strax tilbage“.

Hoffmann, Hiftor. Efterr. III. Pag. 30.

I Norge er det ogsaa et ondt Tegn, at møde en Hare, men at møde Ulven eller Bjørnen, det er heldigere.

I Sverrig ligesaa.

Ihre, Diss. de superst. hod. p. 82.

Westerdahl Beskrifn. Pag. 49.

Afzelius, Svenska Sago Häfden. II. p. 148.

I Rusland og i Lithauen.

Alex. Dumas Impress. de voyage en Russie. III. p. 140.

Büfching, Wöchentl. Nachr. III. Pag. 224.

I Tydsland.

Tharsander Schaupl. III. 243.

Goeze, Natur- und Menschenleb. I. 532.

Grimm, Deutsche Mythol. II. 1072. Ibid. 1077—78.

Leoprechting, Aus d. Fechrain. Pag. 88.

Schindler, Das magische Geistesleben. Pag. 16.

Temme, Die Volksagen von Pommern. Pag. 346.

Endogsaa i Tunkin og Cochinchina, Sprengel, Biblioth. d. Reisebesch. Bd. 47. Pag. 266, ligesom ogsaa hos Romerne i Oldtiden. (Demsteri, Ant. Rom. Colon., 1619. p. 454).

587.

Har man haft det Uheld, ved at gaa ud om Morgen
at møde en gammel Kierling, saa kan man dog afværge alle
flemme Følger, ved at give hende et Kys.

588.

Har man Modvind paa den Dag, man begiver sig paa
en Reise tilføes, da er det Tegn paa, at man vil blive længe
borte.

589.

Naar Nogen har foretaget sig Noget to Gange, uden at
det er lykkes, skal han kun forsøge det tredje Gang; thi
„alle gode Gange ere tre“.

590.

Sætter Uglen sig om Natten paa Husets Tag og holder
ved med sit Skrig, da varslers det en Ulykke.

591.

Falder en Høne paa at gale, da forestaaer der en Ulykke,
hvilken man dog kan afværge, ved strax at hugge Hovedet
af den.

I Schweiz hedder det: „Eine Henne, die krähet, darf
„man nicht leben lassen, denn sie bringt Unglück. Meistens
„stirbt jemand.“

Bernalesen, Alpenfagen. Pag. 402.

592.

Naar Kragerne vende Jordens Grønsvær, saa er det et
Varfel for Krig.

593.

Flytter Storfen, som har bygget paa Taget, sine Æg eller sine Unger andetseds hen, saa forestaaer der samme Huus en Ildbrand.

Denne Tro er saa gammel, at Sunnernes Ansører, Attila, sluttede sig til Aquileias Undergang, da han saae Storkene drage bort fra Byen. (Jornandes, p. 42. Procop. Bell. Vand. I. 4.) See mere herom i Fædrelandet. 1853. Nr. 49.

594.

Giver Øren Ild fra sig, naar Tømmermanden hugger i Tømmeret af et afbrændt Huus, da varsler det, at det nye Huus ogsaa vil blive ødelagt af Ilden.

595.

Omkommer Gaardhunden i en Ildbrand, da vil den samme Gaard snart brænde igen.

596.

Naar det viser sig, at to Personer paa samme Tid have tænkt paa det Samme, saa skulle de leve endnu et Aar tilfammen.

Ligesaa i Tydsland.

Wolff, Beitr. I. p. 238.

597.

Komme To til at fige det Samme i samme Stund, saa ville de i dette Aar faae nye Kioler.

598.

Finder man en Rist paa sin Finger, uden at vide, hvordan den er kommen, saa bethyder det Giftermaal.

599.

Kløer Gens Hage, da vil der spørges et stægget Liig.

600.

Naar en Ungmøes Hage kløer, vil hun snart erfare en Ungkarls Død.

601.

Naar det kløer i den høire Haand, faaer man Penge.
Kløer det i den venstre, skal man give Penge ud.

P. E. Müller i Skandin. Lit. Selsk. Skrifter. 1805. II. p. 150.

Et gammelt dansk Vers er imidlertid af anden Mening:

„Kløer det i din venstre Næve,
„Saa faaer du Penge at tælle og kræve.
„Kløer det i din høire Haand,
„Kommer en Kreditor ikke med Skaan“.

I England hebdet det: »When the palme of the right
»hand itcheth, it is sure signs he shall receive money».

Wolff, Beitr. I. p. 246, hvor der citeres: J. Milton, Astrologaster etc.

602.

Kløer det høire Die, bethyder det Glæde; kløer det venstre,
da faaer man en Sorg.

P. E. Müller i Skand. Lit. Selsk. Skrifter. 1805. II. p. 104.

Et gammelt Vers siger:

„Blusfer høire Kind eller Die,
„Da faaer du Glæde og Penge i Trøie.
„Blusfer dit venstre Die eller Kind,
„Drager Sorgen i Stuen ind“.

I Schweiz hedder det:

„Wenn's recht Auge bist,

„Ged's nebes gefreuts.

„Wenn lengg Aug bist,

„Ged's nebes feits“ (unglückliches).

Bernalesen, Alpenfagen. Pag. 403.

Grimm, Deutsche Mythol. II. 1071. Ibid. 1233.

603.

Naar Næsen fløer, faaer man noget Ngt at høre. Deraf kommer det, at man siger til En, som er nysgierrig: „Hvad fløer din Næse efter?“

I Tydskland ligesaa.

N. Ruhn, Märkische Sagen. Pag. 387.

604.

Naar det ringer for Dret, saa tales der om En. Er det for det høire Dre, tales der Godt, er det for det venstre, tales der Ondt.

P. E. Müller i Skand. Lit. Selsk. Skrifter. 1805. II. p. 105.

I Rhinlandene hedder det: »Saust dir das Ohr, und du denkst, der oder jener könne wohl so oder so jetzt über dich sprechen, und das Sausen hört sogleich auf, dann hast du recht gerathen«.

Wolff, Beitr. I. p. 239.

Journ. v. u. f. Deutschl. 1790. I. Pag. 142.

I Normandiet: »Le tintement des oreilles designe qu'on parle de vous; si cela a lieu à l'oreille droite, c'est un ami, à la gauche c'est un ennemi«.

I Belgien bider man sig i den lille Finger, naar man mærker, at det ringer for det venstre Dre. Den, som da har talet Ondt, kommer til at bide sin Tunge.

(Wolff, Beitr. I. c.)

At man ogsaa i Schweiz er i denne Tro, sees af Bernasakens Alpenfagen. Pag. 403.

I England siger man det Samme, naar Kinderne brænde.
 „When the left cheek burnes, it is a signe that somebody talkes well of you, but if the right cheek burnes, it is a sign of ill“.

Wolff, Beitr. I. p. 246.

Ogsaa de gamle Romere havde denne Tro.

(Demsteri Ant. Rom. libr. III. cap. IX.)

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1071.

605.

Naar En, i det Samme han lover noget, kommer til at nyse, saa vil han holde sit Løfte. Derfor siger han ogsaa:
 „Det nøs jeg paa!“ til hyderligere Forsikkring.

Det hedder herom i Oversættelse af et Sted hos Michael Scotus i hans Bog de secretis naturæ:

„Hvo der, i Begreb med at indgaa noget Forbund, nyser
 „een Gang, han vide, at som dette lovebes, vil det og holdes.
 „Nøs han derimod tre Gange, staaer Intet ved Magt mere“.

Risøbenhavns Skilberi. 1820. Nr. 20.

I Bayern hedder det ved saadan Anledning:

„Auf daß es wahr wird!“

Leoprechting, Aus d. Lechrain. Pag. 90.

At dette ogsaa var antaget af Grækere og Romere i Oldtiden, sees af Grimms Deutsche Mythol. II. 1071.

606.

Naar Nogen nyser, siger den, som staaer hos: „Gud velsigne!“

I hvilken Udstrækning dette er iagttaget hos forskellige Nationer sees af P. E. Müllers Afhandl. i Skandin. Lit. Selsk. Skrifter. 1805. II. p. 85 seq.

Nogle sige, at denne Stif er fra Pestens Tid, da det, at komme til at nyse, var Tegn paa, at man var befængt med Smitte, hvorfor man da anbefalede ham til Guds Raade og Barmhertighed.

I Videnskab. Selskabs Ordbog hedder det: „Gamle „og ny Folkeslag have antaget det at nyse for et Varsel paa de „om Godt og Ondt; de bade derfor, at dette tvetydige Varsel „maatte vende sig til det Gode“.

En anden Forklaring giver Finn Magnussen i Eddalære. IV. p. 464.

Mere herom i Rjøbenh. Skilberi. 1813. Nr. 65. og G. L. Baden, Smaa Afhandlinger. Pag. 291.

G. B. Tullin, Saml. Skrifter. II. Pag. 80.

Grimm citerer (Deutsche Mythol. II. p. 1070.) en Afhandling i Mém de l'Acad. des Inscr. IV. 325: Morin, «Pourquoi on fait des souhaits en faveur de ceux qui éternuent».

607.

Naar paa den jydskke Vestkyst en Moder, der har sin Søn paa de lange Reiser, svarligen længes efter at faae at vide, om han lever endnu, eller om han maaskee er omkommen i Havet, vader hun ud i Stranden, saalangt ud, at Vandet omfider naaer hende op til Hiertet. Da kalder hun paa ham tre Gange og nævner ham ved hans fulde Navn, og, seer hun ham da ikke komme, er det hende en trøsteligt Tegn paa, at saa maa han vel endnu leve; thi var han omkommen i Havet, maatte han vel nu have vilst sig for hende.

608.

Naar man førstegang om Aaret hører Giøgen kuffe, spørger man den om sin Levetid eller om hvormange Aar, der endnu skulle hengaa, inden det stæer, som man ønsker sig, og da tæller man, hvormange Gange den derefter kuffer.

I Norge og i Sverrig har det desuden særlig Betydning fra hvilken Kant, man hører den.

I Sverrig siger man da som saa:

- » Göker graå
- » Säg mig då
- » Uppå quist
- » Sant og vist,
- » Hur mange År,
- » Jag lefve får» (eller »Jag ugift går»).

og der hedder det, med Hensyn til, fra hvilken Rant den høres:

- » Vestgöken — Bestgöken,
- » Østgöken — Tröstgöken,
- » Nordgöken — Sorggöken,
- » Södergöken — Dödgöken».

I Norge: »Naagauk, Saagauk, Viljagauk og Giliagauk».

Ihre, Diss. de superst. hod. p. 52.

Finn Magnussens Eddalære. IV. p. 458.

I Slesvig og i Holsteen hedder det:

- „Rufuf in Häwen!
- „Wolang schal ik läwen?
- „Sett dy in de gröne Grastht
- „Und tell myn Jarstht!“

I Rauenburg:

- „Rufuf!
- „Spekbuf!
- „Ic bit dy,
- „Seg my doch,
- „Wo väel Iaer
- „Läw ik nof?“

R. Müllenhoff, Sagen etc. der Herzogth. Kiel, 1845. Pag. 509.

I Tydskland:

„Guckguck, Bächenknecht!

„Sag mir recht

„Wie viel Jahr ich leben soll!“

Journal v. u. f. Deutschl. 1786. I. p. 345.

Goeze, Nützliches Allerlei. I. Pag. 372.

Gräter, Idunna u. Herm. I. Nr. 10. 22. März.

Wolff, Beitr. I. p. 210. Ibid. p. 232.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 641.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 265.

I Schweiz hedder det:

„Rufunest,

„Sag mir's best

„Wie manch's Jahr

„Muß ich läbe?“

I Tydskland bruger man ogsaa at tælle sine Penge, medens Gøggen kuffer, da man troer, at de derved forøges.

Journal v. u. f. Deutschl. 1788. Pag. 185.

609.

Om den Karl, som førstegang i Aaret hører Gøggen, fastende, siges at han er „gantet“ af Gøggen, og han vil i det hele Aar have sin Nød med at finde Kreaturer eller hvad andet, han søger. Er det en Pige, som er bleven „gantet af Gøggen“, da vogte hun sig i dette Aar for Ungkarlene, at hun ikke bliver gantet af dem.

I Thyen kaldes dette, „at Gøggen daarer“.

Junge, Nordsiæll. Landalm. Pag. 304.

P. Holmli Progr. Othin. 1774. p. 4.

Den samme Tro gaaer ogsaa i Sverrig.

Oedmann, Chorogr. Bahus. Stockh. 1746.

»Si, lorsqu'on entend le coucou pour la première fois
de l'année, on a le malheur de ne pas avoir déjeuné, on
sera fainéant tout le reste de cette même année».

Wolff, Beiträge. I. p. 232. Anm.

610.

Vil Nogen kende sin tilkommende Lykke i det nye Aar, tager han et Brød, en Kniv og en Skilling, og dermed gaaer han ud at see Maanen, naar „Nyet tænkes“. Naar han da holder sin Psalmebog bag paa Ryggen og lader den falde op imellem Hænderne, saa kan han af den Psalme, han træffer paa som opslagen i Bogen, — om det er en Brøllups Psalme eller en Liig-Psalme, — slutte sig til Resten.

David Monrab fortæller i sit Mss. Nr. 1468.: Den hedenske Christenhed, at han selv i sin Barndom har øvet disse Kunst.

Den Nordsjæll. Landalm. Pag. 215.

Westerbøhl's Beskr. over Svenska Allmogens Sedar. Pag. 23.

611.

Naar en Pige vil vide, hvorlænge det endnu skal vare, inden hun bliver gift, tager hun et langt Haar af sit Baghoved og binder en Ring ved dets Rod-Ende. Naar hun da holder Ringen hængende ned i et Glas, og den kommer i Bevægelse, saa at den berører Glasfod og giver Lyd, saa ville disse Slag sige hende, hvormange Aar, hun endnu skal vente. Slæder Ringen slet ikke mod Glasfod, da er dette et Tegn, at hun enten bliver gift meget snart, — eller aldrig.

Denne Divination skal være den ældste af alle.

„Schon Numa Pompilius soll sich derselben bedient haben.“

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 215.

— Das magische Geistesleben. Pag. 302—3.

612.

Naar en Pige vil vide, hvad for en Slags Mand hun engang i Tiden skal have, tager hun Nøtaarsaften et Glas Vand og hælder smeltet Bly deri. Næste Morgen undersøger hun da, hvad Skikkelse Blyet har taget. Ligner det en Sax, da vil hun faae en Skrædder; ligner det en Hammer, bliver det vel en Smed og faa fremdeles.

Østebetfor smeltet Bly, kan man ogsaa slaae et Æg ud i Vandet og slutte sig til det, man vil vide, af de Figurer, som vise sig.

P. E. Müller i Skand. Lit. Selsk. Skrifter. 1805. II. p. 106.

Foerfom, Samling af danske Landflabsord. Pag. 35.

Westerdahl, Svenska Almog. Sebar. Pag. 22.

Ihre, Diss. de superst. hod. p. 53.

Afzelius, Svenske Saga-Häfdar. II. p. 136.

Goeze, Nützl. Allerlei. III. Pag. 359.

Tharjander, Schaupl. I. Pag. 83.

Journal v. u. f. Deutschl. 1787. Pag. 456. Ibid. II. 342.

Gräter, Idunna u. Herm. I. 1812. Dec.

Mythen u. Gebräuche des Volks in Oesterr. Pag. 348.

Feoprechting, A. d. Fechrain. Pag. 206.

Bernalesen, Alpensagen. Pag. 344.

Wolff, Beitr. I. p. 231.

Grimm, Deutsche Mythol. II. Pag. 1072.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 259.

613.

Nøtaarsaften have unge Karle eller Piger for Skik, naar de ville vide, hvo der skal blive deres Hiertenskiær, at strive afskillige Navne paa smaa Sedler, som de da lægge under Hovedpuken, thi saa drømme de om ham eller om hende, som det engang skal være.

614.

Naar en Pige ønsker at vide Navnet paa den Person, som skal blive hendes tilkommende Mand, kan hun tage en

„Ni=Vrt“, det er en Vælg med ni Vrtter, og hæfte den fast over Døren ind til Stuen. Hun maa da give Agt paa, hvem der gaaer ind og ud, thi den, der først er gaaet tre Gange giennem Døren, efterat Vælgen er sat op, hans Navn skal hendes tilkommende Kærester ogsaa bære.

Pigesaa i Tydsffland.

Wolff, Beitr. I. p. 210.

615.

Naar man har strækket den hele Skal af et Æble og da kaster den bag ud over sit Hoved, kan man ved at give Agt paa, hvilket Bogstav den kommer til at ligne mest, saaledes som den ligger paa Gulvet, faae at vide, med hvilket Bogstav den Tilkommandes Navn begynder.

Wolff, Beitr. I. p. 210.

616.

Pigerne i Jylland, — naar de ville have at vide, om de i det tilkommende Aar skulle blive trolovebe eller gifte, — lægge tre Tallerkener omvendt paa Bordet. Under den ene lægges der da en Barnehue, under den anden en Ring, og under den tredje — Ingenting. Nu kaldes da Pigen, som spørger, ind for at vælge en af Tallerkenerne. Faaer hun Ringen, skal hun blive trolovet, faaer hun Barnehuen, skal hun blive gift, og vælger hun den tredje, saa maa hun have Taalmodighed endnu et Aar.

617.

For at faae at vide, hvilken Afgrøde der i det kommende Aar skal lykkes ham bedst, tager Bonden paa Nypaars Aften fire Stykker Brød, og paa hvert af disse kommer han en lille Skat Brød, figende, idet han lægger det ene efter det andet

Stykke paa en Tallerken: „Dette er min Rug! — Dette er mit Korn! — Dette er min Havre! — Dette er min Voghvede!“ eller hvad anden Sæbart, han har lagt eller vil lægge i Jorden. Derefter sætter han Tallerkenen ned paa Gulvet til Hunden, som har været tilstede og har hørt, hvad han har sagt, og giver da Agt paa, hvilket Stykke Brød Hunden æder først, thi alt efter som den vælger, vil ogsaa Sæden trives bedst i Marken.

618.

Eller ogsaa tager Huusbonden, samme Aften, Brødkniven og sætter for hver Slags Sæd et Stykke Brød paa det blanke Knivsblad, stikker saa Kniven fast i en Viælle under Loftet, og om nogen Tid seer han efter, hvilket Stykke Brød der har sat mest Rust paa Kniven, og saadan faaer han da at vide, hvilken Sædmark vil give den bedste Høst.

619.

Naar en Pige vil see sin tilkommende Mand, stiller hun paa Hellig Tre Kongers Aften to Kys foran sit Speil, førend hun gaaer tilfængs og siger som saa:

„Jeg beder Jer, hellige Konger tre!
 „I mig i Nat ville lade see,
 „Hvis Dug jeg skal brede,
 „Hvis Seng jeg skal rede,
 „Hvis Navn jeg skal bære,
 „Hvis Brud jeg med Jer skal være!“

Dette kunne de ogsaa foretage paa Lucie Dag (13de Dec.), og da sige de som saa:

„Lucie, den blive
 „Skal fly mig at vide,

„Hvis Dug jeg skal brede,
 „Hvis Seng jeg skal rede,
 „Hvis Kiærest jeg skal være,
 „Hvis Barn jeg skal bære,
 „Hvis Arm jeg skal sove i!“

Den Nordfiæll, Landalm. Pag. 216.

Nyerup, Alm. Moerskabslæsn. Pag. 200.

620.

Naar Piger eller Karle ønske at vide, hvo af dem der skulle stifte og hvo der skulle blive ved Huset, have de for Skik at sætte sig ned paa Gulvet og da, En efter Anden, at kaste en Sko bagover Hovedet henimod Døren. Falder Skoen med Hælen imod Døren, tyder det paa, at Vedkommende skal blive, men vender Taaen mod Døren, det Modsatte.

Holmii Progr. Othin. p. 7.

Junge, Den Nordfiæll. Landalm. Pag. 304.

Risøbenh. Skilberi. 1819. Nr. 103.

Goeze, Mühl. Allerlei. III. Pag. 359.

Journal v. u. f. Deutschl. 1788. II. Pag. 429.

Bernalesen, Mythen u. Bräuche in Oesterr. Pag. 349.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1072.

Finn Magnussen. (To hist. cal. Unders. p. 139—40) sætter denne Leeg i Forbindelse med en gammel, hebenst Skik, kaldet „Eldborgs Skaal“.

621.

Nytaarsaften lagde den gamle Vedstemoder smaa Saltbrynge paa Bordet, — en for hver af dem alle, som hørte til Huset. Den, hvis Saltbrynge næste Morgen fandtes at være gaaet i Væge, meentes da at skulle dø, inden Aaret var omme.

H. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 88.

622.

Det er en ældgammel Skik paa Landet, ved St. Hans-Dag at plukke den saakaldte St. Hans-Urt, „Valders Braa“

(Supercilium Balderi) og at sætte den i Viælterne under Loftet, for deraf at slutte sig til det Tilkommende. Saalebes pleier Pigen at sætte en op for sig og en for Riæresten, og hvis disse to Planter da vore sammen, bethder det Drøslup. Huusfaderen sætte dem op for Børn og Paarsøende, at han deraf maa kunne see, om disse skulle have et langt Liv eller et staffet. Vøger Urten op mod Loftet, da er det godt Tegn; men vøger den nedad, bethder det Affældighed og Død.

Ge. Sorterupii Prodrom. Cal. Arctoæ gentis. 1772. Mss. Nr. 1466. p. 97.

David Monrab, Den hebenste Christenhed. Mss.

Finn Magnussen, To hist. cal. Unders. p. 169—70.

Denne Plantes botaniske Navn skal være Sedum Telephium.

623.

Der har i gamle Dage været „flege Mænd“, som besynderligen vidste at „vise det Stiaalne igien“, naar man i saadan Anledning henvendte sig til dem, eller lod dem talde. Især var der iblandt Præsterne afstillede, som havde gaaet i den sorte Skole i Wittenberg og der havde lært Sligt. Saabanne kienbtes blandt Andet derpaa, at de ikke havd Strømpebaand om det høire Been.

S. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 89.

Goeze, Natur und Menschenleb. V. Pag. 4.

Ibid. Pag. 53.

Journ. v. u. f. Deutschl. 1790. II. Pag. 389.

624.

Men imod alle saabanne Midler til Opdagelse, siges det dog, at Thyen kan sikke sig, blot ved at lægge en Stilling paa det Sted, hvor han har taget det Stiaalne, thi saa kan det ikke vises igien.

625.

Paa Mols sigte de, at Thyen kan sikke sig mod Efterstræbelser, naar han iagttager, at gaa baglænds med Thyekosterne til Markstielliet og der forretter en Rødtørstighed.

626.

Her bemærkes i Forbigaaende, at det blandt Almuen hedder, at der skal gives en Urt, som faaer alle Laase til at springe op af sig selv, og af saadan Urt ere Mestertdyene i Besiddelse.

Paa Island hedder det, at denne Plante, »piovarot«, kun voxer under Galgen, og at den har en stærk Rod, som det koster Livet at trække op, hvorfor man bruger at binde en Hund til den for at faae den op. Men det koster Hundens Liv.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen. p. 178.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 924.

Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 205.

627.

I Island have Thyene i gamle Dage brugt at indse i deres Klæder enten „en Korsbvid“, (en gammel Mønt), et Stykke af en Thyelænke eller et Stykke Træ af Galgen, for derved at undgaa at blive paagreben.

Hübertz, Aktstykker, vedk. Aarhuus. III. p. 31.

628.

Der siges ogsaa, at naar en Ugierningsmand, inden Solen staaer op, kan naa at slaa tre Slag paa tre forskjellige Kirkebøre, saa er han i Sikkerhed.

Et. Et. Blichers Noveller. (1857) III. Pag. 22.

629.

I et gammelt Haandskrift, betitlet „Chyriannus“, har man en Formular, som tilforn brugtes, naar der skulde „vises igien“. Deri hedder det som saa:

„Første Mandag efterat der er stiaalet fra dig, „eller første Mandag, efterat Nøet er tændt, da „staae tibligt op om Morgenens førend Solen og „gaa ind i dit Kammer for dig selv i Centrum, gjør „saa tre Kors for dig paa Jorden. Og, naar du „gør det første Kors, da siig: „Abraham skal binde „dig!“ Og, naar du gjør det andet Kors, da siig: „Jacob skal holde dig!“ Men, naar du gjør det „treble Kors, da siig: „Salomon, den Viseste, som „aldrig noget Menneſte (kan) igiendrive, skal binde „dig ved det hellige Kors, der blev begravet i det „hellige Bierg, Raſtvori, ligesom den hellige Her, „Helene“.

„Vær nu den Thy ſtedſe iveien! Forhøbd ham „Dag og Nat og den Vei, som Vorherre, Jesus „Christus, gif paa til ſin Pine og Død. Før mig „den Thy hid igien, inden 24 Timer, og førend han „æder eller drikker!“

„Vor Herres Jesu Christi Kors! før mig den „Thy hid af Øſten! (Fader vor). Vor Herres Jesu „Christi Kors! før mig den Thy hid af Veſten! „(Fader vor). Vor Herres Jesu Christi Kors! Før „mig den Thy hid fra Sonden! (Fader vor). Vor „Herres Jesu Christi Kors! før mig den Thy hid af „Norden! (Fader vor) — med det Guds, han ſtial fra „mig (Navnet), ſaa led og tung og træet, ſom Jesus, „vor Frelſer, var, da han bar ſit Kors til Golgatha,

„— saa ræb og bange som Judas var, da han be-
 „kiendte, at have forraadt Jesus uskyldeligen!

„Du skal nu herefter aldrig finde No paa Forbe-
 „rige, førend Bandet over dig lægger Bro. — Du
 „skal nu herefter aldrig større No faae i Forberig,
 „end Herodes havde, som Luus og Orm opaad, for-
 „inden det igienkommer, som du stial fra mig den
 „Dag eller Nat (Datum), førend du æder eller drikker!

„Jeg maner og besværger Eder, alle Engle,
 „Patriarker, Propheter, Vasunere og Martyrere!
 „Og jeg maner og besværger Eder alle, I Dæble,
 „som ere i Helvede og i Forberige, under den Høie-
 „stes og Forhøydendes Magt og Kraft, at I strax
 „maa føre mig Thyen hid igien, inden 24 Timer!

„Jeg maner og besværger Eder, Sol og Maane
 „og alle lyse Stierne paa Himmelen! at I ei stinne
 „over den Thy!

„Jeg maner og besværger Eder, Jord og Vand!
 „at I ei bære den Thy, som stial fra mig (Navnet)
 „den Dag eller Nat (Datum), men lade ham bære
 „det Stiaalne tilbage inden 24 Timer, førend han
 „æder eller drikker, sidder eller ligger, hviler eller
 „sover, i Guds Ords Navn!“ (Fader vor).

Sevnfør Formularen til den katolske Kirkes store Ban, meddeelt
 efter Aftonbladet i Fædrelandet. 1860. Nr. 82.

I Hertugdømmerne har man betient sig af følgende Signe-
 formular:

„Mutter Maria reiste wohl über das Land,
 „Sie hat ihr liebes Kind bei der Hand.
 „Da kamen die Diebe und wollten stehlen.
 „Da sprach sie zu St. Peter: Binde!

„St. Peter sprach: Ich habe gebunden
 „Mit eisernen Banden
 „Mit Gottes Handen!
 „Du Dieb und Diebinn sollst gebunden sein!
 „Wiederum sollst du stille stehen
 „Und nirgends hingehen.
 „Du sollst stehen als ein Stock
 „Und starr sehen als ein Bock.
 „Und zählen all das Gras, das auf der Erde wächst.
 „Wiederum sollst du stille stehen
 „Und nirgends hingehen
 „Sollst stehen als ein Stock
 „Und starr sehen als ein Bock,
 „Und zählen die Sterne, die am Himmel stehen.
 „Wiederum sollst du stille stehen
 „Und nirgends hingehen
 „Du sollst stehen als ein Stock,
 „Und starr sehen als ein Bock,
 „Und zählen den Sand, der liegt am Meeresgrund!
 „Wiederum sollst du stehen
 „Und nirgends hingehen.
 „Du sollst stehen als ein Stock,
 „Und starr sehen als ein Bock,
 „Bis ich dir mit meiner Zunge Urlaub gebe!
 „Den Himmel gebe ich dir zu deiner Hütte,
 „Und die Erde zu Schuhen deiner Füße!
 „Amen! in des Teufels Namen!“

R. Müllenhoff, Sagen der Herzogth. Pag. 517.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 121.

Naar man vil vise igien, skal man sige og gjøre som
 saa: „Jeg staaer nu op af min Seng, som Vor Herre, min

„Frelser, Jesús, stob op af sin Grav en Paaste-Morgen, og „bandt Diævelen i Helvede til Smerte og Pine!

„Nu binder jeg, du Thy! til Smerte og Uro, du som „stjal fra mig (den eller den Dag).

„Ingen No skal du faae, før du bærer det stiaalne Guds „tilbage igien til mig!

„Firaturen drye, Fugium drye, Beelsebub drye dig!

Tag saa en Spanb Vand, en Torsdag Morgen og sæt den hen for dig, og læs:

„Satan forgaes af Sönden! Satan trille af Norden!

„Satan privas af Østen! Satan udrias af Vesten!

„Alle fire Verdens Diæble! Ied mig den Thy hid, som „stjal mit Guds (den eller den Dag) fra mig!“

„Nævn saa det Steb, hvor det Stiaalne skal gives igien og „kast saa Ild i Vandet 3 Gange, da kommer Thyen med Rosterne.

„Begiærer han Noget, da giv ham Intet!“

630.

Man kan ogsaa labe en Smed „flaa Diet ud“ paa Thyen, hvilket kan stee, om han end er langt borte. Dertil behøves fornemligt et Søm, som er hærdet tre Torsdag-Nætter paa en særegen Maade og i Diævelens Navn. Og saa hedder det ogsaa, at Bonden hertil bruger en Træsko. Dette Søm flaaes da ned i Jorden med visse Formularer, og træffer Smeden at flaa Sømmet ned paa et Steb, hvor en Hest har sat Sporet af sin Hov, saa bliver den Hest lam paa det Been, som har sat Sporet.

David Monrad, Den hedenske Christenhed. Mss.

Holberg, Peder Paars. II. 3.

Holbergs Uden Hoved og Hale. Prolog. 2.

Werlauffs Antegn. Pag. 164.

Den Nordfjæll. Landalm. Pag. 213.

Afzelius, Svenska Sago-Häfder. I. p. 20.

Paa Island have de kloge Mænd til dette Brug „en Thorshammer“, smeddet af Klokkemalm, som tre Gange er stiaalet og hærdet i Menneſteblod paa en Pinteſe-Søndag, medens Præſten læſte Evangeliet og Epiſtelen. Tillige har han af ſamme Malm et Søm, smeddet paa ſamme Maade, hvilket han, naar et Thyveri ſkal opbages, ſlaaer ind i Hammerens Hoved, i det han fremſiger en Formular: „I augu Vigfödurs! — i augu Valfödurs! — i augu Asa Thors!“ Thyven vil da blive befalben med en Shgdom i Dinene, ſom tvinger ham til at bringe det Stiaalne tilbage.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen. p. 101.

631.

Var Thyven, ſom efterſporedeſ, en af Huſets Thynde, ſaa brugte Huſbonden, „at lade Soldet løbe“.

Dertil tog man da et Sæbſold, ſom blev hængt paa Spidsen af en „arvet“ Sax, og medens Soldet ſaaledeſ hang mod Sagen ved Træſpaanen, nævne de han da Navnene paa alle ſine Thynde, Et efter Andet, agtpaagivende, om Soldet rørte ſig ved noget Navn og ſigende derhos, hvad man havde ham eller hende miſtænkt for.

I Niels Hemmingſens Bog om Trolldom. Righh. 1618, hedder det: „Vore Trolbſold bruge met Spaa-
„dommen nogle Ord af den halfftrediviesindſtiuende
„Pſalme, huilde de læſe eller mumler offuer et
„ſaald, ſaa ſigendis: „Naar du ſeer en Thyff, da
„løber du met hannem“ og derefter nævnes: „Saaldet,
„Sagen eller Nøglen, ſom dertil brugis“.

„Dette faldeſ Coſcinomanti og ſkal have ſin Oprindeliſe fra Thaldaerne, hvilke ved Hiælp af et Sold og en Sax meſterligen kunde opbage enhver Thy.“

Den Nordſiæll. Landalm. Pag. 213.

Af dette Middel har man ogsaa betient sig, for at finde Vand. Der giorbes da adskillige Spørgsmaal angaaende, hvor man skulde grave Brønden, hvilke Solbet besvarede.

H. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 92.

N. Hansen, Archiv for Skolevæsenet. II. Pag. 389.

R. Ryerup, Om Overtro (Hesperus af R. E. Rhabef. VII. Pag. 503).

Ihre, Diss. de superst. hod. p. 55.

Goeze, Natur- u. Menschenleben. II. Pag. 268.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1062.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalters. Pag. 217.

Schindler, Das mag. Geistesleben. Pag. 303.

I England hedder det: »That if any thing be lost among
»a company of servants, with the trike of the Sive and the
»Scheares it may be found out again and who stole it».

Wolff, Beitr. I. p. 245.

632.

Man har ogsaa anstillet saadan Undersøgelse ved Hjælp af en „arvet“ Sax og en „arvet“ Psalmebog. Man lagde da Saxen ind i Psalmebogen saaledes, at Saxepinene stak frem, og bandt da Bogen fast til med et Baand. Naar disse Forberedelser vare giorte, maatte to Personer træde frem ligeoverfor hinanden, for paa deres udstrakte Pegefinger at bære Bogen ved kun at berøre hver sit Saxepie. Imedens de da holdt Psalmebogen saaledes hæengende imellem sig, bleve alle Husets Folks Navne nævnte, Et efter Andet, og ved hvert Navn blev der sagt af den Ene: „Han (Navnet) har stiaalet det! og af den Anden: „Nei, han har ikke!“ Men, naar det rigtige Navn kom, dreiede Bogen sig, — og Thyen var opdaget.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1063.

Schindler, Das mag. Geistesleben. Pag. 303.

633.

Som endnu et andet Middel til at opdage en Thy i Huset brugte Husbonden ogsaa at samle alt sit Thynde omkring

Ordet, og efterat have taget en stor Brødkniv i Haanden, lod han dem alle binde for Dinene. Derefter befoel han dem at knæle ned paa det høire Knæ og at lægge den høire Tommelfinger paa Vordkanten. Naar alt dette var i Orden, sagde han som saa:

„Naar jeg siger Ordet fra Eet til Thy,

„Saa gaaer Fingeren af min Thy!“

hvorved det da som oftest viste sig, at den, som havde stiaalet, traf i rette Tid sin Finger tilbage.

Holbergs Hæxeri eller blind Alarm. III. 4.

634.

Om Skatte, som ligge i Stiul under Jorden, og om hvorledes de findes og optages, er der alt imellem Følkesagnene fortalt Abkilligt. Men, da Saabant ogsaa maa omtales mellem Almuens overtroiske Meninger, bliver det her at tilføie, at hvor en Skat ligger stiult, der forraades det som oftest ved, at der ved Nattetid sees at brænde Rys over Stedet.

Hesperus af Rahbel. VIII. Pag. 486.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen p. 70.

635.

Den, som vil søge en Skat, og som forstaaer sig paa Sligt, tager da en Vaand, som han med særegen Kundskab har staaet af en Piil, og med denne i Haanden, søger han, indtil han mærker, at Pilevaanden ligesom springer eller bøier sig i hans Haand, og der graver han.

I Hertugdømmerne hedder det herom:

„Ist man ungewiß über die Stelle, (wo Schätze liegen)
„so nimmt man die Wunschestruthe; der Zweig einer Haselstaude
„mit gabelsförmigen Ausläufern wird abgeschnitten, die Aus-

„läuferspizen werden zwischen Daumen- und Zeigefinger gehalten, daß die Ruthe sich in die Höhe streckt; ist nun ein Schlag in der Nähe, dann neigt sich die Ruthe ihm zu — —“

A. U. Hansen, Characterbilder. Hamb. 1858. Pag. 9.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 926—27.

Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 206.

H. Mayo, Wahrheiten im Volksaberglauben. Leipz. 1854. Pag. 3 seq.

Cte de Tristan, Recherches sur quelques effluves terrestres. Paris. 1829.

636.

Medens han da graver efter Skatten paa det Sted, hvor det har viist sig, at den ligger, maa der ikke tales et Ord, ihvorvel det aldrig mangler paa Fristelser, eftersom de Underjordiske paa alle optænkkelige Maader søge at forhindre, at Skatten tages. Derfor giælber det dernæst, naar Skatten kommer tilsyne, at kunne „fæste den“, hvilket enten kan skee, ved at affyre en Bøsse henover Hullet, eller ved at lægge Staal paa den, hvorved de Underjordiske fordrives.

637.

Paa Færøerne have Dykkerne, naar de gik ned paa Havsens Bund, for at optage Skatte, tilforn ligeledes betient sig af Staal, som de lagde paa hvad de fandt og siden vilde optage. Og det fortælles endog, at de paa denne Maade engang have „fæstet“ en løst, omdrivende De, kaldet Svineøen.

L. J. Debes, Færoa. Kbhvn. 1673. Pag. 21.

638.

„Søndagsbørn“ kaldes de Menneſter, som ere komne til Verden paa en Søndag, og om saadanne siges, at de baade ere „ſhenske“ og „fremshnede“, idet de ikke blot kunne

see meget, som foregaaer rundt om, hvilket er forborgent for alle Andre, men ogsaa kunne see ind i Fremtiden og forudsige Dødsfald og andet Saadant.

Oftere, siges der, skulle disse have seet, hvor ingen Anden saa Noget, hele Viisfærder komme ud af et eller andet Huus i Gaden, og at vandre i Række saa grangiveligt, at de endog have kunnet kende Personer, der vare med i Følget. Og en Tid efter er et Dødsfald indtruffet i det samme Huus, og det samme Følge er af Alle seet drage igiennem Gaden. Dette kaldes „Viisfærde“.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 325.

Westerdahl, Beskr. om Svenska Allm. Sebar. Pag. 32.

Goeze, Nützliches Allerlei. III. Pag. 42.

Journal v. u. f. Deutschl. 1785. II. 327. Ibid. 1787. II.

344. Ibid. 1788. Pag. 428.

K. Maurer, Isländische Volkssagen. p. 90.

Schindler, Das magische Geistesleben. Pag. 92.

639.

„Spenst“ kan man blive ved at se ind igiennem Nøglehullet paa en Kirkedør.

Solberg, Uden Døved og Hale. I. 4.

Verlauff, Antegn. (1858). Pag. 384.

Paa Island hedder det, at de Fremspænde (skygnirmen) have denne Egenkab deraf, at de ved deres Daab ikke have faaet Vandet over Hinderne.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen. p. 88.

640.

Man skal ogsaa kunne blive „spenst“ ved at see ind igiennem sin egen venstre Arm.

At denne Tro er nedartet fra Oldtiden, sees af Stephani Not. til Saxo Gram. Lib. II., ligesom ogsaa af Stierne Odds Draumur, p. Rymbegl. Hafnæ, 1780. p. 28.

I Tybskland hedder det, at man bliver „shensf“ ved at see „durch ein Elfenloch“, det er, et Hul i et Træ eller, hvor en Knast er trykket ud af en Planke.

Büsching, Böschentl. Nachr. III. Pag. 191.

641.

Paa Mors siges der, at naar man koger Suppe paa en hvid Hugorm og spiser denne Suppe, saa faaer man ikke blot en ualmindelig god Forstand, men kan endog blive „shensf“.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 579.

I Sverrig hedder det, at man bliver fremshnet, naar man spiser en „Ronge-Snog“.

Afzelius, Svenska Sago-Häfder. II. 173.

642.

Gaaer En, paa en Nypaars Aften ved Solens Nedgang, op paa Kirkegaarden og der tager en Grøntørv, som han lægger paa sit Hoved, da vil han faae at see, hvorlunde alle de, som skulle dø i næste Aar, vandre om mellem Gravene.

643.

Naar man bestryger sine Dienlaag med Blod af en Slaggermuus, saa bliver man „natshnet“.

644.

Vil Nogen vide, hvo der skal dø i næste Aar, behøver han blot Nypaars Aften at gaa udenfor Huset, tage Gravmuld paa sit Hoved og lige ind giennem Vinduet. Alle de, der skulle dø i Aaret, vise sig da for ham med Ansigterne i Raffen.

Foersom, Samling af danske Landstabsord. Pag 36.

645.

Naar der Jule-Aften fibbes tilborbs, og Nogen vil vide, om En af de Tilstedeværende skal dø inden næste Juul, da kan han erfare dette, ved stiltiende at gaa udenfor og lige igiennem Vinbuet. Thi den, som han da seer fibdende ved Bordet uden Hoved, vil dø i det kommende Aar.

P. Holmii Progr. Othin. p. 4.

David Monrad, Den hedenske Christenhed. Mss.

646.

Naar man Nytaars Aften kommer ind i Stuen, hvor Folkene fibde, og har et tændt Lys med sig, skal man see efter Skyggerne paa Væggen, thi, er der en Person, hvis Skygge viser sig uden Hoved, saa vil han være død inden næste Nytaars Aften.

I Tydskland hedder det: „Wenn am Weihnachten oder Neujahrsabend die Lichter eines geputzten Baumes (Juletræ) „angezündet sind, darf man nur die Schatten der in der Stube „befindlichen Personen betrachten, um diejenigen zu entdecken, „welche im folgenden Jahre sterben; sie erscheinen im Schatten „ohne Kopf“.

Journ. v. u. f. Deutschl. 1786. II. Pag. 250.

Gräter, Idun. u. Hermod. I. p. 24.

Bernaleken, Mythen u. Bräuche im Oesterr. Pag. 338.

Schindler, Das magische Geistesleben. Pag. 92.

(Varsler om Døden).

647.

Det er en gammel Tro, at ethvert Menneſte har sit „Baerdhjr“, hvilket er samme Menneſte ganſte ligt i Sindet og advarer, naar Noget ſkal hændes.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 641.

I Norge hedder det, at hvert Menneske har sin „Ham“.

P. Hansen, Archiv for Skolevæf. II. Pag. 385.

Schindler, Das magische Geistesleben. Pag. 95 seq.

648.

„Vaerstand“ kaldes et Væsen, som lader sig see eller høre før et Menneskes Død. Der siges saaledes: „Vi saae hans Vaerstand i dette eller dette, førend han døde“. Mest menes der „at ga' Vaerstand“ for smaa Børn.

Molbechs Dial. Lexik. Pag. 642.

649.

Fraværendes Dødsfald tilkienbegives stundom derved, at der tre Aftener efter hinanden bliver banket tre Slag paa Døren.

650.

Naar Nogen dør borte fra sit Hjem, hedder det, da kan han i sin Dødstund tilkienbegive det for sine Kiære derhjemme, enten ved at vise sig for dem i sin daglige Færd, eller lade sig høre i den vanlige Maade at komme paa.

651.

„Helrakker“ kalder Almuen en vis Lyd i Luften, retsom af givende Hunde, og hvor den høres, der forestaaer Død og Ødelæggelse.

Videnstab. Selsk. Ordbog.

I Norge kaldes denne Lyd „Vaerfkrig“, og der høres den fra Havet.

P. Hansen, Archiv for Skolevæf. II. Pag. 361.

652.

Det siges, at der undertiden i Helsingør høres udefra Sundet en vis syngende Lyd, som er let at stielne fra Havets

færdvanlige Brusen, og da hedder det imellem Lodsferne: „Saa, — nu vil Søen have En!“ Og det skal da næsten aldrig feile, at der jo spørges, at en eller anden Lods eller Færge-mand har sat Rivet til derude.

653.

Hvis der Nytaars Aften viser sig i Aften paa Skorfstenen, naar Pigen klapper Aften sammen, ligesom Sporet af en Menneskefod, saa bethyder det et Dødsfald i det følgende Aar.

654.

Naar Talgen bliver staaende paa et brændende Lys uden at smelte, da kaldes den, naar den bøier sig udad „en Høvle-spaa“, og varsler Døden paa den Side, hvor den vender hen. Men bøier den sig indad, kaldes den „en Brude-hank“ og varsler snartligt Brudslup.

„En Høvlespaan i Lysket bethyder Død!“

Dehlensklægers St. Hans Aften Spil.

H. Bierregaard, om Overtro. Pag. 18 og 86.

655.

Hændes det Nogen, som kommer til en Gartner, for at udsøge Raalplanter, at han træffer paa en Plante af en sær, hvid Farve med lys og krøllet Kant, da varsler dette Døden. Saadanne Raalplanter kaldes derfor „Liigkaal“ eller „Død-ningekaal“.

Blikker, Venlige Forestillinger til danske Bønder. P. 17.

656.

Opbager man, at man i længere Tid, uden selv at mærke det, har staaet og seet paa sine Hænder, saa vil der spørges Liig i Husket.

657.

Finder man om Morgenens paa sit Begeme blaa Pletter, da er det „Døbningekneb“, som varsle Slægtninges eller Venners nærforestaaende Død.

Sixti Aspach, Diss. de var. superst. p. 7.

Olivarii Diss. de superst. quibusd. Danor. Havnæ. 1740.

Folberg, Peder Paars 1. 4.

Mannhardt, German. Myth. p. 617.

658.

Kommer man ved Uforsigtighed til at flukke et Eys paa Njtaars Aften, saa vil der komme Liig i samme Huus inden Aarsdag.

Andre sige, at den, som af Vanvare flukker Eysen Njtaars Aften, vil dø inden Aarets Udgang.

Finn Magnussen, To Unders. p. 142.

659.

Farer der en kold Ghysen over En, da hedder det „at Døden gaaer over hans Grav“.

„Es läuft ein Männchen über mein Grab!“ hedder det i Flandern.

I Franrig lægger man ogsaa Mærke dertil.

Wolff, Beitr. I. p. 214 Ibid. p. 251.

660.

Naar man hører en vis, underlig Banken inde i Væggen, ret ligesom af et Uhr, da er det „Døbninguhret“, der varsler Dødsfald der i Huset.

I Island kalder man det „Væggestorken“, og i Norge „Væggesmeden“.

P. Hansen, Archiv for Skolevæf. II. Pag. 365.

S. Bierregaard, Om Døvtro. Pag. 18.

I Schweiz hedder det: „Wenn sich „der Goldschmid“ in den Wänden hören läßt, der ein Geräusch macht, wie wenn eine Uhr ginge, so stirbt einer aus der Verwandtschaft.

Bernaleken, Alpensagen. Pag. 403.

Schindler, Der Aberglaube des Mittelalt. Pag. 174.

661.

Brænder Huset i Sygestuen mat, da vil den Syge dø.

662.

Høres der ved Nattetid i Huset en Støien og Færden, ligesom ved Tilberedelserne til en Begravelse, — en Aabnen og Lukken af Skabe og Kister, helst af dem, hvori Liigtøiet gemmes, — saa varskles der et Dødsfald.

663.

Troer man, at have seet en Liigtøiste i Gaarden, da vil Nogen snart have den behov.

664.

Skeer det ved Dagningen, at der falder en Steen ud af Dødens Hvælving, saa er ogsaa dette et Varsel for Døden.

665.

Naar Snedkeren lægger sig til at sove i Høvlespaanerne og da hører nogen Varm i Tømmeret, eller han føler ligesom et Slag for sine Fødder, saa veed han, at der ret strax vil blive bestilt en Kiste.

A. U. Hansen, Characterbilder. Pag. 10.

666.

Undertiden kan det hændes, at man i Stuen, hvor man er, fornemmer ligesom Lugten af en Liigtøiste, eller hører et

Slag paa Døren eller paa Loftet. Vil man da vide, om Saadant er et Varsel, saa siger man ganske høit: „Er dette Varsel, saa varsele igien! Naar det da ikke gientages stærkere end førstegang, saa har det Intet at betyde.

667.

Naar Gryden synger over Ilden, saa vil der spørges Liig.

668.

At høre Faarekylinger i Sovestammeret, ligesom ogsaa at finde Knappenaale uden Hoved paa Stuegulvet, varslar Død.

669.

Er det første Lam, der om Aaret fødes i Faarestalben, et sort, da skal et Liig bæres ud af Gaarden, førend Aaret er ude.

670.

Naar Hunden æder Græs, varslar den Død. Andre sige, at det kun betyder, at den er syg.

671.

Naar Hunden inde i Stuen lægger sig paa Bugen, strækker sine Forpoter mod Udgangsdøren og lægger Snuden derimellem, „saa vil den have Liig ud af Huset“.

Güberg, Bestr. over Vers. Pag. 288.

672.

Naar en Hund vedholdende tuder, da varslar den Død paa den Kant, hvorfra den vender Snuden.

3 Island kaldes en saadan Hund „Liighunden“.

P. Holmii Progr. Othin. 1773. p. 3.

Sixti Aspach, Diss. de variis superstitionibus. p. 7.

Th. Bartholini Acta med. & philos. hafn. Hafniæ. 1677.

V. p. 135.

H. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 86.

B. Hansen, Arch. for Skolevæs. II. Pag. 367.

Demsteri Antiq. Rom. Colon. 1619. p. 455.

Bräuners Curiositeten. Pag. 499.

„Was erstlich der ungewöhnliche Heulen der Hunde be-
„deutet, so haben dasselbe die Alten allzeit für ein böses
„Zeichen gehalten. Lipsius hat viel Historien davon erzählt,
„cent. I. ad Belg. ep. 14, und schreibt Freudius in Ge-
„wissens Fragen von Zaub. Pag. 187.“

Erasm. Francisci Hölischer Proteus. p. 1002.

Tharxander, Schauplag. Pag. 258.

Journ. v. u. f. Deutschl. 1786. p. 389. Ibid. 1790. II. p. 29.

I Erzgebirge hebber det: „Heulen die Hunde auf der
„Straße, so entsteht ein Feuer in der Nähe, oder es stirbt
„eine Person in der Nachbarschaft“.

Ibid. 1787. I. p. 261.

673.

Naar Præsten er kaldet til en Shg, og hans Bogn holder
for Døren, skal man give Agt paa det fiernere Og for Bognen,
thi dersom det løfter paa Hovedet, er det Tegn paa, at den
Shge dog vil komme sig, men hvis ikke, varsler det Døden.

P. Holmil Progr. Othin. 1774. p. 5.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1089.

674.

Sætter en Krage sig paa et Shgehiem, da er det Tegn
paa, at den Shge vil dø.

Paa Island ligesaa.

K. Maurer, Island. Volkssagen. p. 170.

675.

„Eiighvalpen“ er Navnet paa en stor Ugle, hvis Strig
bebuder Eiig i Huset.

Molbechs Dial. Per. Pag. 324.

676.

Sløve Ravnene strigende henover Kirkegaarden, vil snart et Menneske der i Øien dø. Men sløve de over Dødens Gaard, da giælber det kun et af hans Kreaturer.

(Døden).

677.

Derfom der i den Seng, hvori den Døende hviler, er Fæder af vilde Fugle i Øynerne, saa drager det Tiden ud for den, som skal sove hen.

678.

I gamle Dage var det Skik, naar Nogen laa paa sit Yderste, at man lod Klokkerne i Kirkeetaarnet lyde for Siælen, mens den foer op til Himmelen.

Den Norbsjæll. Landalm. Pag. 208 citerer Levens 2. 22. 40.
Danste Biser fra Middelalder. IV. Pag. 361.
Nolbechs Dial. Fagil. Pag. 186.

679.

De, som staa omkring den Døendes Leie, maa ikke græde eller lade falde Taarer paa Sengen, thi dette vilde forsthyrre den Dødes Ro i Graven.

Sixti Aspach, Diss. de var. superst. p. 15.
Finn Magnussen, Eddal. IV. p. 452.
K. Maurer, Isländ. Volkssagen. p. 313.
Westerdahl's Vefkr. Pag. 34.
Journ. v. u. f. Deutschl. 1790. II. Pag. 143.
Mannhardt, Die Götterwelt. I. p. 290.

680.

Bed megen Hølen og Græden kan det undertiden lykkes at kalde en Afsøb tilbage igjen. Men det er ikke tilraadeligt,

efterbi en saadan „Gienfalding“ dog siden aldrig er ved sin fulde Fornuft.

Molbechs Dial. Lexik. Pag. 160.

Rampeviser. 1695. P. 682. II. 68.

681.

Naar man klæder et Viig, maa man vogte sig for, at man ikke giver den Afbøde Pinne med, som har tilhørt en endnu Levende; thi altsom saabant Pinne forraadner i Jorden, vil ogsaa den hentares, som har baaret det.

682.

I det Huus, hvor der ligger Viig, maa Intet løbe rundt saalænge. Man maa altsaa hverken spinde eller vinde.

Rast's Moerskabsl. 1840. Nr. 51.

I Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 257 hedder det: „Spinderoffen maa staa stille i det Huus, baade „hvor der findes et saakaldet Hedninge-Barn (ubøbt Barn) „og et Viig“.

683.

Den Halm, som et Viig har ligget paa, lægger Bonden efter Begravelsen op paa sin Bagerovn, eftersom den menes at beskytte mod Ildbrand.

684.

I gamle Dage var det Skif og Brug, naar et Viig blev jorbet, da først at bære det tre Gange rundt om Kirken, inden det blev sænket ned i Graven. Nu tilbages bærer man Viget kun een Gang omkring Kirken.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 172.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 324.

I Norge følges den samme Skik.

P. Hansen, Archiv for Skolevæj. II. Pag. 374.

685.

Naar et Liig bæres ud fra Sørgehuset, iagttage Liigbærerne, naar de stifte, ikke at sætte Kisten ned udenfor et beboet Bærelse, men helst standse de paa et Sted, hvor der er to Porte ligeover for hinanden.

Hübergh, Bestr. over Vers. Pag. 288.

686.

Møder en Liigstare paa Veien til Kirkegaarden først et Fruentimmer, da skal det næstegang være et Fruentimmer, som bæres bort, og omvendt, hvis der mødes et Mandfolk.

687.

Naar et Liig er „lindt“, (ikke stift) vil det have En med sig.

St. St. Blichers Noveller. (1857). IV. Pag. 156.

688.

Derfom Muldet kun fylbes lidt i den Af dødes Grav, da vil snart en af Familien følge efter.

689.

Naar Graven er fyldt, kaster Liigfølget, som har begravet den Af døde, Redskaberne forsvijs over Graven. Kommer da en Skool eller en Skuffe til at ligge øverst, bliver det en Kvinde, der næstegang skal begravet; men kommer en Spade øverst, da bliver det et Mandfolk.

Wolff. Beitr. I. p. 215.

690.

Lyder Kirkekloffen ved en Liigbegængelse huult, eller som det kaldes „dødeligt“, saa vil snart en Anden følge efter.

I Norge ligesaa.

P. Hansen, Archiv for Skolevæs. II. Pag. 373.

I Tydskland hedder det: „Wenn die Glocken dumpf läuten, so stirbt bald jemand im Dorfe.“

Wolff, Beitr. I. p. 213.

691.

Staa Dinene aabne paa et Liig, betyder det, at En af samme Familie snart skal følge efter.

Temme, Die Volksagen von Pommern. Pag. 339.

692.

Naar et Liig bæres ud af Huset, lade de, der bære Risten, den tre Gange synke i Døren, for at den Døde ikke skal gaa igien.

693.

Man maa ikke give den Afdøde Fiæderpunder med i Graven, thi paa saadanne hviler den Døde ikke roligt.

694.

Arvingerne maa ikke tvistes om den Afdødes Klædningsstykke; thi da kommer den Døde igien, for at stifte og dele imellem dem.

695.

Den tredie Nat efter Begravelsen pleier den Døde at gaa igien.

P. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 19.

696.

I Vendsjøsfel, siges det, at der er et Sted, som hedder „Rabokrog“, og derhen komme de Siæle efter Døden, som hverken fortjene at komme i Himmerig eller i Helvede.

Molbeck, Dial. Peril. Pag. 372.

697.

Paa nogle Steder har man for Skif, naar Riget er baaret ud af Huset, at kaste en Skaalsfuld Vand efter det, at den Døde ikke skal gaa igien.

S. Grundtvig, Gamle danske Minder. III. Pag. 85.

Goeze, Nüßliches Allerlei. III. Pag. 42.

Temme, Die Volksagen d. Altmark. Pag. 77.

Ibid. p. 83.

„Wenn in einem Hause ein Mensch stirbt, so muß man sogleich ein Fenster öffnen, damit die Seele hinausfliegen kann. Wird die Leiche fortgetragen, so muß man derselben entweder Wasser nachgießen oder auf alle geschlossenen Thüren drei Kreuze machen, sonst würde es im Hause spucken“.

Bernaleken, Alpensagen. Pag. 400.

698.

Paa nogle Steder i Sylland har man for Skif, naar et Liig føres til Kirkegaarden, at tage Halm med, hvilket strøes ud ved den første By eller det første Markstiæl, at den Døde maa kunne hvile sig, hvis den skal gaa igien.

Blichers Venlige Forestillinger. Pag. 18.

699.

Naar man giver den Døde en Psalmebog med i Kisten, saa giver den Ro i Graven.

700.

Naar en frugtsommelig Kone døer førend sin Forløsning, vil hun styrgethye Uger efter føde i Graven. Derfor giver man hende Vinneb, Shnaal, Traad og Sax med i Kisten, at hun selv kan sye Dørnetøiet. Har man ved Begravelsen for-
sømt at gjøre dette, stikker man det siden ved Nattetid ind til hende i Graven.

Sixti Aspach, Diss. de var. superst. p. 15.

G. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 39.

Nasfs Moerskabsl. I. Pag. 61.

Westerbahl, Svenska Allm. Sebar. Pag. 34.

Journ. v. u. f. Deutschl. 1787. II. Pag. 344.

701.

Den frugtsommelige Kone, som er død førend sin Ned-
komst, maa have Penge med i Graven, at hun kan offere paa
Alteret. Vel sees det ikke af Andre, at hun offerer, men Præsten
— hebber det — finder nok Pengene og veed, at han ikke
tør tale derom.

E. Grundtvig, Gamle, danske Minder. III. Pag. 84.

(Gienfærd).

702.

Naar Præsten har kastet Jord paa Kisten, læser han i
Hatten, og det gjør han, for at den Døde ikke skal gaa igjen.

703.

Man nægter ikke gierne paa Landet, at modtage en Syg,
som tilfældigviis føres til Gaarden, thi om en Saaban døde,
da vilde han komme der igjen.

704.

Har man Frygt for at en Afbød skal komme igien, saa kan man forhindre dette, ved at stifte Naale ind under Pigets Fødder.

Paa Island bruger man at slaa et Søm ind i den Afbødes Fod.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen der Gegenwart. Leipzig. 1860. p. 58.

705.

Man kan ogsaa strø Hørfrø foran Døren, saa kan Spøgelfet ikke komme over Tærstelen.

Holberg, Peder Paars. I. 4.

Oldenborg, Om Gienfærb. Pag. 121—23.

Holmii Progr. Othin. 1774. p. 4.

Oedmann Chorogr. Bahus. p. 78.

706.

Atter sigte Andre, at det er nok, blot at sætte fine Tøfler omvendt ved Sengen.

Holberg, Uden Hoved og Hale. I. 4.

Werlauff, Histor. Ant. (1858). Pag. 390.

„Hat man Nachts Furcht vor einer Hexe, so fehre man „nur den linken Schuh um“.

Journ. v. u. f. Deutschl. 1787. II. Pag. 345.

707.

Almindeligt er det ogsaa, at man mod Spøgeri sætter Staal for Døren.

Sixti Aspach, Diss. de var. superst. p. 20.

Holberg, Peder Paars. I. 4.

Bierregaard, Om Overtro. Pag. 19.

Journ. v. u. f. Deutschl. 1788. II. Pag. 183.

708.

En Hestesto, flaaet fast paa Dørrinnet, er et almindelig benyttet Middel mod Spøgeri, da ingen Gienganger kan komme over den.

Journ. v. u. f. Deutschl. 1786. I. Pag. 80.

709.

Man kan ogsaa fordrive Spøgeri, blot ved at røge med en Husetande, — dog vel at mærke af et Talglys; thi Vortlys trækker derimod Spøgelse til, hvorfor det ogsaa almindeligviis spøger i Kirkerne.

Holberg, Peder Paars. I. 4.

Verlauffs Antegn. (1858). Pag. 159.

710.

Har en Gienganger faaet Indpas i Huset, saa gjør man bedst i at flytte Dørene og i det Hele gjøre saadanne Forandringer, at det ikke længer kan finde Vej i Huset.

711.

Det er en Daarlighed, at flyde paa et Spøgelse, thi Ruglen farer da altid tilbage paa den, som affyrer Bøssen. Men lader man derimod Bøssen med en Sølvsnap, saa er det en anden Sag.

Holberg, Peder Paars. I. 4.

E. B. Tullin, Saml. Skrifter. II. Pag. 8.

712.

Ved alle de store Høitider har Spøgeriet mest travlt med at vise sig, og paa saadanne Dage tager man sig derfor ogsaa mest iagt for at komme paa Steder, hvor det har viist sig tilforn.

713.

Over rindende Vand tør ingen Gienganger komme.

Finn Magnussen, To Unders. p. 160.

714.

Det, som især gør det farligt at møde en Gienganger, er, at en Saadan altid vil have Noget hvilket da bliver splittet ad i tusinde Stykker, og har man Intet at give, saa tager den Personen.

715.

Kommer man til at berøre en Gienganger, da visner det Lem, som har rørt ved den.

Foerjom, Samling af danske Landflabsord. Pag. 37.

716.

Naar En uformodentlig føler sig ilde og ikke kan give Forklaring, siges han at være „ugleseet“ af et Spøgelse, som han kan have mødt, uden at vide det, og kommer han sig da ikke førend 24 Timer efter den Stund, han har mødt Spøgelseet.

Mølbeck, Dial. Lexik. - Pag. 628.

717.

Kommer man alfor tidligt om Morgenens ind i Kirken, kan det stundom hændes, at man seer de Døde sidde i Stolestaderne.

718.

Har man et lovligt Erinde i Kirken, kan man trostigt gaa sin Gang, naar man kun vogter sig for at see tilbage. Men at gaa om Natten ind i Kirken for et Vebbemaals Skyld, det skal være meget farligt.

(Om Hæxe og onde Qvinder).

719.

For at komme til Kundskab om, hvilke Qvinder i Sognet der ere Hæxe eller have med Fanden at bestille, behøver man blot at gaa op paa Kirkegaarden og der tage Muld i sin Riortellomme. Naar man da gaaer i Kirke og giver Agt paa Qvindfolk, naar det gaaer til Alters, saa, — hvis der er en Hæx imellem dem, — vil man kiende hende derpaa, at hun har en tøj Taage omkring sit Hoved.

Gräter, Idunna u. Herm. 1. Jahrg. Mai.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1032.

Bernalesen, Mythen und Bräuche des Volks in Oesterreich. Pag. 336.

720.

Det første Æg, som en ung Høne lægger, kaldes „et Høneke-Æg“. Den, som Skærstorsdag kommer i Kirke og har, uden selv at vide det, et saadant Høneke-Æg i sin Lomme, kan iblandt alle Qvinde, som ere der, ubsee dem, der ere Hæxe, hvilke da kiendes derpaa, at de have ligesom Siebøtter paa Hovederne.

Gräter, Idunna u. Herm. I. Nr. 19.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1033.

3 Hæffen kaldes et saadant Høneke-Æg „das Pappellei“.

Wolff Beitr. I. p. 207.

721.

Forøvrigt kunne Hæxene kiendes paa, at de altid see Følf stivt ind i Øinene. Seer man da rigtigt til, saa vil man i en saadan Qvindes høire Øiesteen see Noget afbildet ligesom en Hund. Og man kan kun bristigt gjøre det, thi, saalænge man seer saaledes paa hende, mægter hun ikke at gjøre En Noget.

722.

Man kiender ogsaa en Hæge derpaa, at, om hun fastes i Vandet, svømmer hun ovenpaa og kan ikke synke.

Pontoppidan, *Annales*. III. p. 302.

Nahbels *Minerva*. 1802. IV. Pag. 56.

Brasch, *Bemmetoftes Gist*. Pag. 139.

Grimm, *Deutsche Mythol.* II. p. 1028.

723.

En Hæge kiendes ogsaa derpaa, at naar hendes Tid kommer, da hun skal dø, kan hun ikke blive af med Livet, førend der bliver sat et tændt Lys ind under Sengen, hvor hun ligger. Først naar Lysen har antændt Sengen, farer hun hen.

724.

Voldborg = Aften ride alle de gamle Rærlinger, som ere Hæge, paa deres Røste eller Udbragere til „Troms-Kirken“, og paa St. Hans Nat til Vlofsbjerg, for at holde Hellig Aften med „Gamle-Trif“.

For saadanne forbiribende Hæge siffrer man sig da, ved at bære Pinde af Røn paa sig og ved at hæfte saadanne Pinde ved alle Dørene.

H. Bierregaard, *Om Dørtro*. Pag. 96.

Om Hægenes Ridt til Blaafulda.

H. Mayo, *Wahrheiten im Volksaberglauben*. Leipz. 1854. Pag. 159.

Schindler, *Der Aberglaube des Mittelalters*. Pag. 45.

Grimm, *Deutsche Mythol.* II. p. 1003. Ibid. 1005.

Paa Island flyde Hægene til „Valakyrkja“.

K. Maurer, *Island. Volkssagen*. p. 107.

725.

Andre Steber i Vandet hedder det, at man St. Hans Aften skal gjøre Kors paa Dørene eller sætte „Graabuner“*)

*) „Graabuner“ er en Plante, som skal ligne Målturt.

i alle Dørfarmene, at ikke Hæxene skulle gjøre Fortræd, naar de ride til Bloksbiørg.

726.

Ved Herregaarden Engestofte er der paa Veien fra Saxfiøbing til Maribo en Korsvei, hvor alle de lollandfke Hæxer pleiede at forsamles St. Hans Nat. Folk, som ved Midnat have beluret dem ved at lægge sig en Græstørn paa Hovedet, har selv hørt En af dem sige, da de alle vare forsamlede: „Saa! — Nu over Bierg og Dal til Bloksbiørg!“

727.

I Sønderborg have Drengene for Skik, at de paa St. Hans Aften løbe om i Gaderne med Ribt i Hænderne og dermed gjøre Kors paa de store Stene. Dette gjøre de for at spille de Qvinde et Puds, der skulle til Bloksbiørg, thi over saadanne Kors kunne Hæxene ikke ride paa deres Rostestaster.

Dibenborg, Om Siengangere. Pag. 115. Ibid. Pag. 127.

728.

Mød Hæx bruge Pigerne at udstrø Bregnefrø eller en Haandfuld Rug over Gaarden.

729.

Møder en Pige paa Veien en Qvinde og har Frygt for, at det kunde være en Hæx, da mager hun det saa, at hun først kan faae sagt „God Dag!“ thi, om det er en Hæx, kan hun da Intet gjøre hende.

730.

Har man mødt en Hæx, eller er man uforvarendes kommen en Saadan for nær, saa skal man spytte eller slaa Kors for

fig. Et Qvindefolk gjør ved saadant Tilfælde rettest i at vende sit Forflæbe.

731.

I Thyland kaster man et Rostestift henover Dørtærstelen, naar man frygter for at tage Skade af en Hæse.

732.

Naar man stierer sine Negle eller lader sig Haaet klippe, maa man vel iagttage, at det Afstaarne bliver brændt eller hemmeligt nedgravet i Jorden, thi dersom onde Menneſter, især Hæse, fik fat paa Saadant, vilde de kunne „forgjøre“ den Person, som har haaret det.

Blandt meget Andet fortælles herom, at omtrent ved det Aar 1642 blev Johan Rangkau, Christoffer Rangkaus ældste Søn, som var gottorpsk Hofraad, gal, hvilket var ham paahebet af en Professors Datter i Königsberg, som han havde gjort Amour til, da han studerede der. Thi ved Afsteden havde hun revet ham nogle Haar af Hovedet, dem hun brugte til dette Hæseri. (Meddeelt af Prof. Vebel Simonsen.)

David Monrad, Den hedenske Christenhed. Mss.
Solberg, Peder Paars. II. 3. Anm.

Denne Overtro er af høi Ælde. Allerede Snorra Edda advarer mod at lade de Døde beholde ufskaarne Negle, efterfom Troldene deraf bygge Skibet Nagelfare, hvilket baade Guder og Menneſter maa ønske seent at blive færdigt.

Snorra Edda, utgifuen af R. K. Rask. Stokh. 1818. p. 71.
Finn Magnussen, Eddalære. IV. p. 523.

Ogsaa i Tydsland er denne Overtro almindelig. „Abgeschnittene Haare müssen verbrannt oder in laufendes Wasser geworfen werden, denn, bekommt sie ein Vogel und trägt sie

„weg, so fallen dem Menschen die Haare aus, oder die Hexen können ihm schaden“.

Journal v. u. f. Deutschl. 1788. Pag. 441.

Wolff, Beitr. I. p. 226.

733.

Ofte, naar Roen ikke giver Mælk, er 'det forbi en Hæx allerede har malket den, og dermed bærer Hæxen sig saaledes ad: Hun stifter først fire Gasler fast under Vordbladet; derefter sætter hun sig paa en trebenet Stol under Vordet og trækker stifteviis, ligesom om hun malkebe, i Gaslerne, idet hun uafslædig siger:

„Fire hængendes

„Paa fire gængendes,

„det gjør „flængendes(?)“.

At hun virkelig bærer sig saadan ad dermed, det kan man overbevise sig om, ved at lige ind til hende giennem sin høire Arm, hvorved dog maa iattages, at man da ikke har mere end eet Die paa Ruden.

Paa Island lave Hæxene sig til samme Brug Noget, som de kalde: »tilberi». Dertil maa der først hentes et Ribbeen paa Kirkegaarden; dette bliver omviklet med Uld, som er stiaalet. Efterat dette er bragt istand, gaaer Hæxen til Alters, men beholder Altervinen, indtil hun udenfor kan udsphytte den paa sin »tilberi», hvilken da sendes ud for at malke Andrés Kreaturer.

K. Maurer, Isländ. Volkssagen. p. 93.

734.

Naar Hæxene paa Bornholm stiaale sig til at malke Gudsfolks Røer, betiene de sig af en Slags Hæxer, som de sende ud at malke. Disse Hæxer, som kaldes „Smørbarrer“,

giøre Hæzene af et gammelt Hofestkast og tre Jerntænder af en Harve, hvilke tjene Smørbarren istedetfor Been.

Slougaard, Bornholms Veftr. Pag. 111.

735.

Om hvorlunde onde Qvinde i gamle Dage have forgiort deres Uvenner og derfor tilsidst lidt Baal og Brand, derom beretter en Sag, som i Aaret 1549 tilbragte sig i Omegnen af Roeskilde, ved Rornerup og Svogerslev, hvor Hæzene havde deres Sammenkomster paa Ullemose Gaard i de 7000 Dæbles Ravn.

Der fortælles herom, at en saadan Qvinde, ved Navn Elline Mørks, havde noget Udftaaende med en Gaardmand, Laurids Fyenbo, hvis Sviin og Qvæg gif hende ivoien saalænge, at hun omsider besluttede „at forgjøre“ ham.

Da gif hun til en Qvinde af samme Slags, Sidsø Hansens, at hun skulde være hende behjælpelig, og toge de da først i Sidsøes Have en Urt, „ligesaa skabt som en Løgstilke“ og over denne Urt læste Elline Mørks som saa:

„Jeg binder dit Hierte, Laurids Fyenbo! dit Legeme og alle dine Lemmer og Indvolde, din Lykke og al din Velfærd, med dette Baand, ligesom Vorherre han bandt Diævelen med de haarde Steenrødder til evig Tid!“

Derpaa gif de tilsammen til Laurids Fyenbos Gaard, og medens han var alene i Laden, kastede de Urten over Taget, saa at den faldt ned i Gaarden. Og trede Dagen efter faldt Laurids Fyenbo i en Sygdom, af hvilken de dog nogen Tid efter flyede ham karst igien, hvilket de afstedkom ved at gaa ned til en Rilde bagved Søren Peersens Mark i Rornerup, — hvor „Patronen“ — en slem, fort En ved

Ravn Skonner, boede, og som altid kom, naar man kaldte paa ham. Der gik de tre Gange adet omkring Rilden, medens Elline Mørks læste Noget, og saa kom Laurids Høenbo sig. Men begge Qvinder bleve dog siden brændte, da det under Forhøret i Roeskilde kom for Dagen, hvormeget Ondt de havde bedrevet.

Danske Magazin. Trede Række. I. Pag. 323 seq.

(Om adskillig Trolddom).

736.

Det er ikke blot Hexene man har at tage sig ivare for, men der er ogsaa Menneffer, som, uden selv at vide det, have „et ondt Die“, saa at Alting mislykkes eller tager Skade, naar det kommer dem for Die. For Saabanne maa især Mødre, som selv amme deres Børn, vogte sig og vel stuele deres Bryst, om Noget træder ind, medens de sidde med Barnet.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 204—05 seq.

Frygten for „det onde Die“ er vel mere end i noget andet Land almindelig i Italien, hvor man næsten i alle Familier finder Midler derimod (contre malocchio) opstillede i Dagligstuen eller baarne som Smykker i Form af et Horn eller af en Pegesfinger. Og nævner Noget Ordet „Strega“ (Hex) i et saadant Huus, siger Huusmoderen strax: „Oggi e sabato in casa mia!“ (I dag er det Søndag i mit Huus!) hvilket gientages, saa ofte Ordet „Strega“ udtales.

Om „det onde Die“, cfr. Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 1055. Ogsaa hos Illyrerne, see P. Merimé, La Guzla.

Schindler, Das magische Geistesleben. Pag. 77.

737.

Der skal ogsaa kunne øves Trolddom med at løse og binde alle saabanne Gienstande, som bestaaer af to Dele.

Derom hedder det blandt Andet, at om Nogen vil fortrædige en Pige, som hemmeligt har Omgang med et Mand-folk, lægger han en Mallehægte paa den ene Side og en Kroghægte paa den anden Side af Døren, hun gaaer ind ad, og, naar hun er kommen igiennem, hægter han Krogen sammen med Mallen. Men gjør man hende den Streg og glemmer at hægte dem fra hinanden, inden Pigen er „halvgaaen“, saa kan hun ikke forløses.

738.

I Sylland, hedder det, bruge Pigerne „Møllefibt“, — det er en Blanding af Smørelse og de afflibte Dele, som samle sig i Mølleværket, — som et Middel mod Svangerskab. Men, har man en Pige mistænkt for, at hun hjælper sig paa denne Maade, fortrædiger man hende imellemstunder, ved at lade „en Vogn løbe sammen“ for hende, og dette bestaaer deri, at man stiller en Vogn ad, — Forvognen fra Dagvognen, — og stiller disse Dele paa Pigens Bei. Naar hun da uafvidende er gaaet derigiennem, stynder man sig, førend nogen Anden er gaaet derigiennem, at samle Vognen igjen, og det hjælper hende da kun lidt, at hun har brugt „Møllefibt“.

Molbeck, Dial. Lexic. Pag. 371.

739.

Naar en Pige ved Midnat udspænder mellem fire Kieppe „en Hørseham“, — det er den Hinde, i hvilken Føllet er, naar det kastes, — og derpaa, ganste nogen, kryber derigiennem, saa vil hun kunne føde Børn uden Smerte. Men alle de Dreng, hun da undfanger, blive til Baerulve, og alle de Piger blive da Marer.

Danmarks Folkesagn. II. Pag. 279.

Finn Magnussen, Eddalære. IV. p. 141.

I Westerbahls Beskr. om Svenska Allmogens Sedar hedder det Pag. 28: »Om Bruden kryber genom en sela, får hun barn utan möda, hvilka dog skola blifva Mæror».

Grimm, Deutsche Mythol. II. 1050. Ibid. 1098.

Mannhardt, German. Mythen. p. 633.

740.

Naar en Egtemand eller en Elsker i Brede forlader sit Huus eller sin Kiæreste i den Tanke og Mening, aldrig at komme igien, saa kan dog den tilbagesiddende Kone eller Pige „labe ham hente tilbage af Gryden“. Men dette er Noget, som kun kloge Koner forstaa sig paa, og derom vides kun, at Kiærlingen, foruden hvad andet, hun foretager, sætter en Gryde over Ilden og koger saalænge, indtil han, — enten han vil eller ikke, — maa vende tilbage igien. Dette tager dog saa stærkt paa den, der saaledes er hentet tilbage, at det i lang Tid derefter kan sees paa ham, hvorfor man ogsaa endnu i Thyen pleier at sige om En, som seer bleg og daarlig ud, „at Gryden nok har hentet ham tilbage“.

(Om Ufærd og om Fanden).

741.

Det Barn, som er født om Natten og lønligt udsat af Moderen, bliver om hundrede Aar „en Glumso“, hvilket er et forfærdeligt Spøgelse at møde, især for dem, som have en Pengepung eller Tobakspung af Soblære hos sig, eftersom Glumsoen da fløver dem fra neben af opad.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 269. Ibid. 290.

Molbeck, Dial. Lexikon. Pag. 170.

742.

Gamle Sømænd vide at fortælle, at det undertiden hændes, at man ude i rum Sø seer et Skib seile forbi, i alle Maader ligesom et andet Skib, men uden Mandskab, og i al Stilhed forsvinder det for deres Afsyn.

Det er „Dødsfeileren“, hvilken varslar, at et Skib snart skal gaa under paa dette Steb.

Gräter, Bragur. V. 2. p. 187.

Rossegarten, Rhapso. II. Pag. 76.

Ingemanns Digte.

743.

Paa Færøerne fortælles der, at naar Fisserne stundom aarle en Vintermorgen have ligget ude paa Havet i deres Vaade, have de der seet og mødt en Vaad, ganske ligesom andre Vaade, og at de ikke blot have seet Mandskabet, men talet med dem og faaet baade Fisserogn og Underretning om Fistemed af dem, indtil det omsider har viist sig, at det alt tilhøbe kun var den Ondes bedrageriske Opspind.

L. J. Debes, Færoa. Rishenh. 1773. Pag. 22.

744.

Om de saakaldte „Eygtemænd“ er der allerede fortalt, at disse Gienfærd af uretfærdige Landmaalere nu efter Døden kun søge at vilblede de Væisfærende ud i Moser og Ufører. Om dem hedder det end ydermere, at naar man møder en saadan, skal man blot sige som saa: „Eys mig hiem, saa skal jeg lægge to Skilling paa Vedstolpen til Dig“! saa har det ingen Fare.

Danmarks Folkesagn. II. 124. Ibid. 298—99.

Hesperus af Rahbel, VIII. Pag. 485.

Grundtvigs Gamle, danske Minder. I Pag. 11.

„Die Irrwische (i Franfrig »culards») sind irrlleitende „Geister, welche noch dazu lachen, wenn sie jemand ins Wasser „gelockt haben“.

Wolff, Beitr. I. p. 248.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 868—69.

745.

Paa Følster kalde de Bygtemanden „Mallepøttingen“, og det hedder, at tilforn, førend Fyrtaarnet blev bygget paa Siebferodde, lod han sig ofte see der. Dengang hørte man ogsaa der imellemstunder, at det ligesom raabte: „Hal op! hal op!“ og, naar den Røst hørtes, vidste man, at der var et Brag ivente.

Molbeck, Dial. Lexikon. Pag. 363.

746.

Om „Amanden“ i Odense-Aa er tilforn fortalt, hvorlunde han hvert Aar tager sit Offer, men adskilligt saadant Ufærb siges der ogsaa at være i andre Aaer, Søer og Moser, hvilket ikke har anden Eghed med et Menneske end som blot Hovedet, men desuagtet forfører det dog baade Biger og Karle, saa at det tilforn almindeligt sagdes, naar En druftebe, at „Røffen“ eller „Rikken“ havde taget ham.

Danmarks Folkesagn. II. Pag. 258.

Finn Magnussen, Eddalære. IV. p. 251. seq.

Randt, Beskr. over Færøerne. Pag. 445.

E. B. Tullin, Saml. Skrifter. II. Pag. 12.

747.

Foruden den almindeligt bekendte Gaardnissfe, om hvilken der er fortalt i Folkesagnene, er der ogsaa paa Skibene en „Skibsnissfe“, som har megen Eghed med den anden. Om Ratten har Skibsnissen ombord altid travlt med at gjøre Rids

og Udkast til alt det Arbejde, som der næste Dag bliver at foretage paa Skibet, baade hvorlunde Ankeret skal kastes eller lettes, hvordan Seilene skulle falde eller beslaaes, og, naar man seer ham have ret travlt, veed man, at der er ondt Veir ivente. Naar Skibsbrengen er gode Venner med ham, hjælper han ham med at spule Dækket og komme ham tilhiælp paa alle Maader, men, er der ham Noget iveien, saa driller han, som bedst han kan, baade ved et dreie Fløiet og ved at slukke Lysen i Nathuset. Med Skibshunden har han altid sit Styr, og er der Passagerer ombord, som ikke kunne taale Søen, saa er han ogsaa flem imod dem.

Er han paa et Skib, som skal forulykke, saa springer han Aftenen før Afreisen overbord og søger da enten hen til et andet Skib, eller svømmer iland.

St. St. Blichers Noveller. (1857) V. Pag. 22.

748.

„Maren,, er et forgiort Qvindfolk, som bedst kiendes derpaa, at hun har Dienbrynnene sammenvorede over Næsen. Som bekendt er hun til stor Plage for unge Karlsfolk, efterfom hun kaster sig over dem og „riber“ dem, medens de sove.

Finn Magnussen, Eddalære. IV. p. 216. Ibid. 281. seq.

At have Dienhaarene sammenvorede, hedder paa Island, at være „sambrynn“; men der er det til Betryggelse mod Hæxeri.

K. Maurer, Island. Volkssagen. p. 88.

749.

Man kan fange en Mare, naar man blot kan komme til at lægge et Sold over den, hun riber. Men, skal det lykkes, saa maa Soldet dreies saa hurtigt omkring, at hun ikke kan

tælle Hullerne i Solbet, thi kan hun det, saa smutter hun berigiennem.

Danmarks Folkesagn. II. Pag. 280.

Verlauff, Antegnelser. (1858) Pag. 374.

750.

Naar Bonden mærker, at Maren rider hans Heste, hænger han en Tordensteen, eller i Mangel af en saadan, en langagtig, spids Flintesteen op over Døren i Stalden.

Den Nordsjæll. Landalm. Pag. 268.

Molbechs Dial. Lex. Pag. 600.

751.

For at fordrive Maren af Sovesammeret, siger man:

„Mare, Maremindel

„Eft du herinde,

„Saa skal du herud!“

I Tydsland hebbet det:

„Trud, komm morgen,

„So will ich borgen!“

Grimm, Deutsche Sagen. I. Pag. 131.

752.

Undertiden finder man, baade paa Menneſter og Dyr, en ſammenfiltret Lok i deres Haar, ſom ikke ved nogen Kunſt lader ſig rebe ud, hvilket ſiges at være en Følge af „Mare-ridt“. Derfor kaldes en ſaadan Lok en „Marelok“.

Som bekendt, havde Kong Chriſtian den Fjerde en ſaadan Marelok paa venſtre Side af Hovedet, hvilken han lod flette ſom en Pibſt og bar nebhængende paa Brøſtet.

Den Nordſjæll. Landalm. Pag. 268.

Molbech, Dial. Lexik. Pag. 355.

3 Finn Magnussens Eddalære. IV. p. 286 hebbet det, at faadan Marelof ofte er bleven anseet som en vidunderlig Udmærkelse.

3 Thyfkland falbes det „Wichtelzopf“ eller „Mären-lof“.

Mannhardt, German. Mythen. p. 46. Ibid. 261.

Grimm, Deutsche Mythol. I. p. 433.

753.

Om „Baerulven“ som er et forgiort Mandfolk, siges der, at han findes paa en Tot Haar, som han har imellem Skulbrene. Naar han forvandler sig, siger han tre Gange: „Nu var jeg! Nu er jeg!“ og strax styder han da sine Klæder og hele menneskelige Stikkelse af, ligesom Snogen styder sin Ham.

Danmarks Folkejagn. II. Pag. 279.

Finn Magnussen, Eddalære. IV. p. 277.

3 Normandiet er Baerulvens Navn endnu fra gammel Tid: »le warou«; ellers i Frankrig er den godt bekendt under Navnet Loup-garoux.

H. Mayo, Wahrheiten im Volksaberglauben. Leipz. 1854. Pag. 151.

754.

Baerulven efterstræber de frugtsommelige Qvinder, for at rive dem Fosteret ud af Livet og saa at fortære dets Hjerte; thi naar dette lykkes, er Trolldommen, som er over ham, hævet.

755.

Naar Baerulven forvandler sig, veeb han altid grant ni frugtsommelige Qvinder, men, naar han er forvandlet, mindes han kun een, og hende gaaer han da efter.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 269.

756.

Hvis en frugtfuld Qvinde bærer et Drengbarn, der allerede i Modersliv har to Tænder i Munden, saa kan Baerulven ikke røre hende.

757.

Det skal ogsaa være et godt Middel imod Baerulven, om Qvinde, som anfaldes, hurtigt kan faae sit Forflæde løst fra Livet og kiæft slaar omkring sig dermed.

758.

Undertider træffer man paa Marken ligesom en Brands eller Rundfreds, hvor Græsset staaer tykkere end ellers andetsteds. Det er Ellefolkets Dansesplads, hedder det.

Molbeck, Dial. Lexik. Pag. 98.

759.

Ellefolket, om hvilket der udførligere er fortalt i Folkesagnene, har en Musik, saa deilig, at Menneskens Børn ikke kunne modstaa dens Tillokkelser, naar den kommer dem for Dø.

Der skal ogsaa være Spillemænd, som af dem have lært Noget af Kunsten, og disse have især et Stykke, som kaldes „Ellekongens Stykke“, hvilket det dog er farligt at spille til Dans, eftersom det river Alle hen i Vildskab og Forstyrrelse, dersom Spillemanden ikke itide passer paa at spille det samme Stykke omvendt eller man bagfra sikrer ham Strængene over paa Fiolen.

Junge, Den Nordsiæll. Landalm. Pag. 267.

Molbeck, Dial. Lexik. Pag. 99.

760.

Hvor Grenene paa et Træ ere vorede sammen til et Hul, eller hvor der er trykket en Knast ud af en Plank, der siges

Ellefolket at have deres Udgang og Indgang. Et saadant Hul kaldes i Island „Ausbør“.

I Skotland, hvor man har den samme Tro, kaldes saadant Hul: »Auwisbore» eller »Elfbore».

Med det jydske Ord Ausbør betegner man almindeligt de Huller eller Aabninger, som findes under Tagstægget mellem Bindingerne eller Tagene, hvilke som oftest tillukkes med Fiale eller tilmures med Leer, at ikke Regn og Sne skal trænge ind paa Loftet. Ordet udtales af Auvø eller Auvise: Tagstæg, og Bør: et Hul.

Molbeck, Dial. Lexik. Pag. 22. Ibid. 94. Ibid. 99.

Büsching, Wöchentl. Nachr. III. 191. Anm.

761.

Paa Mors hedder det, at, naar man gaaer til en Ellehøj og der femten Gange siger som saa:

„Ellekone! Ellekone! est du herinde,

„Saa skal du herud paa femten Eggepinde!“

saa maa Ellekonen vise sig.

Molbeck, Dial. Lexik. Pag. 99.

Grimm, Deutsche Mythol. I. p. 430.

762.

Naar en Karl eller Pige har ladet sig forføre af Ellefolket, saa paakommer der dem en svær Sygdom eller Vilbelse, og de siges da at være „ellevilbe“ eller ellestubte“, og er det en Pige, saa hedder det, „at Elven har leget med hende“.

I Norge befales Dvæget undertiden af en Sygdom, som kaldes »Allskaat», som en Følge af, at man har ladet begge Fæhuusdyrene staa aabne. Undersøger man et saadant sygt Kreatur, hedder det, saa vil man i det Lykke af Aaret finde

et lille Been, ligesom Spidsen af en Piiil, der er stuk ind i Røddet.

Molsch, Dial. Lexik. 99.

763.

Hvor Gud har sit Huus, der har ogsaa Diævelen sin Bolig. Helst boer han over Prædikestolen.

Wilbenhahn, Martin Luther. Kjøbenhavn. 1858. Pag. 22.

764.

Paa Kirfetaarne, hvor der er Vægter, som udraaber Nattens Tider, er der altid en Sibe, fra hvilken han ikke vover at raabe, eftersom det siges, at fra de tre Sider kan han trøstigt gjøre dette, men hvis han raaber fra den fjerde, kommer Fanden og kaster ham ud.

765.

Hvor der om Natten er Vægestue, der kommer Fanden til og omstaber sig i Skikkelse af en Stang eller et Væsetræ og staaer saaledes udenfor Vinduet, for at passe paa, om derinde er Noget for ham at gjøre. Stundom gaaer han ogsaa ind i Stuen som Giest, og da tager han gierne Plads ved Trekortbordet og teer sig meget maneerlig. Men da hændes det undertiden, at en af de Spillende taber et Kort under Bordet og kommer saaledes til at opdage Hestefoden.

P. Foersom, Samling af Landstabsord. Pag. 32.

766.

Er en ung Pige meget forfængelig, og speiler og pynter hun sig om Aftenen, da staaer Fanden tæt bagved hende. Og den Pige, som har givet en Karl sit Løfte og siden bryder det, hende passer han paa, naar Brudestaren figurer til Kirken.

P. Foersom, Samling af Landstabsord. Pag. 33.

767.

Kirketpvene, de ere ret af hans Folf. Naar de om Natten gjøre Indbrud, saa lyser han saadan op for dem i Kirken, at de kunne see en Naal, om den ligger paa Gulvet.

P. Foersjom, Samling af Landskabsord. Pag. 33.

768.

De, som aflægge falskt Vidnesbyrd, høre ham til. Derfor var det ogsaa Skik i gamle Dage ved Virkething, at, naar Nogen skulde gjøre Eed, blev altid et Vinbue aabnet i Thingstuen, for at Fanden kunde have frit Indpas til at hente den, som aflagde falskt Eed.

P. Foersjom, Samling af Landskabsord. Pag. 34.

769.

Man maa ikke male Fandens Billede paa Væggen, thi da kommer han selv.

A. U. Hansen, Characterbilder. Pag. 10.

770.

For at faae at vide, om en afdød Mand har haft med Fanden at bestille, behøver man blot, naar han begravet, at tige giennem Seletøiet paa en af de Heste, som ere for Viigvognen; thi er det da saa, vil man see en sort Hund, siddende bag paa Vognen.

771.

Naar man er gaaet tre Gange baglængs omkring Kirken og for hver Gang har pebet ind giennem Røglehullet paa Kirkebøren, saa kommer Fanden ved den tredje Gang, og kommer han ikke strax, saa kan man raabe ham ud.

Holberg, Uden Hoved og Hale.

Werlauff, Antegn. Pag. 385.

Hesperus, af Rahbel. VIII. Pag. 482.

Grimm, Deutsche Mythol. II. p. 971.

772.

- Til Beskyttelse mod Fanden og mod alffens Trolldom er det gavnligt, altid at have et „Stykke af Kirken“ paa sig. Derfor sporer man ofte paa Kirkemuren inde i Kirken, at der er pillet Ralk af.

H. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 38.

Blichers Venlige Forestillinger. Pag. 20.

773.

Den, som overfalbes af Fanden og har sit Hjærtøi hos sig, kan forjage ham blot ved at slaa Ild.

774.

Naar Bonden om Natten kører fra Rjøbstaden, kan det undertiden hændes sig, at han ikke kan komme frem ad Veien med sin Vogn, fordi der er en stor, sort Karreet, som kører foran og altid forsvinder, naar han vil føre udenom, men er der igjen, naar han kommer ind i Sporet. Naar det steer, skal han blot staa af Vognen og gaa forud til Væsterne og kige igiennem Halskoblingen paa den Nærmere, saa forsvinder det Hele.

775.

Naar Smeden, efter „Fyrasten“, lader sin Hammer ligge paa Ambolten, eller Smedkeren lader Høvlen ligge paa Høvlbænken, saa kommer Fanden om Natten og bruger Værktøiet, saa at Folk, der boe i samme Huus, ofte kunne høre det.

776.

Imellemstunder mærker Bonden, naar han ved Nattetid kører henad Veien, at der er Nogen, som har sat sig bagop paa Vognen. Naar det steer, saa gjør han Holdt, kaaer af

Bognen og, efterat have taget „Hovebstolet“ af det nærmere Og, lægger han det nærmere Baghiul op i Bognen, sigende: „Stat af og løb under!“ Og naar han saa fører, maa Diævelstabet løbe under Bognen i Hiulets Sted.

H. Bierregaard, Om Overtro. Pag. 36.

I Italien har man en Legende, om hvorlunde den hellige Bonifacius paa Veien til sin Hytte blev overfaldet af Fanden, der knækkede ham det ene Bognhiul. Men den hellige Mand bandt Fanden under Bognen i Hiulets Sted og førte videre. Hertil refererer sig en bekendt Composition af Maleren D. Pinbau.

777.

Der har i gamle Dage, ogsaa her i Danmark, været Menneſter, ſom for at vinde Rigdom, Anſeelse og andre verbøſlige Goder, have ſluttet Pagt med Fanden og fraſtrevet ſig med deres eget Blod baade deres Gud og Frelſer og deres Daabs Pagt, ſaa at de derved ganſke have overgivet ſig med Legeme og Siæl til den Dnde. Derom ere mange Beretninger at læſe i gamle Skrifter, af hvilke en ſtor Deel ere ſamlede i R. Nyerups Afhandling om Overtro, iſær hos den danſke Almue, aſtrøft i Rahbets Hesperus. VIII. Pag. 41. Ibid. Pag. 334.

Danſk Folkeblad. 1838. Pag. 203.

778.

Der ſkal, ſiges der, være en gammel, underlig Bog, i hvilken man kan læſe Fanden til ſig og fra ſig, alſom man lyſter. Almuen kalder den Cypriani-Bog, og det ſkal være af den, at ſomme Præſter og kloge Mænd have deres Magt over Fanden. Men, det er ſaa ſin egen Sag med denne Bog, *thi har man den førſt engang i Sie*, ſaa, enten man ſælger

den, nedgraber eller brænder den, kommer den dog altid tilbage, og, bliver Giermanden ikke af med den forinden sin Død, saa er hans synlige Siæl hiemfalben til den Onde. Den eneste Maade, paa hvilken man kan blive den qvit, er hvis en Anden vil modtage den i Foræring, vel vidende, hvad han da gjør.

Nyerup, Om Almindelig Noerfskabslæsn. Pag. 194.

Hesperus af Rahbet. VIII. Pag. 482.

Vidensk. Selsk. Skrifter. N. S. V. p. 89 seq.

Pierregaard, Om Overtro. Pag. 66.

P. Goersom, Saml. af Landstabsord. Pag. 33.

S. Grundtvig, Gamle, danske Minder. III. Pag. 86.

Blicher, Venlige Forestillinger. Pag. 19.

I Norge fortælles det Samme om „Svartebogen“.

Paa Island have de ogsaa en Slags Cyprianibog, som der kaldes: „Rødfkind“. Et Exemplar skal opbevares i Stiftsbibliotheket i Reikiavik.

K. Maurer, Island. Volkssagen. p. 102.

P. Hansen, Archiv for Skolevæsen. II. Pag. 388.

Lothar, Volkssagen. Leipz. 1820. Pag. 300.

779.

I gamle Dage var der Præster og kloge Mænd, som forstode, at drive Dævlen ud af de Besatte. Hvorlunde man derved forholbt sig, og hvad der ved saadan Heilighed var at gjøre, derom har Dr. Peder Palladius i Aaret 1547 sammenfrevet en omstændelig Forklaring.

Danske Magazin. III. Pag. 89.

Om saadanne kloge Mænd hedder det paa Island, ligesom hos os, „at de kunne mere end deres Fabervor“.

K. Maurer, Island. Volkssagen. p. 91.

Register.

- Aaben Stade. *N* 375.
 Aabne Dine, Pigetø. 691.
 „Aamanden“. 746.
 Aar, hundrede. 741.
 Aarelabning. 416. 419-21.
 Aand, den onde. 261.
 Aar, det nye. 2. 610.
 — frugtbart. 1. 22. 30.
 — Olden-. 52.
 — rigt. 117.
 — syv. 161. 166.
 Abraham. 629.
 Adam. 357.
 Adamsæble. 543.
 Adskille en Vogn. 255.
 Afbrudt Synaal. 155.
 Afgrøden. 617.
 Afringe en Ringorm. 472.
 Affkaarne Regle. 428.
 — Drelap. 270.
 Affteed. 156.
 Aftagende Maane. 293. 296.
 418.
 — Røring. 353.
 Aften, Mikkels-. 50.
 — rød. 77.
 Afbørge Dnbt. 219.
 Agern. 63.
 — =Nødder. 44.
 Alber, Gaardhundens. 249.
 — Huusbondens. 249.
 Alle Helgens Dag. 51. 52.
- „Allstaat“. 767.
 Alteret, at staa for. 354-55.
 Alterviin. 733.
 Andens Død. 199.
 Andenæb. 334.
 Andre Navne. 223.
 Andreas-Aften. 56.
 Ansigt, Vorherres blive. 385.
 — Borter i. 342.
 — at skiære. 550.
 April. 20. 21. 27.
 — Nær. 297.
 Apoplexi. 504.
 „Arken bygges“. 88.
 Arm, den høire. 212.
 — den venstre. 212. 640.
 — Gigt i. 416. 441.
 Arv, Tvist om. 694.
 Arvet Bistade. 318.
 — Psalmebog. 632.
 — Sax. 631-32.
 — Sølv. 563.
 Afte af brændte Haar. 500.
 — paa Størstenen. 653.
 Atrophia. 498.
 „Ausbor“. 760.
 Avet. 261. 284. 290. 471.
 473. 735.
 Baad, en. 376. 743.
 „Baadsmands Siæl“. 74.
 Baal, at tænde. 496.

- Baand af Værbi. 463.
 Baas, Roens. 267.
 „Bade, at“. 418.
 Bag, Hundens. 532.
 Bagdeel, Barnets. 492.
 Bagerovnen. 496. 683.
 Baghiul. 776.
 Baglænds. 265. 366. 500.
 625. 771.
 Bagning, ved. 664.
 Bag ud over Hovedet. 506.
 „Balbers Braa“. 622.
 Baltesjar. 119.
 „bander“ Roen. 456.
 Barnet. 369. 370-73. 414.
 441. 492-98.
 — at opfalde. 415.
 — at veie. 386.
 — udøbt. 260. 396-99.
 — i Røbersliv. 360.
 364. 370.
 — Vært. 367.
 Barnebaab. 405. 406. 408-13.
 — fødsel. 234.
 — Hue. 616.
 Barnløse. 383.
 Barnsnød. 381.
 Barfjellone. 127. 401. 402. 404.
 — Stue. 360 seq.
 Bartholomæibløst. 47.
 Basfune, Fandens. 133.
 Basfunere. 629.
 Beelsebub. 489. 629.
 Been i Halsen. 508. 509.
 — et lille. 762.
 Beenbrud. 531.
 „Beentand, en“. 444.
 „Begi'e fig“. 269.
 Begrave levende. 262-63.
 Benedict's Dag. 19.
 „Benning“. 19.
 „Vertel“. 47.
 Besøg ivente. 576-79.
 Besøg, Kafferens. 157.
 Bid, Hundes. 528-29.
 Billede, Fandens. 769.
 Binde og løse. 737.
 Binde en Snog. 525.
 Birkething, ved. 768.
 Bismer, en. 363.
 „Bismerorm“. 363.
 Bistade. 313-21.
 — ikke at bære. 317.
 — ikke at sælge. 313.
 — tre. 313.
 „biøse“ Røerne. 114.
 Bi=Sol. 95.
 Biælle under Loftet. 618.
 Biælterne, under. 622.
 Bjørnen. 8. 586.
 Blaa Klub, en. 141.
 — Himmel. 111.
 „Blaafulla“. 724.
 „Blaffe“. 224.
 „Blammer, Sybøst-“. 83.
 Blegner. 532.
 — paa Tungen. 548.
 Blegt Barn. 370.
 Blind, at blive. 421.
 Blod. 426. 459.
 — at malle. 247.
 — at skrive med. 777.
 — at slandse. 510-13.
 516-18.
 — i Mælk. 270.
 — den Genrettebes. 502.
 — af en Flaggermuus. 643.
 „blodspænde, at“. 326.
 Blotshjerg. 299. 724-27.
 Blomster, hvide. 358.
 — røde. 200.
 — Urte=. 297.
 Blotstemmestein. 513.
 Blus, at tænde. 306.
 Blø. 563.
 — Kirke=. 533.

Register.

Bly, Ring af. 436.
 — smelte. 612.
 Blæren. 416.
 Blæst. 18. 98-100. 106-7.
 109. 312.
 Blæst, Bartholomæi. 47.
 „Blæsworm“. 479.
 Blødfogte Æg. 169.
 Bog, en gubelig. 181.
 — opslagen. 201.
 — under Hovedet. 202.
 Bogstaver, at tælle. 357.
 Bonde-Practica. 51.
 Bonifacius. 776.
 Bordet. 164. 172. 177-78.
 Bord, fremmed. 158.
 Bordbugen. 298.
 bore Huller. 290.
 Bopæl, ny. 134. 135.
 Bostabet. 106. 107. 366.
 Brahe, Tycho. 116.
 Brand i Sæden. 306.
 Bregnefrø. 728.
 Brev at faae. 574.
 Bro, under en. 500.
 — ikke gaa over. 503.
 Brokfugl. 85.
 Brud. 348-50. 357.
 — hemmelig. 176.
 „Brudehant“. 654.
 Brudens høire Fod. 356.
 — Veir. 352.
 Brudgom. 350. 357.
 — høire Fod. 356.
 — Veir. 352.
 Brudefirole. 349.
 — Parret. 354. 355.
 — flare. 768.
 Bryde sit Løfte. 768.
 — Løsheden. 177.
 Brydning, Morgens. 84.
 Brygning. 225.
 Bryllup. 200. 353. 622. 654.

Bryllups-Bordet. 358.
 — Dagen. 347. 34
 — Psalme. 610.
 — Veiret. 332.
 — Barfel om. 578
 Brystbenet af Gaasen. 52
 brætte over (en Riep). 32
 brænde Hul. 208.
 — en Koft. 368.
 — til Kul. 269.
 Brændeviin. 554. 555.
 Brød. 118. 180-83. 2
 235. 298. 610.
 — Bagning. 232. 2
 — Deig til. 231.
 — fire Stykker. 617
 — en Mundfuld. 4
 445.
 — et nyt. 185.
 — at vende. 509.
 — at veie. 363.
 — Kniven. 618.
 — Side. 182-84.
 Brønd, at grave. 631.
 — at kaste i. 464. 4
 — at see i. 217.
 Bullenskab. 480.
 Buxelaar, Huusbondens. 2
 Byg-Korn, tre. 244.
 „byge, at“. 226.
 Bylber. 372. 376. 507.
 Bægt, en. 184. 232.
 „Bære Julen ud“. 126.
 „Bæst, det lede“. 228.
 Bøgetræ. 51.
 Børn, smaa. 648. 736.
 — stygge. 358.
 — fattig Folks. 23.
 — deres Tal. 573.
 Børnetæder at sy. 392.
 — Sygdom. 493.
 Børnetøiet. 407.
 Bøsse, en. 251. 327. 32

- Bøsse, at affyre. 636. 711.
 „Bøsten slæt“. 114.
 „Calamitas“. 429.
 Christian den Første. 381.
 — den Fjerde. 260. 752.
 Christi Himmelfarts Dag. 121.
 — Legems Dag. 512.
 Citron, en. 473.
 Colif. 565.
 „Coscinomanti“. 631.
 Cyprianus. 629. 778.
 Daaben, for. 391.
 — holbe over. 367. 406.
 407. 410. 412.
 „daarer“ Siøgen. 609.
 Dage, skønne. 76.
 — uheldige. 421.
 — „fordorpnø“. 116.
 — fiorten. 41.
 — tredive. 32.
 — fyrretøve. 13. 16. 31. 38.
 — Tycho Brahes. 116.
 Dagsregn. 97.
 Dandsespads, Ellesofkets. 758.
 „Davs Baand“. 97.
 December. 325.
 Deig til Brød. 231.
 Dele, de hemmelige. 416.
 — igiennem to. 255. 737.
 738.
 „Dingferne“. 229.
 Divination, den ælste. 611.
 Diævelen. 763-79.
 — Ravn. 735.
 „Diævelstødt“. 561.
 Diævel, Verdens fire. 629.
 Diævelens Ravn, i. 344.
 Domcapitulet i Lund. 381.
 Dragen. 527.
 Drager, gløende. 568.
 Dranferen. 555.
 Dreie et Gold. 284.
 Driffældighed. 554.
 drille, for man spiser. 203.
 Dyr, Lebe til. 555.
 Drægtig So. 237. 277.
 — Kreatur. 302.
 Drømme. 195-200. 613.
 Dugen af Bordet. 298.
 Dyrkerne. 637.
 Dyne, Fiæder-. 677.
 Dyr, at berøre. 389.
 Dyrø Navne. 223.
 Dyrtd. 34. 566.
 Dø inden Aaret, at. 658.
 „Døbeligt“, at lyde. 690.
 Døden. 677-701.
 Død, en Andens. 199.
 — Huusbondens. 319-320.
 — Benneres. 657.
 — først. 354. 357. 359.
 — i Aar. 159. 642. 643.
 645. 646.
 — en Ungkarls. 600.
 Døbningesaal. 655. -
 — kneb. 657.
 — Uyr. 660.
 Dødsfald, anmeldt. 468.
 — meldt for Bierne.
 315-319.
 — Barsel om. 621.
 Dødsfeileren. 742.
 Dødsfyg. 534.
 Dødskampen. 535.
 Døre, at flytte. 710.
 Døren, over. 300.
 — til Laden. 309.
 — lukkes. 246. 247.
 Dørfarmen. 725.
 Dørrinnet. 150. 262. 362.
 364. 708.
 Dørtærskelen. 400. 705. 731.
 „Døvet“ Leen. 308.
 — Sværd. 522.

Ged, at aflægge. 768.
 Geder, ni, stærke. 133.
 Edder, blaa. 527.
 — graa. 527.
 Edderkoppen. 152. 514.
 Egen. 63.
 „Gel, den“. 114.
 Gengang, fun. 426.
 Genstilling, en. 554.
 Efter Middag. 293.
 Eg, Knivs. 163.
 Geginde, femten. 761.
 Ggetræ. 442.
 Ggstaal. 267.
 „Ggten“. 488.
 Ellefolk. 310. 758-62.
 Ellehøi. 761.
 Ellekone. 761.
 „ellekubt“. 762.
 „ellevild“. 762.
 „Elvens Leeg“. 762.
 Ende af Garnet. 345.
 — af Sytraaden. 214.
 Engel. 177.
 Engle, de tolv Guds. 441.
 Engelfte Syge. 491. 492.
 Engestofte. 726.
 Enke. 174. 342.
 Entemand. 174.
 Entestand. 341.
 „Enke-Vorte“. 341.
 Erik, Gamle=. 724.
 Eva. 357.
 Evangelium, Johannes's. 380.
 559.
 — Lucas's. 68.
 Faarehoved. 279.
 Faarehuusdøren. 279.
 Faarehilling. 136. 668.
 — Maaned. 21.
 Faber, Pastor. 383.
 Fabiani Dag. 4.

Faber vor. 427. 495. 564.
 629. 779.
 Falbenbe Syge. 421. 503.
 „falle, at“. 148.
 Falst Ged. 768.
 Fanden. 163. 189. 201. 719.
 741-79.
 — Basune. 133.
 — Kiærnemælf. 215.
 — Rist. 565.
 — at raabe ud. 771.
 „Fare“. 21.
 Fastende. 188. 196. 273. 499.
 500. 503. 609.
 — Spyt. 472.
 Fastelavn. 126.
 Fattig, en. 240. 245. 323.
 — Folk. 23.
 Feber. 228. 428. 430. 433-
 35. 559.
 Fem Messer. 521.
 — Torsdage. 521.
 Femten Gange. 761.
 Fiæderfræet. 285. 288.
 Fiendens Brede. 523. 524.
 fiernere Siul. 299.
 finde Riøbere. 254.
 — Kreaturer. 218.
 Fiirtløver. 149. 553.
 Fingre, knæffe. 335.
 — smæffe med. 275.
 — ti. 441.
 Fiolens Strænge. 759.
 Fiorten Dage. 41.
 Fift. 323.
 Fistebeen. 508. 509.
 Fisteri. 322. 323.
 Fiæder i Dynen. 677. 693.
 „Flagklædt“. 78.
 Flaggermuus. 643.
 Flammen. 197.
 Flest, et Stykke. 458.
 — tintet. 237. 278.

- „Fleste-Væste“. 118.
 Flintesteen, en spids. 749.
 „flygtige“ Svaleunger. 475.
 flytte ind. 134. 135.
 flytning af Voffab. 366.
 „Flyve-Røn“. 133. 242.
 „flæt, Væsten“. 114.
 Fløde. 166. 241. 244-46. 295.
 fløite, at. 94. 189.
 Fob, den høre. 356.
 Foden, Sygdom i. 480.
 Fober, kraftigt. 295.
 Fol, Hoppe i. 255.
 Folt, onde. 244. 247.
 Forblyttelse. 398-400.
 Forelskelse. 334.
 fordrive en ond Aand. 261.
 Foretagende at begynde. 131.
 Forgiftelse. 527.
 Forgjørelse. 242. 243. 247.
 248. 267. 328. 561. 564.
 565. 731. 735. 753.
 Forheret Huusdyr. 261.
 Forflæde, over et. 280.
 — at løse. 757
 — at vende. 730.
 Forflæde-Vaandet. 336.
 forliges, ikke at. 355.
 forloffe Kreaturer. 266.
 Forlovede. 344.
 Forløsning. 262. 374. 378.
 380. 382.
 Formular. 629.
 Fornyet Riøffen-Vld. 259.
 Forfrivelse til Fanden. 777.
 Forfrættelse. 360.
 Forstand, god. 641.
 Fortræd. 152. 274. 300. 302.
 313. 411.
 Fortrædeligheder. 129.
 Forvorpne Dage. 116.
 Forvridning. 530.
 Fosteret. 366. 754. 756.
 Fraværendes Død. 649.
 Fredag. 130. 131. 422.
 — Veir. 71. 72.
 Frederik den Første. 503.
 Frelsens Bud, det hell. 133.
 Fremmede. 233. 238.
 Fremmed Vord. 158.
 — Sted. 195.
 Fremmede, Besøg af. 151.
 576. 577. 579.
 fremshnet. 638.
 Frost. 49. 108.
 — fra Sonden. 81.
 Frugt, god. 312.
 Frugtbar Sæd. 298.
 Frugtsommelig. 179. 360-69.
 371. 373. 700. 701. 754-56.
 Frugttræer. 312.
 Frø, en. 25. 26. 544.
 — Teg. 474.
 Frøer, Peder Drex. 79.
 Fugle, vilde. 677.
 Fuglerebe. 557.
 Fulbmaane. 294.
 fundne Penge. 144.
 Fyenbo, Laurids. 735.
 Fyrasten. 775.
 Fyrrethve Dage. 13. 16. 31. 38.
 — Uger. 700.
 Fyrtøi hos sig. 773.
 Færøerne. 322.
 fælde et Træ. 324.
 Fæhuusdyrene. 762.
 fæste en Skat. 636. 638.
 — Staal. 300.
 føde uden Smerte. 739.
 Fødderne. 416.
 Fødsel i Graven. 700.
 Født efter Faders Død. 426.
 Føl, aargammelt. 443. 739.
 før Middag. 293.

- Gaa over et Steb. 362. 365.
 Gaaende, en. 216.
 Gaardhunden. 249. 595.
 Gaard-Misse. 747.
 Gaafen. 9. 53. 289. 291. 292.
 Gaafe-Rebe. 290. 292.
 — Teg. 290.
 Gasler, fire. 733.
 Galdrebrev. 322.
 gal, at blive. 421.
 Gale Hunde. 529.
 Galgen. 503.
 — Træ af. 627.
 — under. 626.
 Galgebakken. 257.
 „Gamle-Erit“. 724.
 Gammel Ild. 259.
 — Kiærling. 300. 562.
 586. 587.
 — Ungfarl. 343.
 Gangflæder. 121.
 — den Afbødes. 206.
 gantes af Giøgen. 609.
 Garn, at holde. 345.
 Giedserøbbe. 745.
 Gienfærb. 702-18.
 Gienganger. 694. 697. 698.
 708. 710. 713-15.
 „Gientalbing“ en. 680.
 Gierning, hurtig til sin. 168.
 Giertrub. 19.
 Giest tilbords. 158.
 Giestebud. 158.
 Gift. 527.
 gift, at blive. 161. 166. 208.
 616.
 Giftermaal. 166. 343. 598.
 611. 612.
 Gigt. 436. 437. 441. 559.
 „Giø“. 439.
 Giøgen. 34-36. 608. 609.
 Glas, Ring i. et. 611.
 — Band. 612.
 Glente. 284-87.
 Glindsende Fæst. 267.
 Gloende Drager. 568.
 „Glue“. 286.
 „Glumfo“. 741.
 Glæde, Barsel om. 602.
 Glød, Træ. 485.
 Gløder. 261. 486.
 gnide med Salt. 274.
 God Handsel. 147.
 — Tid, i en. 178.
 — Ven. 211. 564. 575.
 „Graa, de smaa“. 224.
 „Graabuner“. 725.
 „Graanat“. 228.
 Grav, at sidde paa. 370. 371.
 — den yngste. 497. 564.
 Graven, tage Lykke med i. 315.
 Gravmuld. 644.
 „Gregorii Tø“. 17.
 Grene, sammenvogede. 760.
 Grise. 237. 277.
 „Gryden, hentes af“. 740.
 Gryden synger. 667.
 Gryder. 272.
 græbe, inden Aften. 188.
 — over Døde. 679.
 Græsset, Rundfreds i. 758.
 Grød=Gilde. 413.
 Grøde-Mar, godt. 65.
 Grøn Ost. 115.
 Grønsvær, at vende. 592.
 Grøntørv. 438. 642.
 — paa Hovedet. 726.
 Gulb. 227.
 — Regn. 347.
 — Tand. 444.
 Gulerød, udhulet. 482.
 Gullfoet. 482-86.
 Gysen, en kold. 659.
 Gæslinger. 289.
 „Gæslinge-Typ“. 286.

- Haand, gloende. 132.
 — fløende. 601.
 Haandsfuld Jord. 302.
 — Rug. 728.
 Haandskrift, gammelt. 629.
 Haar. 556. 557.
 — at klippe. 731. 732.
 — langt. 611.
 — Pulver af. 498.
 — Hunde=. 528.
 — Loffer, tre. 491.
 — sammenfiltret. 752.
 Haardt Tømmer. 325.
 haard, at giøre sig. 521.
 Hage, fløende. 599. 600.
 „Haffepil“. 20.
 Halm at strø. 698.
 Halsen. 416.
 — Been i. 508. 509.
 — binde om. 434.
 — bære om. 443. 559.
 — Knuder i. 540.
 Halskoblingen. 774.
 Halspine. 542.
 — Klub, Mandens. 264.
 „Ham, en“. 647.
 Hammer, Smedens. 775.
 Hane, en. 96.
 — rød. 142.
 Handel, god. 147.
 Handsel. 146.
 Hankiøn, Fødsel af. 309.
 „Hans“. 139.
 Hare, en. 365. 586. 734.
 — Skaar. 364.
 — „Spænd“. 382.
 Harens Bagbeen. 382.
 „Harske, den“. 224.
 Harskelnødder. 33. 39.
 Hatten, at læse i. 702.
 Haven. 312.
 Havre. 25. 291.
 Hectica. 499.
- Hedningebarn. 396. 682.
 Helbrede Dvæg. 260.
 Held med Bistader. 313. 315.
 Helene. 629.
 Hellig Tre Kongers Aften. 119.
 619.
 „Helrakker“. 651.
 Helvede, fare til. 74.
 Herodes. 629.
 Hemmelig Brud. 176.
 Hemmingsen, Nicol. 429.
 Hesten. 253-58. 301. 377. 378.
 Hestene at dreie om. 258.
 Hestefoden. 765.
 Hesteflo. 150. 708.
 Her. 74. 171. 240. 246. 299.
 719-35.
 — den hellige. 629.
 — de lollandffe. 726.
 „Hibfige“ Tegn. 418.
 Heile-Mave. 85.
 Hiemmet, Rængsel efter. 217.
 Hiernen af en Rat. 552.
 Hiertet. 416.
 — Fosterets. 754.
 — Hiortens. 539.
 Hille. 454.
 Himmel, blaa. 111.
 Himmelfartsdag. 121.
 Himmeltegnene. 416-18. 420.
 Hinde, Føl=. 739.
 Hingst. 248.
 Hiortens Hierte. 539.
 Hiul, et Væg=. 776.
 Hiul af Ploven. 299.
 Hiørnestolpe. 269. 554.
 holde Garn, at. 345.
 „Horseham“. 739.
 Høsefast, et gammelt. 734.
 Hovedet. 416.
 Hovedjagt. 441.
 Hovedpande. 503.
 Hovedpine. 170. 557.

- Hovebpuken, under. 613.
 „Hovebstolet“. 776.
 Hoveb, uden. 645. 646.
 Hoppe. 255.
 Horeftiæver. 494. 496. 498.
 500.
 Høsebaandet. 585.
 Høsefaster, Afte af. 500.
 „Hr. Tede“. 224.
 Hud, guul. 482.
 Hug. 155. 160.
 hugge med Øre. 364.
 Hugorm. 262. 328. 525. 526.
 — hvid. 641.
 Hugsaar. 519.
 Hukommelsen, miste. 421.
 Hul, et. 760.
 — at grave. 534.
 Huller, at bore. 290.
 — at brænde. 208.
 — i et Træ. 640.
 Hund. 102. 617. 626. 670-72.
 — at berøre. 389.
 — holde af. 332.
 — i Diet. 721.
 Hundedage. 41.
 — bid. 528. 529.
 — Huset. 501.
 Hundens Dag, i. 532.
 Hundrede Aar. 741.
 Hunger, at friste. 180.
 Hunkion, født af. 309.
 hufte godt, at. 202.
 Huus, nyt. 134. 135.
 Huus og Hiem. 133.
 Huusbondens Bugelaar. 285.
 — Levetid. 249.
 — Død. 319. 320.
 Huusdyr. 249-292.
 — forheret. 235.
 Huusfred. 135.
 Huusholdningen. 217-248.
 Huusmoderen. 178. 242.
- Husets Dag. 119.
 „hverre, at“. 553.
 Hvide Blomster. 358.
 hvæsse Knive. 362.
 Hylbeuff. 437. 449.
 Hyldepind. 242. 433. 447.
 Hægter. 737.
 Hæle, lange. 413.
 Hænderne. 416.
 — at folde. 414.
 — fvebige. 544.
 — at see paa. 656.
 — at toe. 474. 525.
 Hængt Mands Pandestæl. 503.
 — — Trøie. 267.
 Hævelse i Kinden. 541.
 Hø. 17. 24. 39.
 — at flaa. 295.
 Høgen. 228.
 Høimesse, under. 568.
 Høire Arm. 212.
 — Fod. 356.
 Høne. 97. 98. 169. 170. 282.
 283. 391.
 — en ung. 720.
 — Galen. 391.
 — en guulbenet. 484.
 — en fiøbt. 280.
 „Hønnefe-Veg, et“. 720.
 Hørfør, at fivr. 705.
 Hørring-Kirke. 536.
 Høst. 47. 618.
 Høstarbeide, ved. 308. 309.
 Høstat, den første. 35.
 Høstafte, ni. 36.
 Høvlen. 775.
 Høvlespaan. 290. 654.
- Jacob. 629.
 Jacobi Dag. 42-44.
 „Jacob Vaadhat“. 43.
 Januar. 325.
 Jaspis-Steen. 513.

- „Jegten“. 441.
 Jernfiler, at kaste. 300.
 Jerntænder, tre. 734.
 Jesper. 119.
 Jetter. 133.
 Jis. 14. 15.
 Jlb. 197. 222. 259. 272. 560.
 — af ni Slags Træ. 247. 563.
 — at flaa. 476. 773.
 — at spytte i. 548.
 — at lege med. 190.
 — i Ønnen. 98. 576. 577.
 — i Vand. 629.
 Jlbefrand. 141. 142. 593. 683.
 „ilbefalvende“. 148.
 Jldfugler. 568.
 Jldrager, at ride paa. 724.
 Jldtangen, at røre ved. 218.
 Jndvoldene. 416.
 Johannes's Evangelium. 380.
 559.
 Jordans Flod. 516.
 „Jordfæst Steen“. 311.
 Jord, foran sin Fod. 142.
 Jorden, ikke rørt ved. 455.
 — over. 296.
 — under. 296.
 Jord, Haandfuld. 302. 497.
 Jordklump, at lægge. 303.
 Jordmoderen. 377. 378. 385.
 387.
 itu, gaa. 178.
 Judas. 629.
 Julen. 3. 6. 224. 290.
 — at bære ud. 126.
 Juul og Fastelavn, imellem. 126.
 — og Nøttaar. 124. 125.
 Juul, en hvid. 57.
 Jule-Aften. 273. 274. 645.
 — Dag, Første. 58.
 — Morgen. 273. 291.
 — Mærker. 5. 58.
 — Nat. 123.
 Jule-Laage. 59.
 Jøger. 326.
 Raal, Dødnings-. 655.
 — ni Slags. 165.
 Raffe. 166.
 Røge, en. 234.
 — at spise. 333.
 Raffelovnen. 576. 577.
 »Kalamaris«. 429.
 Ralven. 268-70.
 Ralvehuset. 269.
 Rappen, blaa. 141.
 Rarreet, en fort. 774.
 kaste bagud. 467.
 — Ører. 300. 301.
 Rastværi, Bierget. 629.
 Rat. 99. 100. 135. 252. 389.
 586.
 — at berøre. 389.
 — Hiernen af en. 552.
 — holde af. 332.
 Rattehylder. 506.
 — Steen. 506.
 Riendetegn paa Hæse. 721-23.
 Riep, Plov-. 301.
 — brække itu. 328.
 — fire. 739.
 Rierling, gammel. 246. 300.
 439. 486. 562. 586. 587.
 Riernen. 442-44.
 Riernemælt. 245.
 — Fanden. 215.
 Rierne Smør. 242. 244-46.
 Rierver, tre. 311.
 Rige igiennem Binduet. 644. 645.
 — Armen. 733.
 Rilder, hellige. 423.
 Rinden, Hævelse i. 541.
 Rirole, Hul i. 208.
 — ikke betalt. 214.
 — up. 186. 210. 697.
 Riroleærm. 212.

Kirken, fra. 359.
 — omkring. 771.
 — et Stykke af. 772.
 Kirkeblokken. 425.
 — Bly. 436. 533. 563.
 — døren. 498. 639. 771.
 — tre. 628.
 — Gaarden. 369. 370. 460.
 497. 498. 564. 642. 719.
 Kirke-Kloffe. 538. 690.
 — Muur. 479.
 Kirkegang, at holde. 401. 403.
 Kirketaaen. 764.
 Kirketyp. 767.
 Kister at smække i. 372.
 Kiæresten. 622.
 — Navn. 614. 615.
 Kiæresten, hvormange. 335.
 Kiærligheden at stifte ud. 346.
 — Lykke i. 331.
 Kiært Møde. 194.
 Kisber, at finde. 254.
 Kisbstad=Mø. 108.
 Kisb, et Stykke. 458.
 — usundt. 389.
 „Klammer, Qvinde“. 83.
 Klammeri. 154.
 „Klante, en“. 304.
 „Klart Veir“. 42. 46. 48. 420.
 Klippe Gaaret. 731.
 Klo, Høne=. 280.
 Kløge Koner. 261. 264. 562.
 563. 740.
 Kløge Mænd. 623. 630. 778.
 779.
 Kløffe=Malm. 630.
 — Ringning. 678.
 — Rust. 538.
 Klub, en blaa. 141.
 Kluntet, at blive. 407.
 Klæderne. 203-15.
 Klæde sig af. 212.
 — Liig. 124.

Klæde-Bly. 563.
 Klædningsstykke. 337. 338.
 — nyt. 203. 204.
 — at vende. 330.
 „Klængendes“. 733.
 Kløe i Hænderne. 601.
 — i Næsen. 603.
 — Dinene. 602.
 Knappenaal. 129. 346. 471.
 668.
 Knast i en Plante. 760.
 knirke, Skoene. 213.
 Kniv. 154. 267. 268. 397.
 346. 610.
 — blodig. 510.
 — paa Vordet. 163.
 — at hvæsse. 362.
 — forse med. 185.
 — overfors. 162.
 — i Olie. 515.
 Knivsklad. 618.
 Knude, Ryndelmisse=. 9.
 — i Halsen. 540.
 — at knytte. 463.
 — paa en Traad. 486.
 Knuds Dag. 3.
 Knærne. 416.
 „Kobande“. 456.
 „Kobbet lat“. 114.
 Koen. 114. 235. 240. 267.
 456. 481. 733. 734.
 Kohnsbør. 267.
 Kofte, en god. 19.
 Koge i Jiben. 239. 246.
 Koftepige. 220.
 Koldfeber. 421. 426-33.
 Komme, en Fremmeds. 151.
 Komet. 566.
 Kone, Kog. 261. 264. 562.
 563. 740.
 — elste sin. 332.
 — sygelig. 182.
 — en søvnig. 175.

- Ronge=Snog. 641.
 Ropſætning. 416. 417.
 Kornet. 39. 61.
 Korn=Mar, godt. 42.
 — Banter. 291. 310.
 — Blomſt, Rod af. 512.
 — Gulv. 311.
 — Loftet. 311.
 Kornerup. 735.
 Kors. 166.
 — tre. 629.
 — at bære. 558.
 — over Brødet. 185.
 — i Deigen. 231.
 — det hellige. 629.
 — for Hefstene. 253.
 — i Kornet. 310.
 — at ſlaa. 252. 725. 727.
 730.
 — i Smør. 242.
 Kors=Vly. 563.
 — Hvid, en. 627.
 „Korsſteb“. 511. 532.
 — Vei. 534. 726.
 korsviiſ. 162. 301. 689.
 Koſt, Feie=. 400.
 — at brænde. 368.
 — at ride paa. 724. 727.
 — at ſlaa med. 250. 278.
 Koſteſkaſt, at kaſte. 731.
 Krager. 392. 674.
 Krampe. 388. 421. 505.
 Kreatur. 236. 263. 733. 734.
 762.
 — drægtigt. 302.
 — at finde. 218. 609.
 — at forloffe. 266.
 Krebs. 529.
 Krebsens Tegn. 529.
 Krebsſe, tre. 472.
 Kridt, Kors med. 727.
 Krig. 2.
 — Barſel om. 566. 592.
 Kroghægte, en. 737.
 Krudt. 288.
 krybe igiennem. 438. 739.
 Krybſet i Smør. 166.
 Kræftſkade. 529.
 „Kufferen“. 36.
 Kul. 269. 435.
 Kunſtkammeret. 180.
 „Kusma“. 541.
 Kyndelmisſe. 6. 7. 8. 10. 224.
 — Knude. 9.
 — Sne. 59.
 Kys, at give. 587.
 — paa Brød. 181.
 Kælte førſtegang. 267.
 „Køſen“. 361.
 Kærjegt. 441.
 Kæſe. 626.
 Kæde, fuld. 27. 29.
 — varm. 29.
 Kædedør. 309.
 Kæde ſit Vand. 219. 269. 482
 483.
 Kam, det førſte. 669.
 Kandlemaalere. 744.
 Kængredag. 23. 165.
 „Kængrumpebe, de“. 224.
 Kæp af en Trøie. 267.
 Laurentii Dag. 46.
 Kævendelvand. 503.
 Kæde til Drik. 555.
 Kædeværk. 441.
 Kædſtolpe, paa en. 744.
 Keen, at ſtryge. 308.
 Keerpotte, en tiggæt. 502.
 Kæg, Trø=. 474.
 — Pæde=. 487.
 Kege med Vld. 190.
 „Kege“, Solen. 120.
 Kegeſtue. 765.
 letnemmet, at blive. 409.
 Keveren. 416.

Lever og Lunge. 286.
 Levetid. 573. 596. 611.
 — Funnshondens. 249.
 — Barsel om. 608.
 Liig i Huset. 690.
 — at klæde. 124. 681.
 — at røre ved. 453. 466.
 — et skjægget. 599.
 Liigbegængelse. 690.
 — bærere. 685.
 — fald. 258. 370. 502. 504.
 — hund. 672.
 „Liighvalpen“. 675.
 Liigtaal. 655.
 — stifte. 258. 663. 666.
 — Psalme. 610.
 — sfare. 638. 686.
 — steen. 460.
 — tøiet. 662.
 — syn. 638.
 — vogn. 258.
 „Lindt“ Liig. 687.
 Linned. 226. 477. 510. 681.
 — den Af dødes. 206.
 — rig paa. 267.
 — at stifte. 205.
 — uden. 209.
 Linnedflud. 554.
 List, Fandens. 565.
 Liv, langt. 622.
 — ni. 252.
 „Livren“. 112.
 „Lov“. 86.
 Løftet, under. 622.
 Løftbiælke. 58.
 Løt af Haar. 752.
 Løse. 92.
 Løffe Fanden. 189.
 „Løffen“. 526.
 Løppe. 575.
 Lucas, Text af. 68.
 Lucie, den blide. 619.
 — af Nimtofte. 266.

Lucibarius. 518.
 Luffede Døre. 246. 247.
 Lungen. 416.
 Luus. 499.
 Lygtemand. 744. 745.
 Lyffe. 136. 137. 144. 149.
 150. 151. 210.
 — ivente. 387. 610.
 — at vinde fra. 345.
 — tage med sig. 351.
 — at ønske til. 326.
 Lynild. 65. 138.
 — den røde. 140.
 „Lyren“. 112.
 Lys eller Ald. 560.
 Lys, brændende. 654. 661.
 — at see brænde. 634.
 — at pudse. 175.
 — at sluffe. 658.
 — tre. 176.
 — tændt. 399.
 Lysetaande. 574. 709.
 Lægebog. 421.
 Lægge Staal. 291.
 Læfatten. 224.
 Lænderne. 416.
 Lændepine. 440.
 Lænte, Lyve-. 626.
 Lærreb, ubleget. 487.
 Lærken. 7.
 Læs Hø. 17.
 Læse bort. 441. 778.
 — ved Bortet. 167.
 — efter Præsten. 409.
 Læsfetræ. 765.
 Løbeknude. 304.
 „Løbet“. 276.
 Løbere, kongelige. 546.
 Løfte at holde. 605. 768.
 „Løn“. 225.
 Løn-Hore. 498.
 Løse og binde. 737.

Løverbag. 67. 71. 422.

— Aften. 132.

maale, at. 264. 286. 562.

Maane. 115. 118. 416. 418.
419. 420.

Maane, Ny. 117.

— aften. 293. 296.
353.

— tiltagende. 256. 293.
295. 296. 418. 540. 556.

Maaneffite. 89. 293.

— det sidste. 296.

Maaneffin. 461.

„Madale“. 501.

Mad, at give. 179.

Maden, ved. 168.

Madlede. 501.

Madlyst. 501.

Madmoderen. 298.

— Død. 319. 320.

„Margrethe Vandøse“. 40.

Mai. 28.

— folk. 27.

Maidag, før. 183.

„Maiens Kulb“. 29.

male Handen paa Bæggen. 767.

Mallepige. 275.

malte Haren. 734.

Malkning. 238.

Mallehægte. 737.

„Mallepøttingen“. 745.

Malum hypochondriacum. 499.

Mandag. 71. 128. 129. 422.

— den første. 629.

— Gud. 69.

Mandens Halsflud. 264.

Manden i Maanen. 115.

Mand, den tilkommende. 612-
14. 619.

Mandfolk, at møde. 403.

— ugifte. 343.

Mandflæt. 498.

Marah, Jomfru. 488.

Marci Dag. 26.

Maren. 748-52.

Mareløf. 752.

Mareminde. 751.

Mareridt. 748. 750. 752.

Margrethes Dag. 39. 40.

Maria. 511. 517. 519. 520.
524.

Mariæ Besøgelses Dag. 38.

Marf at pløie. 301.

— tilsaaet. 300. 302. 307.

Marfmuus. 224.

Marteffiel. 540. 625. 698.

Marts. 20. 474.

— tør. 27.

Martini. 55.

Martyrer. 629.

Marvbeen. 173.

Marvgreen, en. 449.

Mathis Dag. 14. 15. 292.

Maven. 416.

Medarbi Dag. 31.

Meelgrød. 165.

meie Sæd, at. 295.

Melchior. 199.

Mennefkeblov, hærdet i. 630.

Mennefkejob, Spor af. 653.

Mesfer, fem. 521.

Mesfe-Viin. 537.

Mestertyp. 626.

Middag. 293.

Middagsbord. 110.

Middel mod Spøgeri. 708.

Midnat ved. 267. 538.

Miffels Aften. 50.

— Dag. 49.

Miltten. 416. 546.

Miltfoet. 499.

Mistanke om Tyveri. 134.

Misundelse. 322.

Moder. 493. 496. 607.

Moder=Mærke. 360.
 — Syge. 489.
 Modsoet. 499. 500.
 Modvind. 588.
 Moersflæver. 496.
 Morgenbøn. 155.
 Morgenbrydning. 84.
 Morgen rød. 77.
 — sød. 77.
 Morfingboer. 114.
 Mortens Dag. 54.
 — Aften. 53.
 Mosetonen. 93.
 Muld under Joden. 321. 719.
 — Grav=. 688.
 mumle Ord. 261.
 Mundfuld Brød. 431. 445.
 Muskoviter. 115.
 Musik, Elleskolets. 759.
 Muus. 224. 311.
 — Fr. Laur. 224.
 Myrer. 64. 491.
 Myrebo, en. 445. 491.
 Mælk. 236. 240. 246. 248.
 270. 271. 295. 733.
 Mælken falder til. 394.
 Mælk, at forgjøre. 238. 242.
 246. 247. 248.
 Mælkefar. 241.
 — Spand. 248.
 Mænd, floge. 623. 630. 778.
 779.
 Mærke paa Barnet. 360.
 — i Reglen. 276.
 „Mætt i Stet“. 114.
 mættes, ikke at. 404.
 Mø, Røstfad=. 108.
 Møde, det første. 586.
 — tiært. 194.
 — paa Veien. 216. 729.
 Møl i Klæder. 121.
 „Møllefedt“. 738.
 Mønnetørvt at vende. 535.

Mølle, en. 228.
 Mørks, Elline. 735.
 „Maaestemmen“. 517.
 Møal, at stifte ind. 704.
 „Mabokrog“. 696.
 Mabo, ond. 307.
 Magelfare. 732.
 narre, at 151.
 „Matild“. 477.
 Mat, Første Paaste=. 24.
 — Jule=. 123.
 — Nytaars=. 123.
 Matmanden. 157.
 „natshnet“. 643.
 Mavle=Gæslinger. 290.
 Mavlestræng. 388.
 Mavn, et andet. 229.
 — Ens. 476.
 — Kiærestens. 614. 615.
 — den Syges. 430.
 — Sygdommens. 536.
 — Syv Tusinde Diæbles.
 735.
 — Tre Mænds. 441. 517.
 520.
 — at kalde ved. 391.
 — at nævne. 525. 607.
 — at strive. 613.
 — at tælle sammen. 357.
 — at vide. 614.
 Mavne, de hellige tre. 383.
 — alle hellige Mænds. 432.
 — visse Dyr. 223.
 Mavreboer. 290.
 Regle. 130.
 — affkaarne. 491.
 — at sfære. 428. 731.
 — Mærke i. 276.
 — Pletter paa. 551.
 „Reie“ Maanen i. 418.
 Ni stærke Eder. 133.
 — Høstafte. 36.

- Ni Guller i Hesteflo. 150.
 — Slags Ild. 563.
 — Slags Raal. 165.
 — Liv. 252.
 — Søstre. 429.
 — Slags Træ. 247.558.563.
 — Vært, en. 614.
 Niende Dag efter. 422.
 „Nikken“. 746.
 Nintofte. 266.
 Nisse-, Gaard-. 747.
 — Stibø-. 747.
 Nordenveir. 420.
 Nysøgte, den. 384.
 Nysigte. 359.
 Nyet. 296.
 — hænger. 89.
 — Nysaars. 117. 118.
 — tændes. 66.324.610.629.
 Ny Ild. 259.
 — Kiole. 186.
 — Maane. 117.370.418.467.
 Nymaane, at see. 610.
 Ny Tjeneste. 216. 218. 219.
 Nyt Klædningsstykke. 203.204.
 Nyrrerne. 416.
 Nysen. 605. 606.
 Nysaars Aften. 298.312.313.
 612. 613. 617. 631. 642.
 644. 646. 653. 658.
 Nysaars Dag. 1.
 — Morgen. 2. 147.
 — Nat. 123.
 Nyt, at høre. 603.
 Næet, i. 281. 296.
 Næer, April-. 297.
 Næring, at aftage. 353.
 Næseblod. 512. 513. 514.
 Næsen Nær. 603.
 Nødder. 33. 39.
 Nød, Tvilling-. 149.
 Nødtørftighed, sin. 625.
 Nøgent Barn. 494. 496.
 Nøgle. 268.
 Nøglehullet, igiennem. 639.
 Nøkken. 746.
 Nødd og Egg. 346.
 — af en Kniv. 154.
 Nøffer ved Kilder. 423. 425.
 Nlden=Nar. 52.
 — Nødder. 44. 52.
 omvendt, at lægge. 303.
 — at spille. 759.
 Nmtale, ond. 337.
 Ondt And, at fordrive. 261.
 Ondt at afværge. 219. 253.
 Onde Folk. 244. 247. 731.
 — Ord. 155.
 — Tunger. 337.
 — Vine. 184. 289. 736.
 Onsdag. 422.
 Opfyldelse af Ønsket. 149.
 Opfskrift, en gammel. 503.
 Optrin i Kirken. 536.
 Ord, at mumle. 261.
 — onde. 155.
 Orm (Eygdom). 490.
 — i Tænderne. 446.
 — giftig. 478. 479.
 Orne. 276.
 Øst, grøn. 115.
 Overdyne. 191.
 Over en Bei. 401.
 Overtors. 162. 301. 789.
 Ønnen. 234. 246.
 — at hede. 232.233.548.
 Paasse, grøn. 57.
 — Morgen. 120.
 — Nat. 24.
 Padde, en grøn. 434.
 — Leg. 487.
 Pagt med Fanden. 777.
 Palladius, Peder. 779.
 Palme=Øndag. 22.

- Papir. 164.
 Patriarker. 629.
 Pauls Dag. 5.
 Peders Fængsels Dag. 45.
 Peder Dres Frøer. 79.
 Peders Steen. 12
 — Etol. 12-13.
 Penge. 197.
 — i Haanden. 117.
 — til Huset. 568.
 — at faae. 575-601.
 — at finde. 144.
 — kjøbes for. 424.
 — at tabe. 145.
 — at tælle. 143. 608.
 — ulige. 146. 423.
 Perler. 200.
 Pestilents. 566.
 Philippenfer. 532.
 pipe ind i Røglehul. 771.
 Pige, forføngelig. 768.
 Piger, ugifte. 343.
 pikke under Bordet. 178.
 Piil, Epids af en. 762.
 Pilepind. 459.
 Pile=Vaand. 635.
 Vinde af Røn. 724.
 Pintsedage. 30.
 — Søndag. 630.
 „Bindhøes“. 479.
 Pion=Korn. 503.
 Pletter paa Negle. 551.
 Ploven. 534.
 — at kjøre. 301.
 Plovhjul. 299.
 — øre. 301.
 Pløining. 301.
 Pose om Halsen. 497.
 Potter og Pander. 272.
 — paa Ilden. 246. 247.
 Pung af Seblære. 741.
 Practica, Bonde=. 51.
 Professors Datter, en. 731.
 Propheten. 629.
 Prædikestolen, over. 763.
 Præsten. 623. 673. 702. 778.
 779
 — at gaa til. 549.
 Psalme. 631.
 Psalmebog. 397. 610. 699.
 — arvet. 632.
 pudse Lyset. 175.
 Pulver, et. 388.
 Puft, med eet. 215.
 Pær Barmestejn. 12.
 Pølser, at koge. 229.
 Pølsesuppe. 237.
 Qvarterer, Maanens. 419.
 — sidste. 294.
 Qvinde at møde. 403. 729.
 Qvinde=Klammer. 83.
 — Eind. 82.
 Qvien. 271.
 „qviste, at“. 20.
 Qvæget. 123. 273. 274.
 Qvæghøved. 272.
 Qvæg, kjøbt. 265.
 Qvægshydom. 259. 260. 262-
 64.
 raabe Fanden ud. 771.
 „Raage“. 59.
 „Rabben“. 228.
 Rafteren. 157.
 Rantgau, Johan 731.
 Ravne. 676.
 Rebe, Storkens. 137.
 — Evalens 136.
 Redskab, istykker. 580.
 Regn. 28. 31-33. 37-41. 45.
 73-75. 80. 84-86.
 97-99.
 — paa Drhursdagen. 347.
 348.
 — bue. 90. 91. 571. 572.

- Regn, Søndags-. 69.
 — „Tø“. 108.
 — vand. 460.
 Regisfæ Kilde. 424.
 reise bort. 156.
 — tilføes. 588.
 Reise, Varsel om. 582.
 Remse. 429. 454.
 „Rendsel“. 441.
 Rescript, et 260.
 Retsfag. 266.
 Retterstedet. 502.
 Ribbeen, et. 733.
 Ridende, en. 216.
 — to, paa een Hest. 469.
 Riddere, de 40. 16.
 Ridder Lucidarius. 518.
 Rift paa Fingeren. 598.
 Rigt Aar. 117.
 Rindende Vand. 432. 459.
 473. 500. 713.
 „Rindstrands Dine“. 524.
 Ring, en. 611. 616.
 — af Blø. 436.
 Ringe i Ørene. 533.
 Ringen for Dret. 608.
 Ringorm. 471-73.
 ringe Soen. 277.
 Riven, Kors med. 310.
 Rød, en stærk. 626.
 Roe-Værter. 296.
 Roffehjul. 132.
 Rosen (Sygdom). 487. 488.
 Rotter. 224. 311.
 Rug, at strø. 385. 728.
 Rug-Korn, tre. 243. 244.
 ruge paa Udg. 283.
 Rumpen. 361.
 Rundfreds i Græsset. 758.
 rundt, som løber. 125. 682.
 Rusfere. 115.
 Rust paa Riven. 618.
 — Rloffe-. 38.
 Rustplet. 207.
 Ryggen. 416.
 Ryggpine. 165. 441.
 ryfte Barnet. 408.
 — Frugttræer. 312.
 Ræven. 15. 93. 224. 288.
 Røde Blomster. 200.
 Rød Lynild. 140.
 Røg, Skorsteens-. 48.
 Røn, flyvende. 242.
 — Pinde af. 724.
 røre ved Ildtangen. 218.
 — ved Jorden. 284. 287.
 Saakurven. 303.
 Saamand, en god. 384.
 Saaning. 302-5.
 Saasæben. 302.
 — sæffen. 304. 305.
 — Værter. 296.
 — Roer. 296.
 Saar. 375. 515.
 Safter, Trærnes. 4.
 Salt og Brød. 134.
 — dyrger. 612.
 — i Ilden. 235. 240.
 — korn. 244.
 — karret. 160.
 Sallingbohøvrer. 113.
 Salomon. 629.
 Salveten. 158.
 Samme, tænke paa det. 596.
 Sax. 154. 291. 346. 397.
 563. 612.
 — en arbet. 631. 632.
 Sægesiet. 271 632..
 Seddel, at bære. 380. 429.
 — at kaste. 432.
 Sebler, smaa. 613.
 see ind imellem. 355.
 — igjennem. 640.
 — tilbage. 344. 359. 402.
 718.

Seiersffjorte. 387.
 Seletøiet, at see igjennem. 770.
 774.
 Seng. 191. 192.
 — vaad. 190.
 Sengenklæder. 193.
 Ser Uger. 277.
 Side af Brødet. 182-84.
 — Stedmoder=. 183.
 Siebøtter. 720.
 Sidste Dvarteer. 294.
 — Stykke. 174.
 signe, at. 516-19. 522. 562.
 — Bier. 321.
 — Huset. 133.
 — Kornet. 311.
 Signe Formularer. 133. 383.
 439. 441. 446. 488-90.
 516-19. 522-24. 526. 527.
 530. 531. 563.
 Signefjærting. 383.
 Silb, at spise. 171.
 Silkesært. 519. 520.
 Sjæl, en Vaadsmands. 74.
 — efter Døden. 696.
 Staal, en Sølv=. 462.
 Stade, aaben. 375.
 Staden. 61. 62. 579.
 Stal af et Væble. 615.
 — Vægge=. 169. 170.
 Stærpretteren. 502.
 Statte, skjulte. 571. 634-36.
 stele, at. 550.
 „stelende Die“. 191.
 Steer. 346.
 Stib. 131. 742.
 — forlist. 170.
 Stiks=Misje. 747.
 Stjændes, ikke at. 315.
 Stifter, Maanen=. 419.
 Stifte Tjeneste. 219. 581. 620.
 Stifting. 397. 400.
 Stilling, en. 610. 624.

Stilling, to. 744.
 — syv. 220.
 Stin, Solens. 52.
 „Sinnende, det“. 227.
 Stjorte, Seiers=. 387.
 — den Sygges. 504.
 Stjæversyge. 493-95. 497.
 — Stige=. 373.
 Stjærtorsdag. 121. 265. 720.
 — Aften. 299. 300.
 Stjoge. 494. 498.
 — feet af en. 491.
 Støene. 213. 219.
 — at afvisse. 209.
 — at faste. 620.
 „Stonner“. 735.
 Storem. 585.
 „Stodden“. 234.
 Stoldet Legeme. 247.
 Stole, den sorte. 623.
 Størstenen. 218. 280. 568.
 653.
 — hænges op i. 482.
 — skrives i. 430.
 Stovsnegl, en hvit. 470.
 Stovl. 689.
 Strog af Ravnen. 676.
 — af Uglen. 675.
 „Stromhøjer“. 343.
 Strædder. 74.
 Strælling, Væble=. 186.
 Strøbeløvs=Hebe. 343.
 Stud, Troldeenes. 133.
 Stud=Var. 127.
 Stuldrene. 416.
 Sturer, at gjøre. 58.
 styde en Kat. 251.
 — paa Spøgelsfer. 711.
 Stjerne. 112.
 Stygge paa Væggen. 646.
 staa Hø. 295.
 — Stb. 773.
 — med en Rost. 250. 272.

- flaa „Eyrer“. 112.
 — Diet ud. 630.
 Slag, Hugormens. 526.
 Slagtilfælde. 502.
 Slagting. 226. 236.
 „Slemfeet“. 289.
 flibe Knive. 362.
 Slud, Mandags. 69.
 Smaa Kreaturer. 273.
 Smeden. 775.
 smelte Bly. 612.
 Smith, Hendrif. 421.
 Smitfoet. 187.
 smæffe i, Ristelaag. 372.
 — med Fingre. 275.
 Smør. 24. 166. 271.
 — Rande. 166.
 — at fjærne. 242. 244-46.
 — at smøre. 183.
 — ufaltet. 449.
 „Smørbarrer“. 734.
 Smørrebrød. 429. 499.
 Snedkeren. 665. 775.
 Snee. 8.
 — Ryndelmisse-. 59.
 Snegl, Skov-. 470.
 Snog. 525. 555.
 — Ronge-. 641.
 — at binde. 525.
 Snogeham. 505.
 Snore, udsprændte. 374.
 Snue. 453.
 So, en. 276. 277.
 — drægtig. 237.
 Soblere, Pung af. 741.
 Soens Tid. 276.
 Soed og Salt. 274.
 — ffrive i. 430.
 Solb. 284. 563. 749.
 Solbet, at lade løbe. 631.
 Solen. 1. 2. 8. 52. 120. 222.
 — at see. 405.
 — Nedgang. 642.
 Solens Opgang. 427.
 Sole, tre. 120.
 Solffin. 67. 73. 74. 79. 99.
 solbrændt. 405.
 Solformørkelse. 567.
 Sommer, tør. 62.
 — vaad. 60-62.
 Sovelammeret. 187-202. 668.
 751.
 Spaan, at sfjære. 51. 259.
 „Spad“. 226.
 Spade, en. 689.
 Spand, en tom. 461.
 — Vand. 629.
 spebalsff. 421.
 Spids af en Piil. 762.
 Spil, Uheld i. 331.
 spille omvendt, at. 759.
 spinde, iffe at. 125. 132. 682.
 Spind, Eddertoppens. 152.
 Spinderof. 396. 682.
 Spirekraft, Sædens. 302.
 spise op. 110. 413.
 Splid i Huset. 162.
 Splint, en. 448. 449.
 Spor af Hestehov. 630.
 Spurv. 103.
 spytte, at. 187. 204. 328. 478.
 481. 486. 730.
 — i Huller. 480.
 — i Ilden. 548.
 — i Vinneb. 477.
 — tre Gange. 362. 376.
 378. 506.
 Spyt, fastende. 472.
 „Spæi“. 226.
 Spøgeri. 212. 565. 708-17.
 741.
 staa silbigt op. 122.
 Staal, at fæste. 300.
 — for Døren. 707.
 — at lægge. 291. 636.
 Stalben. 262. 263. 265. 272.

- Staldbøren. 267.
 standse Blob. 510. 511. 513.
 516-18.
 starblind, at blive. 421.
 Stebbørn. 183.
 „Stedmodersfiden“. 183.
 „stegle, at“. 311.
 Steen, forvandlet. 180.
 — jordfast. 311.
 — kaste. 344.
 — Svale-. 455.
 — Peders. 12.
 — Zebedæi-. 241.
 „Steenrødder, haarbe“. 735.
 Stenmerter 388.
 Steilet. 503.
 St. Hans Aften. 306. 436.
 724-27.
 — Dag. 33. 34.
 — Urt. 622.
 „stjaalet“. 733.
 Stjernefub. 569. 570.
 Stige, en. 493.
 — under en. 373
 — Stjæver. 373. 493.
 496.
 stikke Kjærlighed ud. 346.
 Stikkaar. 518.
 Sting, at sp. 337. 338.
 stiltiende. 433. 460. 497. 507.
 509. 547. 564. 636. 645.
 Stivhed i Lemmerne. 481.
 Stol, Peders. 12. 13.
 — en trebenet. 733.
 „Store, de“. 224.
 Storfen. 60. 137. 580-83. 595.
 Storm. 95. 105.
 Stykke, det sidste. 174.
 Støren. 9.
 Straa, høit. 61.
 Straastykker, to. 264.
 Strandfugl. 105.
 Strømpe. 339.
 Strømpe om Halsen. 542.
 — Vaand. 623.
 Stryggespaan. 308.
 stræng Vorter bort. 458. 466.
 467. 469.
 Strænge, Fiolens. 759.
 stræng Vinter. 54. 55.
 stygge Børn. 358.
 „Stykke, Ellefongens“. 759.
 Stykke af Kirken. 772.
 „Støbning“. 561-63.
 Suffer. 166.
 Supercilium Balderi. 622.
 Svale. 9. 99. 136. 578.
 — den første. 435.
 — Kul. 435.
 — Steen-. 455.
 — Unger. 475.
 Svangerstab, under. 493.
 — Middelimb. 738.
 „Sved“. 226.
 — i Hænderne. 544.
 Svindsøet. 486.
 Svin. 101. 278. 541.
 — at skolde. 230.
 — børster. 230.
 „Svineøen“ 637.
 Svogersløv. 735.
 „Svotter“. 486.
 Svovl. 261.
 Sværb, at bøve. 522.
 Sværmen, Biernes. 316. 321.
 „Sydost Blamer“. 83.
 sy paa sig selv. 337. 338.
 „syenst“. 638-41.
 Sygdom i Vinene. 630.
 — Dvægs-. 259-64.
 Syge, den engelske. 491. 492.
 — Stjæver-. 493.
 Sygelig Kone. 182.
 Sygdom. 363. 373. 416. seq.
 Syn, at have et. 560.
 synge fastende. 188.

- spnge godt. 412.
 — ifte at. 232.
 — om Morgenens. 188.
 Spypiger. 220.
 Synaal. 289. 346.
 — afbrudt. 155.
 — to. 398. 399.
 Sytraad, Ende af. 214.
 Syv Aar. 161. 166.
 — Gange. 449.
 — tælle til. 545.
 — Sønner. 340.
 — for en Skilling. 220.
 — Uger. 37. 40.
 Sysoverdagen. 37. 122.
 Syvstjernen. 471.
 Syvende Dag efter. 422.
 Sød, frugtbar. 298.
 — i Jorden. 293. 294.
 301-7.
 — at meie. 295.
 Søbarter. 617. 618.
 — løb, et. 384.
 — korn. 298.
 — Priiser. 50.
 Sød, et. 631.
 Søffen, Saa-. 302. 304. 305.
 Sørf. 194.
 — Jfr. Maria. 381.
 — Seiers-. 387.
 sætte sig paa en Grav. 370. 371.
 — Borter bort. 458.
 — Væter. 297.
 Sølv, arbet. 563.
 — Knap. 711.
 — Skaal. 462.
 — Skilling. 507.
 Søm, et. 346. 630.
 — af en Liigtiste. 450.
 — at slaa ind. 704.
 Søndag. 68. 194. 422. 638.
 — en glad. 130.
 Søndagsbørn. 638.
 Søndagsmorgen. 430.
 — Regn. 69.
 — Veir. 70.
 Søndenvind. 82.
 sønderstjære Vensteb. 346.
 Sønner, syv. 340.
 Sørgelæbt. 392.
 Søstaden. 104.
 Søstre, to. 161. 351.
 „Sølv“. 95.
 Søvn, tale i. 547.
 Søvnig Rone. 175.
 Taage, Juli-. 59.
 — tpf. 719.
 Taarer. 200. 679.
 tabe paa Gulvet. 153.
 tale i Søvn. 547.
 Talgen. 654.
 — Iys. 709.
 Tallerkener. 616.
 Tandpine. 442-52.
 Tandstifte. 443. 444.
 Tappen i Tønden. 81.
 Tausked ved Vordet. 177.
 „Tede“. 224.
 Tegn, hidfige. 418.
 — onde. 586.
 Terving, at faste. 425.
 Terten af Lucas. 68.
 Thinge, gaa til. 311.
 Thors Hammer. 630.
 „Thrinte“, en. 228.
 Ti Aar. 199. 573.
 Tib, at fige i en god. 178.
 Tiber, visse. 223.
 Tjeneste, ny. 216. 218. 219.
 — Pige. 221.
 — at stifte. 219.
 Tilbage, at see. 402.
 „Tilberi“. 733.
 tilbords, Tretten. 159.
 Tilkommenbe, det. 622.

- Tilføaet Mark. 300.
 Tilføes. 588. 742.
 Tiltagende Maane. 256. 293.
 295. 296. 418.
 Timeglas, at strive. 191.
 Tintet Glæff. 237. 278.
 Tirsdag. 71. 422.
 To Dele, igjennem. 255. 737.
 738.
 — Stilling. 744.
 — Søstre, imellem. 161. 351.
 „Toa“. 224.
 „Toe“. 86.
 Tolv Himmeltegn. 416-18.
 420.
 — Vine. 525.
 tomhændet. 117.
 Tømmelfinger. 414.
 Torden. 65. 139.
 Tordenfiske. 138.
 — steen. 138. 749.
 Torsdag. 71. 422.
 Torsdage, tre. 472.
 — fem. 521.
 — Morgen. 248.
 — Aften. 485.
 — Nætter, tre. 630.
 Traad, en. 562.
 — med Knuder. 486.
 Tre Aar. 424.
 — Aftener. 649.
 — Bistader. 313.
 — Bygkorn. 244.
 — Gange. 261. 284. 301.
 376. 378. 400. 427.
 439. 444. 485. 495.
 496. 534. 536. 545.
 564. 589. 605. 607.
 614. 629. 630. 684.
 692. 735. 771.
 — Gange, spytte. 205. 362.
 506.
 — Fuller. 290.
 Tre Kierner. 311.
 — Kirkebøre. 628.
 — Kors 629.
 — Krefse, at gjøre. 472.
 — Luus. 499.
 — Lys. 176.
 — Mark. 432.
 — Mænds Navn. 441. 517.
 520.
 — Nætter. 630.
 — Pion-Korn. 503.
 — Rugkorn. 243. 244.
 — Steefulde. 503.
 — Saltkorn. 244.
 — Slag. 628. 649.
 — Sole. 120.
 — Strøg paa Leen. 308.
 — Tællerener. 616.
 — Torsdage. 472.
 — Torsdag Morgener. 498.
 — Uger. 45.
 — Zebedæi Stene. 241.
 — Væg. 292.
 — benet Stol, en. 733.
 Trefolbighedsdag. 120.
 Trediegang. 589.
 Tredie Dag efter. 324. 421.
 422.
 — Nat. 695.
 Tredive Dage. 32.
 Trefortsbordet. 765.
 Tretten tilbords. 159.
 „trille det Stive af“. 481.
 trives, ikke at. 250.
 Trivelse, Barnets. 386.
 Trolddom. 150. 212. 565.
 736-40.
 Troldene. 274. 275. 731.
 Troldfolk. 133. 231. 397.
 400.
 Trolovelse. 127.
 „Troms-Kirken“. 724.
 Træ, at fælde. 324.

